

KOROŠKI

svižinar

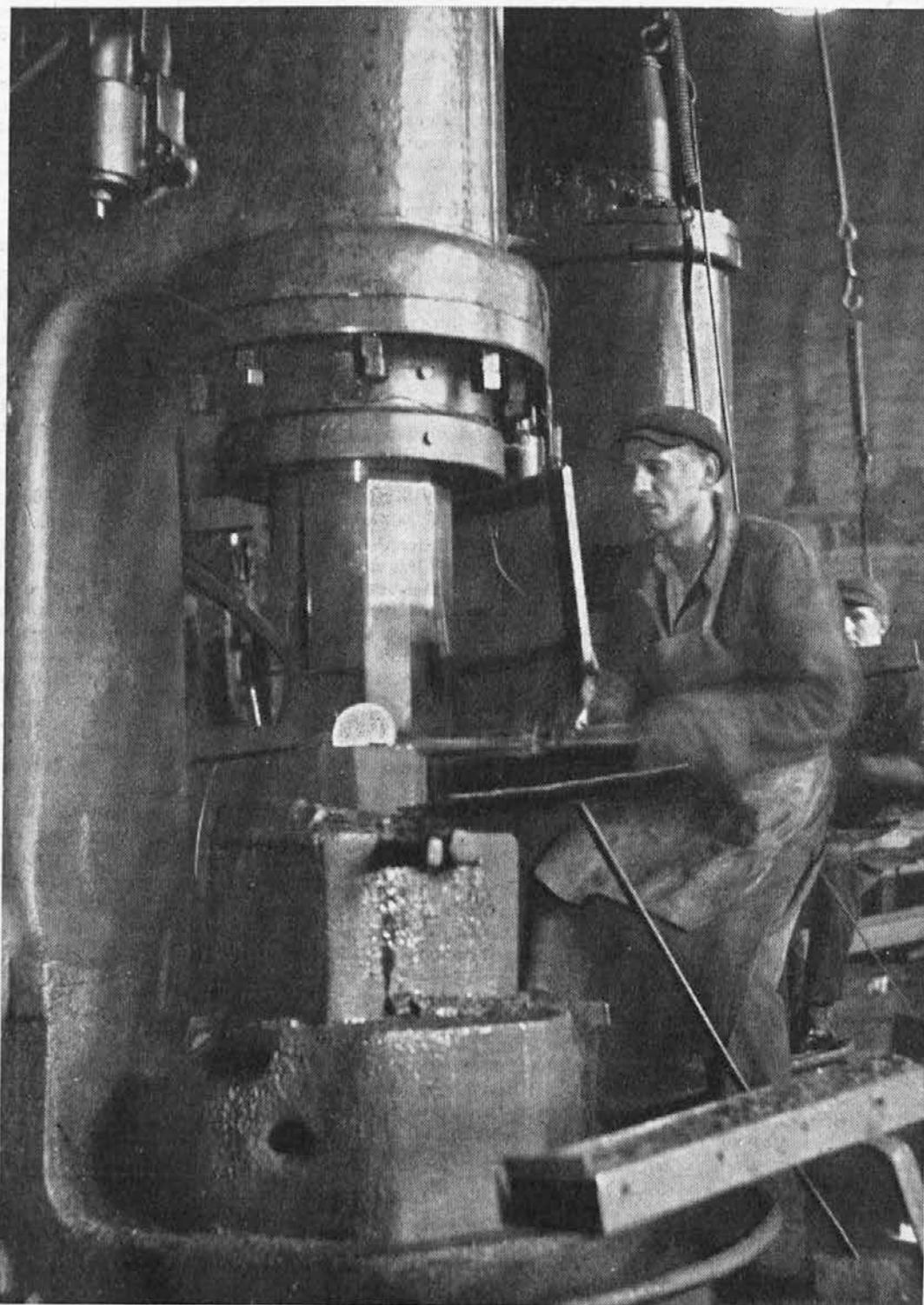
GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto V.

Ravne na Koroškem, 1. februarja 1955

Štev. 1-3

*Povečati moramo
PROIZVODNOST DELA!
Sodelavci, to ni fraza, to
je nujnost za naš obstoj
in napredek!*

V lahki kovačnici — izdelovalnica krogel

Krogle morajo biti predvsem okrogle ter iz kvalitetnega jekla. Uporabljajo se kot drobilna telesa za mletje rud in cementa. Ravenski proizvod gre tudi v Južno Ameriko,

NAŠA PRVA NALOGA:

POVEČANJE PROIZVODNOSTI DELA!

(Iz govora direktorja Klančnika na zboru koroških železarjev ob zaključku poslovnega leta)

Stara koledarska navada in potreba, da se na zaključku leta ozremo na dogajanje v pretečenem letnem obdobju, je postala tudi pri nas že praksa, saj imam že devetič čast s kratkim pregledom prekiniti delo in s tem tokrat zaključiti poslovno leto 1954.

RAST SOCIALIZMA IN UGLED DOMOVINE KLJUB RAZDVOJENEMU SVETU

Pretečeno leto je potekalo v nadaljevanju vzpona našega gospodarstva, utrjevanja političnega ugleda, razširjenja mednarodnih vezi in je s tem nadaljevalo rast socializma. Kljub oviram in težavam, ki jih moramo prebroditi kot država, ki si orje ledino, da bi iz zaostale postala industrijsko agrarno napredna družbena skupnost, so bili zabeleženi novi uspehi na vseh področjih našega udejstvovanja. Živimo in se razvijamo v dobi največjih protislovij, ko pri gigantskem razvoju produktivnih sil večina človeštva živi še v bedi in borbi za obstoj, ko ljudstvo vsega sveta želi mir, pa vojna nevarnost kljub temu še obstaja in preti. Kljub pomanjkanju in revščini se napredek zaradi usidrih preteklosti, nepopustljivosti in nezaupanja še vedno razvija predvsem za uničevanje, ne pa za vzpon kulture in civilizacije. Živimo v eri hidrogenske bombe, v obdobju uravnovešenih nasprotujočih uničevalnih potencialov.

Z zadovoljstvom in optimizmom sicer lahko zaključimo leto, saj momentano na celi zemeljski obli ni vojne, saj so zlasti po postopnem prehodu na naprednejšo politično linijo Sovjetske zveze momentano odstranjena vsa žarišča, ki bi vsak čas lahko vnela vse kontinente. Brez dvoma je, da so bili vsi spopadi, pa četudi so imeli narodnoosvobodilno in kolonialno obeležje, aktivni izbruh tlečih trenj dveh velikih nasprotujočih si taborov. Če ne bi bilo dveh blokov, ne bi bilo dveh Nemčij, ne dveh Korej, ne dveh Vietnamov niti dveh Kitajsk. Pri tem nenormalnem stanju smo zato lahko zadovoljni, da smo iz oboroženih spopadov in hladne vojne napredovali v hladen mir in naše upanje je obrnjeno v koeksistenco obstajajočih sistemov in na usmeritev tehničnega napredka v razvoj proizvodnih sil v dobro vsega človeštva.

JUGOSLAVIJA GRADITELJ MIRU

Naša država kot največji nasprotnik blokov in monopolizma na vseh, pa tudi na ideološkem področju, je kot zagovornik enakopravnosti in neodvisnosti ter gospodarskega in kulturnega sodelovanja vseh narodov s svojo dosledno politiko tudi v preteklem letu dala svoj delež k umirjenju sveta. Rešitev tržaškega vprašanja, združitve balkanskih držav v obrambni sistem, zblizanje z miroljubnimi narodi in splošna razširitev našega mednarodnega sodelovanja so nam ponovno dvignili ugled, zlasti še med malimi in zavisnimi narodi.

K POPOLNEJŠEMU GOSPODARSKEMU MECHANIZMU

Tudi pri razvoju notranje gospodarske demokracije smo v preteklem letu pridobili na izkušnjah in izpopolnjevanju celotnega gospodarskega mehanizma. Formulirali smo ogrodje gospodarskega sistema, kar nam je kljub pomanjkljivostim prineslo v splošnem

jugoslovanskem merilu daljnje napredovanje na vseh področjih, ki se kaže s povečanim obsegom proizvodnje, katera se je dvignila za 15%, s povečanim izvozom za 10%, s povečanjem števila zaposlenih za 190.000 itd. Instrumenti družbenega plana, ki so letos regulirali naše gospodarstvo, so pokazali sicer tudi svoje slabosti. Nismo še uspeli sestaviti tako preciznega gospodarskega mehanizma, ki bi avtomatsko reguliral našo proizvodnjo in potrošnjo ter splošno ekonomsko dejavnost. Izjalovila se je nada, da bi se vrželi v mehanizmu izpopolnile samo z zavestjo državljanov na vodilnih pozicijah gospodarskih organizacij. Pri odrejevanju družbenih obveznosti je bila splošna tendenca planiranja visokih materialnih stroškov, nizkih proizvodnih postavk in s tem majhnih dobičkov. Pri izvrševanju plana pa so bila prizadevanja kolektivov logično nasprotna. Kolikor so ta delovala na znižanju materialnih stroškov ter na povečavi proizvodnje, pomenijo vsekakor zboljšavo v našem gospodarstvu. Močno pa je prišlo do izraza tudi pohlepno pridobivanje dobička z dviganjem cen in podobno ter s tem pridobivanje neopravičenih (fiktivnih) fondov za samostojno razpolaganje. Obtok denarja se je povečal iznad povečave proizvodnje potrebnega materiala, investicijska dejavnost pa je zajela sleherni kolektiv in oblastni organ ter je gradbena dejavnost v 10 mesecih za 48% presegla predvidene postavke. Ker v tej situaciji proizvodnja ni sledila povpraševanju, je splošen lov za materialom poleg nove proizvodnje absorbiral tudi vse zaloge, ki so zastale v prvem obdobju prehoda na nov gospodarski sistem, zgubila se je konkurenca in logično je sledilo povišanje cen. Jasno je, da je bila pri tem potrebna državna intervencija, ki je sledila z ukrepom za odvzem in imobilizacijo negospodarsko zbranih dobičkov. Naše podjetje, ki je oktobra s 5% znižanjem cen svojih proizvodov med prvimi dalo svoj prispevek za stabilizacijo trga in ojačanje naše valute, pri tem ni bilo posebno prizadeto. Ponovno je bil revidiran le odstotek razdelitve dobička med nami in okrajem na prvotno postavko družbenega plana 70 : 30.

ZA POVEČANJE STORILNOSTI DELA

Glavna slabost v letošnjem družbenem planu je bila v instrumentu plačilnega sistema, ki je deloval nazadnjaško in zaviral povečavo produktivnosti dela, kar je nujen pogoj v napredku gospodarstva. Obračunski plačilni sklad se je večal s številom in s kvalifikacijo zaposlenih, čemur je sledilo nepotrebno zviševanje kadra in neopravičeno priznavanje kvalifikacij. Korigiran plačilni sistem, ki bo veljal od 1. januarja, bo odpravil te slabosti in vseboval zadosti elementov, ki bodo vzbudili prizadevanje za povečanje produktivnosti dela.

DOKUMENTARNI POKAZATELJI

Naš kolektiv se je zavedal, da se nahajamo v enotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. Delavski svet in upravni odbor sta s periodičnimi analizami, mesečnimi bilteni in kvartalnimi bilancami sproti dušila slabosti, da lahko z zadovoljstvom zaključimo letošnje poslovno leto, saj nam vsi pokazatelji kažejo daljnjo rast in napredek naše tovarne.

Če pogledamo naš rezultat po prodanem in zaračunanem blagu, ki nam daje najbolj verno sliko našega delovanja in ga primerjamo s pretečenimi leti, ugotovimo, da smo dosegli leta 1952 indeks 100, 1953: 141,5 in leta 1954: 186,5. Leta 1952 je bilo prodanega in fakturiranega za 3.102.000.000 din gotovega blaga, leta 1953 se je dvignilo na 4.393.000.000 din, letos pa smo presegli 5.800.000.000 din fakturirane robe in je s tem zabeležen napredek od lanskega leta za 32%.

Zanimiva je primerjava z letom 1946, ko je podjetje — merjeno na istih pokazateljih — napravilo izdelanih proizvodov oziroma blaga za prodajo za vrednost 1.191.532.

Izvrševanje prodaje po četrtletjih kaže, da je z izjemo I. četrtletja, ko se začne nov ciklus proizvodnje in nastopajo zimske težave, ta potekala enakomerno.

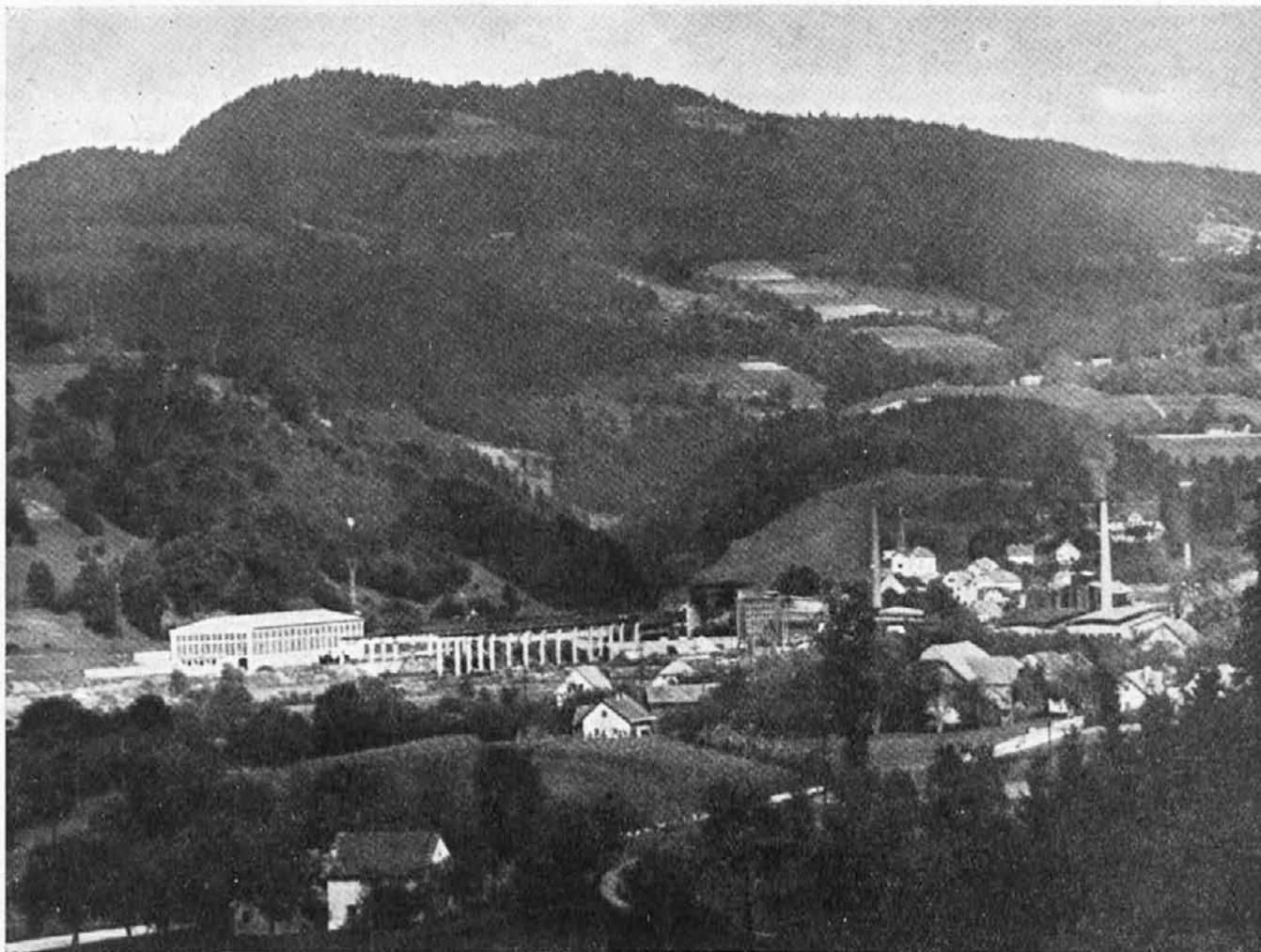
V prvem četrtletju je bilo prodanega za 777.500.000 dinarjev, v drugem četrtletju za 1.116.500.000 dinarjev, v tretjem četrtletju za 1.115.000.000 dinarjev in v četrtem četrtletju za 1.384.000.000 dinarjev gotovega blaga.

Če primerjamo četrtletja letošnjega leta z lanskeletnimi, ugotovimo, da je bil napredek uspešnejši v začetku in da je ta napredek po četrtletjih relativno manjši, saj smo v prvem četrtletju za 47% prekoračili lanskeletno prodajo, v drugem za 45%, v tretjem za 30% in v četrtem le za 21%, kar je znak, da je v lanskem letu proizvodnja in prodaja postopno napredovala, letos pa se je v treh kvartalnih odvijala enakomerno.

Tudi drugi pokazatelji proizvodnega in komercialnega značaja nam kažejo napredovanje. Primerjava s planom je možna le na naš notranji plan, ker je delavski svet že v začetku leta, zavedajoč se, da postavke družbenega plana ne zajemajo vseh naših objektivnih možnosti in da je napredek mogoč le v ostreje postavljenih obveznostih, zvišal prvotno določeni plan za 9,5% na 70.496 ton skupne proizvodnje. Plan blagovne proizvodnje pa je postavil na 25.776,5 ton s prodajno vrednostjo 5.096.130.000 din, kar je znašalo 22% več, kot je bila določitev družbenega plana. Tako postavljen plan skupne proizvodnje po količini je bil izpolnjen 28. decembra in se v celoti predvideva, da bo izpolnjen s 101,5%. Vsi obrati razen lahke kovačnice so plan skupne proizvodnje po količini dosegli in presegli, in sicer:

1. Topilnica	105,0 %
SM jeklo	102,0 %
El. jeklo	111,0 %
2. Livarna	114,0 %
3. Valjarna	116,0 %
4. Težka kovačnica	101,0 %
5. Lahka kovačnica	61,7 %
6. Mehanska obdelovalnica	108,7 %
7. Katran	122,0 %
Celo podjetje	101,5 %

Blaga za prodajo smo po tonaži izdelali le 95,5%. Ta pokazatelj pa ne kaže prave slike, ker se je poleg manjše proizvodnje lahke kovačnice zaradi pomanjkanja naročil v glavnem zmanjšala le proizvodnja in prodaja ingotov. Vernejšo sliko nam pokaže le rezultat prodanega blaga, ki pravilno zajema povečanje proizvodnje vrednejših proizvodov in večje količine do finalnih fabrikatov obdelanih plemenitih jekel.

Tovarna na koroškem vrtu.

Gledano po tonaži je dala:

1. Topilnica ingotov	94,2 %
2. Livarna odlitkov	119,0 %
3. Valjarna valjanega blaga	120,0 %
4. Težka kovač. šipk in odkovkov	75,6 %
5. Lahka kovač. krogel, cilpepsov, podkev	61,7 %
6. Mehan. obdel. final. proizvodov	108,7 %
7. Katran	122,0 %
Skupno podjetje	95,5 %

Ne oziraje se na to, da nam tonaža ne nudi prave slike, pa nam v primerjavi s prejšnjimi leti tudi ta, kljub postopnemu napredovanju od navadnih na kvalitetnejše proizvode, kaže stalni napredek.

	Faktorji			
	1947	1952	1953	1954
Surovo jeklo	1	1,50	2,46	2,95
Jeklena litina	1	1,40	1,80	2,57
Valjarna gotova roba	—	1,0	1,30	1,35
Težka kovačnica gotova roba	1	1,60	3,00	3,96
Mehan. delavnica z vzmetmi	1	1,90	2,26	2,80
Cel. blago za prodajo	1	1,34	2,26	2,50
Blago za prodajo brez ing. in katr.	1	1,22	1,26	1,50

Iz gornje tabele je razvidno, da smo letos, če ne upoštevamo ingotov, izdelali 17 % več gotovega blaga kakor lansko leto. Posebno omembe je vreden kvantiteten in kvaliteten napredek jeklovarne, ki je lansko tonažo prekoračila za celih 42 % in se po sedmih letih povzpela na vodstvo. Pohvaliti je tudi težko kovačnico, ki je napredovala pri porastu proizvodnje za 30 %, mehanična obdelovalnica z vzmetarno za 20 %, topilnica za 18 % in celo valjarna, kjer se pogoji niso nič izboljšali, za 7 %.

PRODUKTIVNOST DELA JE NARASLA

Tudi drugi pokazatelji kažejo, da smo v proizvodnji napredovali. Najbolj razveseljivo pa je vsekakor dejstvo, da smo uspeli povečati tudi produktivnost dela, in sicer od 19,8 na 21,3 kg/h/moža, t. j. za 7,5 %. Tudi primerjava produktivnosti na h/moža v blagu za prodajo, ki je narasla za 5 %, je razveseljiva, in to tembolj, ker je ta rezultat dosežen kljub relativnemu povečanju končnih in vrednejših produktov. Produktivnost je narasla:

Obrat	Leto 1953 kg/h	Leto 1954 kg/h	Poveč. produkt. + — %
SM I.	82,3	83,0	+ 1,2
SM II.	96,0	105,4	+ 10,0
El. II.	68,2	72,6	+ 6,0
Vis. fr. peči	78,9	97,3	+ 23,0
Livarna	4,7	5,9	+ 25,0
Valjarna (blago)	29,2	28,2	— 3,0
T. kovač. (blago)	14,7	19,0	+ 29,0
Krogle	50,5	45,1	— 11,0
Vzmeti	14,0	14,2	+ 1,5
Celo podjetje	19,8	21,3	+ 7,5
Blagovna z ingoti	7,1	7,45	+ 5,0
Blagovna brez ingotov in katrana	4,24	4,45	+ 5,0

Najvidnejši napredek kažeta težka kovačnica in livarna ter obe visokofrekvenčni peči. Padec produktivnosti valjarne pa je nastal kljub povečanemu obsegu proizvodnje zaradi razširjenega sortimana in vpeljane četrte izmene.

Prehod na kvalitetnejše proizvode nam dokazuje poraba legiranih jekel. Leta 1953 je bilo v livarni le 13,8 % legiranih odlitkov. leta 1954 pa že 29,8 %. V kladivarni se je

procent dvignil od 37,4 na 50,7, v valjarni pa od 47 na 48 % legiranih izdelkov. Livarna je s tem dala 850 ton, kladivarna pa 890 ton več legiranih produktov kakor 1953. leta, kar pomeni, da celotna povečava proizvodnje v glavnem odpade na kvalitetna jekla. Ta napredek pa ni zajet v zgoraj navedenem porastu produktivnosti dela.

Tudi mehanična delavnica je napravila v preteklem letu skokovit napredek. Zaradi izrednega pestrega sortimana je meritev sicer težavna, kljub temu pa nam dejstva, da se je proizvodnja dvignila od 2120 ton v letu 1953 na 2800 ton 1954. leta kaže, da se je produktivnosti dela napredek in da je od tega od 9 t/leto in moža, to je za 17,5 %.

Zavedajoč se, da je le v povečanju produktivnosti dela napredek in da je od istega odvisna izboljšava našega življenjskega standarda, bo nujno, da bomo v bodočih letih na tem področju napravili še več.

IZMEČEK JE PADEL IN MORA NAPREJ PADATI

Razveseljivo je tudi, da smo s povečanim nadzorom in ostrejšo kontrolo uspeli zmanjšati tudi izmeček naših fabrikatov.

Oddelek ozir. obrat	Ø 1953	Ø 1954	± % absol.	Opomba
SM I.	1,7	1,6	— 0,1	direktni izmeček
SM II.	1,6	1,7	+ 0,1	
El. II.	2,9	3,3	+ 0,4	
SICE + ASEA	1,3	0,73	— 0,57	
1. Topilnica	3,9	3,02	— 0,88	indir.
2. Livarna	7,4	7,10	— 0,30	+ dir.
3. Kovač. dela	1,1	1,25	+ 0,15	izmeček
4. Valjarna	0,75	0,85	+ 0,10	
5. Meh. delav.	0,57	0,67	+ 0,10	
Podjetje (za gotovo robo)	8,15	8,02	— 0,13	

Absolutno vzeto smo izmeček zmanjšali od lanskih 8,15 na letošnjih 8,02, t. j. za 0,13 %, kar pomeni relativno 1,5 %. Pri tem pa moramo priznati, da je v zadnjem kvartalu izmeček narasel in da smo še krajem tretjega kvartala beležili 9,4 % manjši izmeček kakor povprečno v lanskem letu. Statistični podatek znižanega izmečka topilnice, ki kaže znižanje za celih 21 %, ni povsem točen, ker je zaradi prodaje ingotov narasla proizvodnja navadnih kvalitete, kjer je izmeček relativno nizek. Z večjo pažnjo in kvalitetnejšim delom bo v bodoče tudi na področju zmanjšanja izmečka treba napraviti več.

ČUVANJE DRAGOCENIH NAPRAV DOLŽNOST IN ČAST DELOVNE SKUPNOSTI

Naši obrati so se v povojnih letih modernizirali z mehaniziranimi proizvodnimi napravami. Hitremu prehodu na mehanizacijo pa ni sledila tudi zavest in priučitev kadra, zato se s preteklim letom ne moremo pohvaliti s skrbnim vzdrževanjem proizvodnih naprav; saj smo za redne in izredne remonte izdali 211 milij. din, kar je občutno znižalo dohodek in s tem naše fondce. Z dvigom čuta odgovornosti in zavesti pri delu bo treba v bodoče poskrbeti, da se bo na proizvodne naprave bolj pazilo.

S povečanjem produktivnosti dela je poraslo tudi doseganje in preseganje norm, katere so bile povprečno presežene za 10,2 %, kar je v primeri z 1953. letom 2,9 % višje. Vsi obrati so za razliko z 1953. letom, ko je SM I. bila pod normo, v povprečju normo presežili. V delovno normo je vključenih od 1952 1050 delavcev, t. j. 68,5 %. Ta odstotek bo treba v zvezi z novim plačilnim sistemom nujno povečati.

RUŠENJE NEZGODNEGA ELEMENTA IN IZBOLJŠANJE SANITARNIH POGOJEV

Izredni uspehi so bili doseženi pri znižanju obratnih nesreč, zlasti gledano po izgubljenih dneh. Kljub povečanemu številu kadra je število nesreč padlo od 535 na 470, to je za 14 %, število izgubljenih dni pa od 9476 na 6306 ali za 33,5 %. Upravni odbor je v borbi za znižanje obratnih nesreč razpisal nagradno tekmovanje, ki je poleg aktivnega prizadevanja referata znatno pripomoglo, da smo se povzpeli med najboljše v črni metalurgiji, saj smo padli od leta 1952 od 36,7 na 30 % leta 1953 in na 23,6 % nesreč na stalež letno v preteklem letu.

Izboljšave so dosežene tudi pri sanitarnih in higienskih napravah. Končno so bili kompletirani sanitarni prostori jeklarne, zgrajene garderobe in sanitarne naprave za industrijske zidarje ter urejena pitna voda. Pred dograditvijo so sanitarni prostori za metalurško predelovalne obrate ter je v toku izdelava higienske ureditve mehanske obdelovalnice, zboljšano funkcioniranje razdeljevanja higienskih pijač in urejena je oskrbovalnica malice. Tako v borbi za znižanje obratnih nesreč kakor pri urejevanju sanitarno higienskih naprav bo treba v bodoče napraviti še več.

Delovna disciplina, merjena po skupnih izostankih, je ostala na nivoju iz leta 1953, t. j. na sumarnih izostankih 12,3 %. Analiza izostankov pa kaže zadovoljivo ugotovitev, da so bolezenski izostanki padli v korist izkoriščevanju rednih dopustov od 6,6 na 5,9 kar relativno zneso 11 %. Četudi je tu dosežen značen napredek, se moramo zavedati, da je bilo za boleznino do 7 dni iz našega plačilnega sklada še vedno izplačanih preko 4 milij. din. Največ izostankov ima el. peč II, in sicer 18 %, najboljši pa je do sedaj vedno najslabši oddelek priprava vložka, ki je imel sumarno le 9,9 % izostankov.

Z regulacijo plač po tarifnem pravilniku, ki velja od maja meseca, in s povečavo obsega proizvodnje in produktivnosti dela so narastle tudi naše povprečne plače. Računano na povprečni stalež in izplačane redne in izredne plače, je bilo 1953. leta izplačano 10.426 din na mesec in moža, 1954. leta pa je naraslo na 11.752 din, kar pomeni porast za 12,7 %

NOVE OSVOJITVE V PROIZVODNJI

Četudi s težavami, je podjetje tudi v tem letu razširjevalo in razširilo svoje sortimane proizvodnje.

V topilnici smo osvojili: Prokron 15 L za nezgorljive dele, krom za redukcijske šarže, jekla za orodja, ki delajo v vročem. V osvajanju so še BRW, BRC, Prokron AS, 14 Si in 22 Mn.

Valjarna je osvojila okroglo 50 in 70 za običajne in nizko legirane kvalitete. Poleg tega smo osvojili 3 specialne profile, v osvajanju pa je še BRW, BRC in svedrno ter šesterokotno jeklo.

Kladivarna je osvojila izdelavo kolenčastih osi z zasukom 120°, dvojne kavlje nosilnosti 80 ton, kovanje sedemtonskega ingota in votlo kovanje na trnu.

Livarna je osvojila izdelavo odlitkov, obstojnih pri visoki temperaturi (Prokron 15 L) in več odlitkov za TAM in JLA. V osvajanju ima še odlitke iz 14 Si, litje orodja in nove bobne za TAM.

Mehanična je osvojila izdelavo:

a) pnevmatsko orodje: čistilno kladivo RČK 35 v seriji, zakovičarje, sekače ter izdelala za brusilni stroj prototipe;

b) palične rezkarje iz BRW 2, čelne valjčne rezkarje;

c) na novo je osvojen način obdelave ozobljenega venca za TAM (varjeni, valjan profil), ohišje valjčnega ležaja ter osi mehanske zavore;

d) v osvajanju je RK 22 odkopno kladivo, kovanje paličastih rezkarjev in spiralnih svedrov;

e) OTK — metalurški laboratorij je uvedel kombinirano metodo poliranja in jedkanja obrusov;

f) OTK je za končno kontrolo zgradil magnetoskop za sortiranje kvalitet in stroboskop za merjenje števila udarcev pnevmatskih kladiv. V osvajanju je stroj za preizkušnjo jekel na trajno trdnost in drugi.

IZBOLJŠANJE IN TEŽAVE KOMERCIJALE

Tudi v komercialnem pogledu smo v preteklem letu zadovoljivo poslovali. Povečanju proizvodnje je v glavnem pravočasno zadovoljila tudi nabava materiala. V celoti je bilo nabavljenih surovin in pomožnega materiala v vrednosti 2.844.000.000 din, kar je za 27,5 % več kakor 1953. leta. Največje težave pri nabavi so bile pri uvoženih materialih, kjer je do realizacije naročila trajalo do 7 mesecev; težave pa so nastajale tudi pri nabavi nezgorljivega materiala in premoga.

Pravočasno zaključevanje prodajnih pogodb nam je omogočilo, da se je proizvodnja že v prvih mesecih leta normalno razvijala. Realizacija pogodb se je v primeri z lanskim letom zboljšala za 3 % in so bile pogodbene obveznosti izvršene s 95 %. Značilno je tudi to, da smo prvič uspeli plasirati naše izdelke v inozemstvo, in to jeklene kroglice in cilpepe v Brazilijo.

Odpremljenih je bilo 28.220 ton naših proizvodov, kar je 8,5 % več kakor v preteklem letu.

Zboljšano komercialno poslovanje kažejo tudi imovinski procesi. Medtem ko smo imeli lansko leto še 105 raznih imovinskih tožbenih postopkov, jih je letos zabeleženih le 32. Od vseh imovinskih procesov jih je 22 že rešenih

nam v prid, 2 sta rešena neugodno, od 8 nerešenih pa pričakujemo ugodno rešitev v 7 primerih.

Znak rednega finančnega poslovanja našega podjetja sta tudi ugodna višina in razmerja naših obveznosti, ki znašajo 260.000.000 din, — proti našim terjatvam v znesku 710.000.000 din.

INVESTICIJSKA DEJAVNOST

Investicijska dejavnost v tovarni se je v letošnjem letu usmerjala na dokončevanje in dopolnjevanje starih in novih obratov. Pri tem ne moremo izvršiti primerjavo s planiranimi postavkami za posamezne objekte, ker zaradi nezasiguranih finančnih sredstev vse leto nismo bili na jasnem, s kakšnimi sredstvi bomo razpolagali. Začetna gradbena dejavnost je slonela izključno le na fondu za samostojno razpolaganje in amortizacijskem skladu, kolikor sta ostala 1953. leta neizkoriščena. Med letom pa se nam je posrečilo skleniti pogodbo za zvezni investicijski kredit v višini 378 milij. din, za republiški kredit v višini 50.000.000 din ter zbrati lastna sredstva, tako da smo v celoti razpolagali s 721.000.000 din.

V tem letu smo dovršili in predali v obratovanje centralno transformatorsko postajo, odpremno skladišče s žerjavom, modelno skladišče za modelno mizarino in divgalom, uredili smo mehansko mokro in suho pripravo peska, dopolnili notranje ozkotirne transportne naprave, izpopolnili kanalizacijo ter uredili in tlakovali cestišče od glavnega vratarja do mehanske obdelovalnice, zavarovali del tovarne z ograjo, montirali dodatne žerjave v čistilnici in na skladišču starega železa, nabavili kovaški manipulator, mehanizirali premik na postaji ter kompletirali mehansko obdelovalnico z vrsto obdelovalnih strojev iz drugih podjetij in iz uvoza. Za odpravo ozkega grla jeklovarne smo pristopili k podaljšku čistilnice, katera dela so v polnem teku. Za vsa gornja dela je bilo utrošenih 383 milij. din finančnih sredstev.

Tudi dela na stanovanjskih objektih in družbenem standardu so se v preteklem letu pospešeno nadaljevala. Zgrajeni so bili trije novi 12-stanovanjski bloki ter en šestorček, skupaj torej 42 družinskih stanovanj. Nadaljuje pa se delo na 4 četvorčkih skupaj s 16 stanovanji, na 42-stanovanjskem bloku, na vrstnih hišah s 24 stanovanji in na stanovanjskem traktu gasilskega doma. V zaključni fazi gradnje je tudi hotelski trakt Doma železarjev.

Poleg gornjih del so se v preteklem letu tudi nadaljevala dela za ureditev cestišč, kanalizacije ter zgradila nova cesta na Čevčevje. Za navedena investicijska dela družbenega standarda je bilo potrošenih 212 milij. din, kar je 45 % več kakor v preteklem letu in pomeni do sedaj največjo aktivnost na tem področju. Ostanek investicijskih sredstev iz letošnjega leta je v glavnem rezerviran za nabavo opreme za vzmetarno in za proizvodnjo grelnih žice, delno pa za zasiguranje izvrševanja del v prvih mesecih sledečega leta.

UKREPI ZA DVIG STROKOVNOSTI

Za pomladitev in zboljšanje kvalifikacij naših sodelavcev smo poleg nadaljevanja šolanja preko industrijske šole resneje pristopili tudi k izpopolnjevanju kadra s tečaji in predpisanimi izpiti. Izvedenih je bilo precej tečajev za polkvalificirane in kvalificirane delavce, v toku pa je dvoletno šolanje za visoko kvalificirane sodelavce. Da bi sledili napredku tehničnega sveta, smo smiselno pristopili tudi k pošiljanju naših sodelavcev na prakso v inozemske tovarne.

Tam je očka — sedaj bo kmalu zatulilo in bo prišel...

Da bi bile srečne te naše Ravne, da bi se kadile naprej in uspevale za domovino, za nas in za novi rod. Da bi očka radostno odhajal na ših in se zdrav vračal...

Za izpopolnitev kadra smo kompletirali tudi našo strokovno knjižnico, ki se je med letom povečala za 200 strokovnih knjig in 16 strokovnih publikacij. Za razširitev tehničnega in kulturnega obzorja sodelavcev pa je pridno skrbel tudi naš Koroški fužinar.

DEJSTVA ORGANOV DELAVSKE UPRAVE IN SINDIKATA

Iz vseh navedenih rezultatov je razvidno, da smo pravilno razumeli našo gospodarsko linijo in ne oziraje se na vrzeli predpisov napredovali na vseh področjih. Ti uspehi so predvsem efekt aktivnega udejstvovanja organov delavskega upravljanja, podprtega s pravilnim razumevanjem sindikalne organizacije.

NAJVAŽNEJŠA NALOGA: POVEČANJE PRODUKTIVNOSTI DELA

Pred nami je novo poslovno leto. Četudi še nimamo vseh planskih instrumentov, da bi definitivno izdelali družbeni plan za leto 1955, je delavski svet že sprejel proizvodne postavke. Te predvidevajo 28.000 ton gotovih fabrikatov s prodajno vrednostjo 6.500.000.000 din, to je za 12% več, kot znese letošnja realizacija. S pravočasnim sklepanjem pogodb smo si osigurali zadosti naročil, da se bo že prve dni proizvodnja razvijala normalno. Plan je sicer delno vezan na dodatne objekte:

na podaljšek čistilnice, desettonsko elektro obločno peč, pogon valjarne, na nove žarilne agregate itd., za katere nam finančna sredstva še niso zagotovljena. Prepričani pa smo, da bo tudi sledeče leto problem finansiranja investicijskih del pravočasno in zadovoljivo rešen in da novi objekti ne bodo ovira pri izpolnjevanju plana. Da nas ne bi nove gradbene sezone dobile nepripravljene, ne oziraje se na še nerešeno vprašanje investicijskega kreditiranja novih gradenj, smelo pripravljamo novo vzmetarno, izdelani idejni projekti za trgovske in obrtniške objekte, gledališko in kino dvorano ter stanovanjske stavbe.

Zavedamo se, da bodo predpisane postavke družbenega plana za sledeče leto od nas zahtevale nova prizadevanja in da bo slehernik moral na svojem delovnem mestu dajati svoj delež. Naloga komercialne službe ne bo sicer problematična v prodaji, vsekakor pa bo potrebno izredno prizadevanje pri nabavi potrebnih kvalitetnih surovin, ki so pogoj za plemenita jekla, kakor vseh ostalih pomožnih materialov.

Kot najvažnejša naloga, ki jo bo od nas terjal družbeni plan, pa bo vsekakor skrb za povečavo produktivnosti dela. Nov plačilni sistem, ki bo baziral na storitvi dela, bo denarno stimuliral večjo in kvalitetnejšo proizvodnjo, zato si bo treba prizadevati ne samo za povečavo normiranja dela, temveč

tudi preiti k normiranju materiala. Zavedati se moramo, da ni načina, ki bi brez predhodne povečave proizvodnje učinkovito povečal tudi plače. Če se količina materiala na trgu ne poveča, dvojni zaslužki logično povzročajo tudi dvojno ceno. Če primerjamo vrednost enournega zaslužka Amerikanca ali delavca zapadnoevropskih držav, ne smemo pri tem pozabiti, da je samo v železarnah v Ameriki produktivnost dela šestkrat večja, v Zapadni Evropi pa dva in pol krat večja kakor pri nas in s tem jasno tudi zaslužek večji; zato naj bo tudi še nadalje naše osnovno prizadevanje za povečanje produktivnosti dela kvalitetnih proizvodov. Če bomo hoteli slediti temu prizadevanju, bo treba dalje izboljševati organizacijo dela in tehnološkega procesa sploh, izboljšati izkoriščanje surovin, povečati izkoriščanje kapacitet, zmanjševati defekte in zastoje, povečati tehnološko disciplino in strokovnost kadra, zmanjšati neproduktivna delovna mesta, zmanjšati obratne nezgode ter z zboljšanim plačilnim sistemom in izpopolnjenim normiranjem povečati zainteresiranost posameznikov.

Vsekakor je za reševanje gornjih nalog nujno povečati tehnični kader. Postali smo prava industrija; priprava načrtov, materiala in dela sploh, kar je osnovno za urejeno industrijo, pa že dolgo niso kos svoji nalogi, zato predvidevamo, da bo naš kader treba kompletirati predvsem z novimi kvalificiranimi sodelavci tehniki in inženirji.

DOLŽNOST GOSPODARSKEGA IN KULTURNEGA SREDIŠČA DEŽELE

Pa še nekaj. V osnovanju so nove oblastne teritorialne enote — komune, ki bodo v sklopu jugoslovanskega ekonomskega prostora vodile samostojno svojo gospodarsko politiko. Naša tovarna bo v sklopu komune, ki bo obsegala teritorij sedanje občine Ravne in Prevalje. Kot največja gospodarska organizacija te komune se bo morala s svojimi sodelavci aktivno udeleževati v interesu izboljšanja gospodarstva tega področja. Ne smemo pa pozabiti tudi na kulturnoprosvetno, športno in splošno družbeno udeleževanje, ker le z našim aktivnim udeleževanjem bo naš kraj postal pravo gospodarsko in kulturno središče.

Ing. Božidar Godec, Mežica:

Svinec v Uršlji gori

Raziskovalna dela mežiških rudarjev na hrbtiščih in vznožjih iztoka Karavank so neslutnega pomena za narodno gospodarstvo Jugoslavije ter za nadaljnji svinčarski glas naše dežele

Iz zgodovine vemo, da so v Mežici in v njeni okolici kopali svinčeno rudo že v srednjem veku. Najstarejši pisani viri o zgodovini rudarstva v Mežiški dolini so iz leta 1442. Iz leta 1665 je poročilo, da so kopali svinčeno rudo v bližnji Črni. Vseeno pa je rudarstvo Mežiške doline vse od 15. do 19. stoletja bolj ali manj samo životarilo. Rudarstvo v Mežici je oživelo šele med francosko okupacijo v letih 1809 do 1813. Od takrat imamo tudi prve podatke o količini produkcije svinčene izkopenine in svinca. Od leta 1809 pa do leta 1954 je bilo v Mežiški dolini izkopanih pet in pol milijonov ton rude in producirane 400.000 ton surovega svinca.

TERENSKI DOKUMENTI

Od kraja prejšnjega stoletja je bilo rudarstvo tu pravzaprav šele v povojih. Rudarska dela so bila razvita le blizu površine in le na takih mestih, kjer je bilo do rude lahko priti. Transport rudne izkopenine za tiste količine ni igral take vloge kakor danes. Naši predniki so rudarili le bolj pod rušo, in to celo do vrha Pece, kakor na pr. pri Knjepsu, zapadno od Kordeževe glave ali pa v okolici sedanje planinske postojanke na Mali Peci. Priče te dejavnosti so še danes razmerna velike halde na pobočju Pece od Peskov pa do Andrej rova nad Škrubejem v dolini Meže. Iz tistega časa izvirajo tudi rudarska dela v »Fridrihu«, na rudišču »Srce« in nad Zerjavom.

Vse to ozemlje leži zapadno od Meže. Vzhodno od te črte je stanje rudarjenja nekoliko drugačno.

Povsod na sorazmerno velikem ozemlju vzhodno od Meže, to je na ozemlju Plešivca (Uršlje gore) — Plešivške kope pa vse do Suhega dola, omejenem na jugu s potoki Jazbina in Suhodolca, na severu pa od neke črte, ki gre paralelno z ozemljem Prevalje—Ravne—Dravograd — torej severno pobočje Homa — Plešivca — Kotlje, najdemo stare rove brez večjih hald, ki bi pričali o tem, da so stari rudarji izkopenino ročno izpirali in nekje to rudo topili. V tem je v pogledu svinčarstva razlika med ozemljem zapadno od reke Meže in ozemljem vzhodno od nje.

Na Peci in na njenem južnem pobočju najdemo torej povsod stara rudarska dela s haldami, ki govore, da so imeli rudarji na mestu samem male ročne separacije, kjer so rudo prali in prebirali. Na Uršlji gori, na njenem severnem kakor tudi na južnem pobočju najdemo sicer nekaj starih rudarskih del, a nikjer

Z uspehi, ki smo jih bili deležni z vašim prizadevanjem, sta naša tovarna in naš kraj postala znana ne samo po vsej naši domovini, temveč tudi že preko meja; zato z zaupanjem v vas sodelavci, delavci in nameščenci, predelavci, delovodje, tehniki in inženirji stopamo v novo leto, ki naj bo srečno in uspešno.

POČASTITEV JUBILANTOV DELA

Ob zaključku je zbor koroških železarjev počastil tovariše, ki so dosegli visok jubilej — 40 let nepretrgane pripadnosti kolektivu. Letošnji jubilarji so bili: Franc Apohal, valjarna; Gregor Kokal, kladivarna; Franc Petrač, mehanski obratni in Blaž Sekalo, prometni oddelek.

Direktor Klančnik je veteranom dela izročil priznalne listine in jih prisrčno nagovoril: »Dragi železarji — jubilarji! Imam veliko čast in prednost, da Vam ob zaključku leta v imenu kolektiva koroških železarjev najbolj iskreno čestitam k visokemu delovnemu jubileju — 40-letnici nepretrgane pripadnosti naši delovni skupnosti. Železarji — veterani ste bili učitelji kvalitete in zvestobe, tiste zvestobe poklice, ki ustvarja strokovnjake za uspeh posameznika in skupnosti. Z zahvalo za Vaš trud, za zvestobo naši jeklarni na Ravnah ter za tovariško prenašanje Vašega znanja na mlajši rod, Vas iskreno pozdravljam ter Vam želim vsega zadovoljstva pri nadaljnjem delu in v dobi Vašega zasluženega pokoja — Srečno!«

večjih starih hald, ki bi dokazovale, da so rudo kopali, izbirali in prali zaradi predelave. To govori in dokazuje, da nikjer tod rude niso pridobivali v večji meri, da bi jo topili v svinec.

Ta ugotovitev je na prvi pogled malo čudna — skoro neohrabrujoča in za iskalce več kot porazna. Toda poglejmo si zadevo z druge strani. Vse to ozemlje je bilo rudarsko raziskano gotovo istočasno in v dobi, ko je gospodarstvo pokazalo interes za svinec. Iz najdba smodnika in iznajdba prvih pušk svinčenek je gotovo prinesla svojo zahtevo po svinču. Ta doba je trajala lahko tudi več desetletij.

PECA JE ZMAGALA

Istočasno se vrše raziskovanja na Peci in na Uršlji gori. Na Peci so našli večjo koncentracijo rude. Tukaj govorim o dobi, ko je bila ruda ekonomsko zanimiva šele, ko je vsebovala 20 do 25% svinca. In tak primer je bil na Peci, zato se ves interes sledeč obrne na ozemlje zahodno od Meže. Sicer ne bi bilo mogoče, da bi tako lepi rudni sledovi, kakor so v Uršlji rovu pod vrhom te gore in pri Oevirku pod Homom ter pri Plešivčniku, ostali neopaženi.

Čisto upravičeno primerjam ta pojav s paralelnim pojavom kalifornijske zlate opojnosti in groznice, ko se je vse v trumah pomikalo na zahod — iskat zlato. Taka groznica v malem je morala prevzeti tudi takratne rudarje in jih je gnala h koncentriranemu iskanju rude le na Peci in Podpeci.

Danes gledamo na preteklost sledenja in rudarjenja z drugimi očmi in iz drugih vidikov. Razvoj tehnike in velika potreba po svinču sta ustvarila popolnoma druge pogoje. Še pred vojno so kopali Angleži v Mežici rudo, ki je imela povprečno 14% svinca. Danes poznamo velike rudnike svinca, ki kopljejo svinčeno izkopenino, katera vsebuje le 0,9% svinca. Nedavno smo si lahko ogledali največji rudnik svinca v Nemčiji, kjer kopljejo rudo z 1% svinca. Ako so se tam pritoževali, da jim naša država zelo konkurira v ceni svinca, je razumljivo tembolj, če pogledamo veliko bogastvo naših svinčnih rudnikov v Srbiji, na Kosmetu, v Makedoniji in končno tudi v — Mežici, ki proizvaja svinec najčistejše svetovno znane kakovosti. Saj kopljejo pri nas povsod svinčeno rudo, ki ima povprečno najmanj 6% svinca, imamo pa tudi rudnike z večjim odstotkom svinca v izkopenini, kakor ga je imela Mežica takrat, ko so to rudno bogastvo črpali Angleži. Pa

ne samo to, poleg svinca vsebuje rudna izkopenina n. pr. v Trepči še cink, bizmut, nekaj bakra in toliko srebra, da je Trepča največji producent te kovine v Srednji in Vzhodni Evropi.

V naši državi ni svinčene rudnika, ki ne bi imel poleg svinca v izkopenini tudi cink. Pri nas v Mežici ima cinkova svetlica, v kateri je okrog 3% cinka, še to prednost, da cinkova vsebnost s povečano produkcijo ne pada tako, kakor pada vsebnost svinca.

Tako smo prišli do spoznanja oziroma vzrokov, zakaj naši predniki niso obrnili več pozornosti do rudnih nahajališč na Plešivcu. Da ponovim, nekaka mežiška svinčena groznica je njihovo pozornost obrnila na območje Pece in Podpece in bogastvo rud, ki jih je odkrilo intenzivno rudarjenje v Mežici, ni pokazalo potrebe iskati rude še na ozemlju, ki je bolj oddaljeno od takratnih jam v Mežici.

Danes je situacija torej povsem druga. Nova tehnična uporaba svinca v atomski energiji, povečana potreba svinca v elektroindustriji, n. pr. pri izdelavi akumulatorjev (čim več avtomobilov, tem več akumulatorjev!), povečana poraba svinca v kemijski industriji itd. je dala kovini svinec nekako ustaljeno in optimistično veljavo in ceno na svetovnem trgu, ki bosta slej ko prej ostali za daljšo dobo. Ta cena pa je tudi povod, da je mogoče kopati tudi rude, ki imajo manjšo vsebnost svinca, kakor pa je bilo takrat, ko so raziskovali področje Uršlje gore.

OZKO GRLO?

Mežiški rudnik je rudnik določene posebnosti. Le v sosednji Avstriji je še tak rudniški objekt na svetu. Vsak rudnik cenimo po vrednosti njegovih odkritih rudnih zalog. Čim več zalog ima rudnik, tem višja je njegova vrednost v narodnem gospodarstvu, tem daljšo življenjsko dobo ima in tem več pogojev za vložitev investicijskih sredstev za razvoj in mehanizacijo.

Redko katero leto v zgodovini mežiškega rudnika so bile odkrite rudne zaloge za daljšo dobo let. Navadno si je rudnik prigospodaril rudne zaloge za dve do tri, kvečjemu štiri leta vnaprej. Prav to pa je posebnost rudnika v Mežici.

Rudniki svinca na jugu naše države imajo navadno vsi velika rudna telesa. Po rudarski geologiji jih poiščejo v njenih območjih, presekaajo z rovi in vrtnami v treh smereh ter tako določijo njihovo kubaturo. Raziskave samo nekaj let dajo rudne zaloge za deset in tudi dvajset let naprej. Drugo pa je Mežica.

Tukaj so rudna telesa manjša — položena so v apnencu v obliki rudnih cevi — včasih samo nekaj desetink kvadratnega metra v preseku — ter je treba veliko truda in dolgoletnega praktičnega izkustva, da s čim manj rovi najdemo čim več rude. Zato smatramo v rudniku Mežica kot dobro in uspešno leto, če smo odkrili rudne zaloge vsaj za tri do štiri leta naprej.

Mimogrede rečeno bi bila posebnost malih rudnih zalog mežiškega rudnika po osvoboditvi skoro usodna za njegov razvoj. Nekateri so ta rudnik že gledali kot izvir, ki počasi usiha ter se je že raznesla govorica, da bo v Mežici rude zmanjkalo in da vse skupaj nima bodočnosti. To gledanje je tudi že imelo posledice: medtem ko so dobili rudniki na jugu mehanizacijo, je Mežica še ni bila deležna. Na srečo pa je to minilo. Položaj se je zjasnjeval, spoznali smo usodno napako ter danes lahko trdimo, da ima rudnik Mežica še dolgo življenjsko dobo, verjetno celo daljšo kakor marsikateri rudnik svinčeno-cinkove rude v naši državi. Na ozemlju rudnika Mežica je še toliko verjetnosti v geološkem rudarskem smislu in toliko deviškega rudnatega apnenca, da bodo imeli rudarji še mnogo dela in truda v iskanju rude ter mnogo lepih uspehov in odkritij.

V URŠLJEGORSKE REZERVOARJE

En tak del rudnatega ozemlja je tudi Uršlja gora z okolico. Dejstvo je, da so prejšnji gospodarji to tudi slutili. Leta 1928 so poklicali geologa, ki je prvi podrobneje raziskal ozemlje vzhodno od Meže. Že prej pa je bilo vse ozemlje okrog te gore položeno s tako imenovanimi prostosledi, kar je dalo iskalcu rude določene prednosti in predprave pri iskanju in odkritju rude. Prostoslede so morali obnavljati vsako leto na določen dan. Tu se spomnim dobe po prvi svetovni vojni, ko je neki obratovodja rudnika pozabil samo za en dan obnoviti prostoslede, ki so bili položeni na ozemlju Plešivca, in kako pravdo je vodila rudniška družba potem proti tistemu, ki je izkoristil to zamudo ter prijavil prostoslede oziroma kakor se reče: hitro položil teren Plešivca s svojimi prostosledi. Torej je le vladal že takrat močan interes za to ozemlje.

Omenjeni prvi geolog iz inozemstva sicer ni pravilno spoznal in ocenil ozemlja Uršlje gore v rudarsko geološkem smislu, vendar je po njegovem mnenju začela rudarska družba gnati iz Žerjava raziskovalni rov, imenovan Bergate, v smeri pod stare rove »Dobre nade« v Muševem ter v osrčje proti Plešivcu. Uspeh pa je bil slab. Našli so samo nekaj slabih sledov in rov je bil na dolžini 950 metrov ustavljen.

Kot nadaljnja rudarska dela pred drugo svetovno vojno štejejo tudi sicer nesmiselno in po takratnem rudarskem zakonu prisiljeno gonjenje rovvov za predpisano letno metražo samo zato, da se zadovolji predpise rudarskega glavarstva oziroma rudarskega zakona. Vsak prostosledec je namreč moral napraviti letno določena raziskovalna dela. Tako prisiljeno in papirnato delo je moglo dati le slabe uspehe ter nima za mežiški rudnik pravzaprav nobene vrednosti.

KOTLJE SE ENKRAT NISO IZKAZALE

Po osvoboditvi je rudnik Mežica obrnil temu ozemlju več pozornosti. Začeli so z raziskovalnimi deli v Kotljah ter na Lekšečah blizu kmetije Ledinek.

Zgodovina rudarske raziskave v Kotljah je zelo zanimiva. V Kotljah so rudarili že v prejšnjem stoletju. O tem delu imamo ohranjene celo stare jamske karte. Rudnik Mežica je začel na tem terenu z raziskovalnimi deli leta 1947, in sicer so začeli raziskovati najprej s pomočjo globinskega vrtanja v starem

Uršlja gora.

Že pred stoletji so okrog te gore strašili ruda rski škratje. To je bil znak, da mora v gori nekaj biti. Sedaj so šli v to kraljestvo mežiški rudarji — in kakor kažejo že prvi znaki, bo dajala Uršlja gora poleg lepote tudi rudnine.

»Uršlja rovu«, kjer so pustili nekdanji rudarji v tleh še nekoliko rude. To globinsko vrtanje je pokazalo, da je pod rudnatim apnencem leška premogovna plast ter da je triada — to je rudonosni apnenec — narinjen z južne strani na mlajše premogovne plasti. S tem pa je vse nahajališče tudi že obsojeno na pridobivanje samo ene rude, ki je v tem delu apnenca. V globini rude ni, ker je spodaj mlajša premogovna hribina. Premog v njej je debel samo nekaj centimetrov ter brez prave vrednosti. Zaradi tega je mežiški rudnik iz tega nahajališča odpeljal rudo, katera je bila pridobljena med delom, in 20. februarja 1950 zaključil v svojih knjigah poglavje o raziskovalnih delih v Kotljah.

HRBET GORE PA JE VELIK

Popolnoma drugačna pa so raziskovalna dela na Lekšečah v bližini kmeta Ledineka. Na površini je najti tudi danes lepe sledove pretežno cinkove rude. Leta 1946 je rudnik izvršil tukaj manjša raziskovalna dela, ki pa so prenehala, ker je rudišče predvsem cinkovo in ker takrat rudnik še ni imel interesa na cinkovi rudi.

TUDI CINK

Danes je položaj nekoliko drugačen. V LR Sloveniji je v Celju cinkarna, ki je bila zgrajena pred prvo svetovno vojno predvsem za predelavo cinkove rude iz Rajbla. Po prvi svetovni vojni je ta rudnik prišel pod Italijo in zato je bila cinkarna v Celju predvsem navezana na surovinsko bazo iz Mežice, Litije in drugih manjših rudnikov v državi. Ko je leta 1925 začel obratovati rudnik Trepča, je cinkarna predelovala cinkove koncentrate tudi

iz tega velikega rudnika. Naša država je po drugi svetovni vojni odprla več novih rudnikov svinca in cinka. Trepči so se pridružili rudnik Avala, Kopaonik, Ajvalija, rudnik Lece itd. Zato je v Šabcu v izgradnji velika elektroliza cinka, ki bo dovršena še letos. Ta bo potrebovala in predelovala predvsem cinkovo rudo, ki jo bodo producirali rudniki na jugu države. Za cinkarno Celje bo odpadel velik del surovinske baze, ki bo sicer nadomeščen z novimi kapacitetami. Vendar bo potrebno in koristno za cinkarno v Celju, ako najdemo in ustvarimo primerno količino cinkove rude v Sloveniji. Tukaj čaka Mežico prvenstvena naloga nadomestiti za cinkarno Celje cinkovo surovino, ki bo prihajala z juga države v nekoliko manjši količini. Zato nastopa v zadnjem času pri rudniku Mežica važna gospodarska sprememba. Medtem ko so zanemarjali odkopavanje cinkove rude oz. so cinkovo rudo odkopavali samo tam, kjer je bila v zvezi s svinčeno rudo, danes pripravljajo odkopavanje tudi samih cinkovih rud, ki so hkrati postale ekonomsko vredne in važne.

Zaradi tega dejstva se predvsem polaga važnost na odpiranje starega rudnika »Graben« v Žerjavu in zato se tudi pripravlja odpiranje novega revirja v Muševem.

In s tem smo pravzaprav že v območju Plešivca. Površinsko je to območje gotovo večje kakor ono v Mežiškem rudniku, kjer sedaj kopljejo in raziskujejo rudo. To je območje Pece vse od Fridriha pa do vrha Male Pece, kjer so stari rovi »Jutranja zvezda«, pa vse do rudišča v Topli. Analogno kakor so v območju Pece rudni sledovi povsod na površini, so tudi rudni sledovi na mnogih mestih in območju Uršlje gore.

NOVE TEORIJE IN UGOTOVITVE

In vendar obstaja med ozemljem Plešivca in območjem Pece velika razlika. Do tega spoznanja smo šele prišli po raziskovalnih in geoloških delih v preteklem letu. Na Peci je vsa ruda v tako imenovanem veterštajnskem apnencu, ki je pokrit s skrilom. Ruda je več ali manj v bližini tega skrila, pa tudi globoko pod njim. Nad tem skrilom rude ni oziroma vsi raziskovalci do sedaj trde, da po teoriji postanka rudne raztopine niso mogle prodrati skril in se je ruda, ki je prišla od spodaj, kopicila v bližini skrila v veterštajnskem apnencu. To je bilo do sedaj nekako dogmatično. Kdor bi mislil drugače, bi bil heretik oziroma bela vrana in osmešen. Vest iz Avstrije so to nazirane nekoliko omajale. Leta 1953 so bili pri nas na obisku rudarski inženirji iz Avstrije. Takrat smo izvedeli, da so v sosednji Avstriji, kjer nastopa ruda na popolnoma enak način kakor tukaj, našli tudi debele žile svinčene cinkove rude v višjih plasteh nad skrilom v dolomitu ter je to odkritje tam pravzaprav oživilo rudnik, ki je bil že na kraju in izčrpan. Ali so rudne raztopine našle pot skozi skril — ga prodrle in rudo odložile v višji, torej po postanku v mlajših slojih — je pač še domneva pri tem odkritju.

Pri nas v Mežici smo zelo tanko poslušali te vesti in takoj skušali preveriti to zaznanje. Mnogo analiz in plasti, ki so nad skrilom, je potovalo v laboratorij, in glej: povsod so analize pokazale vsebnost svinca in cinka, ki je sicer izpod pol odstotka, vendar je to ogromna vrednost v kovini, ki pa je za sedaj še neekonomski element.

Istočasno pa je neki avstrijski geolog postavil novo teorijo o postanku take rude, namreč da je ruda nastala istočasno s sloji na dnu morja in da se je šele nato kovina izločila iz gornjih slojev in skoncentrirala v veterštajnskem apnencu. Vse te teorije nas ne motijo. Glavno je, da je mogoče, da ruda nastopa v višjih slojih nad veterštajnskimi apnencem, to je v rajbeljskih apnencih in v glavnem dolomitu in mogoče celo v dahštajnskem apnencu — torej v sledoredu slojev, ki so nastali po veterštajnskem apnencu.

To pa je vse območje Uršlje gore. Šele leta 1954 je bilo spoznano, da so vsa geološka dela v območju Uršlje gore v neki meri napačno označevala določen del območja, kjer so sledovi ruda. Vse je zavedlo prvo teoretsko naziranje o postanku rude v veterštajnskem apnencu pod skrilom in vsi so zato videli na terenu pred seboj veterštajnski apnenc in zopet samo veterštajn. To je povzročilo velike napake pri delu in pogrešno predstavljanje tektonike Plešivca. Posebno južno pobočje te gore je bilo v resnici predstavljeno popolnoma drugače.

Sedaj vemo, da nastopa ruda v skoraj vsem območju gore v slojih, ki so nad veterštajnskimi apnencem, to je v rajbeljskem apnencu in dolomitu in v tem leži sedaj voz, ki ga bodo morala razvozlati bodoča rudarska raziskovalna dela. Pod temi sloji, ki so nad veterštajnskimi apnencem na območju Plešivca, leži v globini gotovo veterštajn. Nastopi neposredno vprašanje, ali je ruda tudi v veterštajnskem apnencu? Ako je to dejstvo, potem predstavlja območje Uršlje gore za narodno gospodarstvo neprecenljivo vrednost, potem je to druga Mežica in rudne rezerve bodo našli za mnogo let.

Tega vprašanja pa ni mogoče rešiti v enem letu, ne v dveh, to vprašanje zahteva mnogo truda in mnogo dela v raziskovanju Plešivca za dobo več let in še mnogo skrbnega študija in slučajnih odkritij. Nič ni mogoče prej trditi — le trudapolno delo rudarja pod zemljo bo odkrilo to tajno. Ni pa vzroka, da s podlagami, ki jih že imamo, ne bi stopili krepko naprej z načrtom, da to tajno čimprej izpremenimo v pozitivni uspeh.

IN NOVI ROVI

Kolikor so do sedaj pokazala raziskovalna dela v območju Plešivca, lahko omejimo vse območje Uršlje gore na sledeča rudna okrožja:

1. okrožje Mučevo,
2. okrožje Naravske ledine,
3. okrožje Čemernik,
4. okrožje Ocvirk-Hom,
5. okrožje Lorenci, Križan-Plešivčnik,
6. rudna nahajališča vzhodno od Plešivčnika pri Veršnerju in Suhem dolu.

Najbolj raziskano in rudniku Mežica najbliže je okrožje Mučevo. Tudi to okrožje je bilo deloma odkrito šele leta 1954. Na površini je bilo namreč najdenih veliko lepih rudnih sledov, posebno bogatih na cinkovi svetlici. V načrtu je, ta del rudišča pripraviti za pridobivanje rude tako, da bomo že konec leta 1956 začeli s produkcijo rude. Glavni rudarski objekt tega okrožja je 950 metrov dolgi Bargate rov, katerega vhod je na desnem kraju Meže blizu križišča cest Jazbina—Žerjav—Mežica oziroma tam, kjer se izliva potok Jazbina v Mežo. Ta rov predstavlja zelo dragocen objekt, kajti služil bo bodočnosti kot glavna transportna zveza za vsa rudišča, ki so v območju Plešivca. Ta rov je namreč v nadmorski višini, ki omogoča direktno zvezo z leta 1954 izgrajenim najburgerjevimi transportnim sistemom, preko katerega gre vsa izkopenina rudnika Mežica na separacijo. Rov bo seveda treba, ko bodo znane rudne zaloge, podaljšati za 3—4 km pod Plešivce in napraviti do površine nadkop, po katerem bodo spuščali rudo na višino skupnega rudniškega transportnega sistema.

Pri kmetiji Muc je stara jama »Dobra nada«. Tu je razvito dvoje obzorij. Stari rudarji pa so rudo tukaj tako dosledno pobrali, da jo je danes le težko najti. Na površini te jame je bilo v letu 1954 odkritih več sledov cinkove rude, tako da bodo raziskovalna dela kmalu pokazala obseg rudišča in njegovo zvezo z rudiščem v Mučevem. Na površini je še tudi Frančiškov rov na višini +632 m, ki pa je za sedaj še nedostopen. Tega sedaj odkrivajo in bo pri bodoči eksploataciji igral tudi svojo vlogo za izvoz jalovine.

Revir Mučevo verjetno krije v globini rudo in raziskave v bodočih letih bodo pokazale, kje bo to rudo potrebno odkriti iz višine Bargate rova.

Okrožje Naravske ledine. Naravnik je bil kmet in je imel kmetijo na višini 1170 m nad Čemernikom oz. nad Močivjem. Na vzhodu območja gore je imel njive in pašnike — Naravske ledine. Ker je prav pri teh ledinah ruda, je rudno nahajališče dobilo ime po tem kraju. Kolikor nam je po poročilih znano, je bila lastnina teh nahajališč grofovstva. Gotovo je, da so rudarili v »Uršlja rovu«, ki je na višini +1080 m, v prejšnjem stoletju, ker se v neposredni bližini tega rova najdejo razvaline kovačnice ali slične izgradbe. Na ledinah se je tudi našel verjetno zaraščeni kamen jamske mere ali prostosleda z letnico 1846 z uklesanim rudarskim znamenjem. Ta kamen je sedaj vzdignjen v rudniški stanovanjski zgradbi na Ledinah. V tem okrožju je troje rovo, Uršlja rov, Kalasantius rov in Kalasantius podkop. Oba gornja rova, to je Uršlja rov in Kalasantius rov sta bila že deloma izgrajena, medtem ko je spodnji Kalasantius podkop s +1012 m nadmorske višine bil začel v letu 1954. Najzanimivejše je to, da leži pred Uršlja rovom stara hald, ki vsebuje v izbranem rudnem koncentratu 16% svinca in 3% cinka, tako da je trenutno to nahajališče gotovo najvišje v območju Uršlje gore. V letu 1954 je bil odkrit tudi izdanek rude pod Naravskimi ledinami ca. 20 m nad bivšo par-

tizansko bolnico ob močni prelomnici v grapi. Tako lep izdanek svinčene cinkove rude redko najdemo v prirodi in je pravo odkritje za rudarje sploh. Na tem okrožju je bila v letu 1954 koncentrirana rudarska dejavnost. Da je mogoče rudarjem nuditi stanovanje in hrano, je bilo potrebno zgraditi na Naravskih ledinah posebno leseno stanovanjsko zgradbo, kjer ima prostora 38 rudarjev. Tu se rudarji tudi hranijo. Preskrbljeno je pa tudi za higieno rudarjev.

PA CESTA V TA NOVI SVET

Rudarstvo zahteva dovoz raznega materiala. Rudnik je sprva vozil material po cesti okrog Slovenjega Gradca preko Suhlega dola do Plešivčnika. Da je bilo mogoče pripeljati kompresor do Naravskih ledin, je bilo potrebno razširiti cesto od Križana do Uršlja rova. Dovoz s pomočjo konj ni zadovoljil potrebam ter se je rudnik zato odločil razširiti cesto od Slemenca do Križana in naprej do Uršlja rova. Se prej pa je bilo nujno potrebno razširiti cesto od Plešivčnika do Križana tako, da so tovorni avtomobili lahko pripeljali material vsaj do Križana. Dolžina razširjene in deloma tudi popolnoma novo napravljene ceste znaša 10.360 metrov, in sicer je cesta razširjena in utrjena tako, da je sposobna za najtežji promet s tovornimi avtomobili. Cesta je bila izgrajena v rekordnem času. Z delom smo začeli konec avgusta 1954 in je bilo končano novembra istega leta. Rudnik je imel z razširitvijo ceste v vidu tudi občo korist prebivalstva tega kraja, kajti s to cesto je odprto vse gozdno bogstvo gore od nadmorske višine 800 m pa do vrha. Kakor slišimo, namerava gozdna uprava cesto podaljšati od Uršlja rova do Godca in naprej, tako da bo napravljena zveza s Kobljami in Ravnami. Stroški za cesto so znašali nad 19 milijonov dinarjev. Važnost ceste se vidi tudi v tem, da jo je zbor proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Slovenj Gradec predal v vzdrževanje cestni upravi. Cesta bo služila izredno dobro tudi turističnemu prometu. Kajti s to cesto je Uršlja gora-Plešivce odprta turistom na kaj lahak način. Z avtomobilom se turist lahko pripelje do Križana ali Naravnika iz Slovenjega Gradca ali iz Šoštanja in od tam je mogoče doseči vrh v lahki tričetrturi hoji. S ceste same pa je krasna panorama na Obir, Kamniške planine, Olševo in Peco.

DA BI BILO SREČNO

Okrožje Čemernik: V dolini potoka Jazbine pod kmetom Čemernik je dvoje starih rovo, troje rovo pa je vzhodno od Čemernika. Nad Čemernikom je tudi stari jašek. Vsa ta stara rudarska dela so bila v letu 1954 razkrita in očiščena. Pri Čemerniku nastopa svinčeno-cinkova ruda globoko v dolini in bodo raziskovanja pokazala marsikaj zanimivega. Okrožje Čemernik in okrožje Naravske ledine sta zelo blizu skupaj. Obe okrožji sta pa najbliže okrožju Mučevo, tako da bo rudnik Mežica čimprej skušal raziskati ta rudišča in določiti ekonomsko vrednost, da bi lahko napravili gospodarski račun za podaljšanje Bargate rova pod ta nahajališča, torej v samo osrčje gore.

Dejstvo je, da so vse analize svinčeno-cinkove rude, naj si bo to iz Naravskih ledin ali vzhodno od njih ali pa pri Ocvirku na Homu, pokazale, da je ruda popolnoma istega značaja kakor v rudniku Mežica. Iz tega sklepamo, da je ognjišče ali izvir te rude iz istega mesta in zato sklepamo dalje tudi na verjetnost kvantitete rude tako, kakor smo to navajeni v rudniku Mežica.

Okrožje Lorenci—Križan—Plešivčnik: V tem okrožju imamo odkritih in očiščenih šest starih rovo in dva jaška. Vsi rovi in jaški imajo sledove rude, od katerih je najbogatejši

Peca

jašek zapadno od Krivca ter rov pod Plešivčnikom. V tem okrožju bodo tudi raziskovalna dela sicer v nekoliko manjšem obsegu kakor v prejšnjih okrožjih, vendar je naša naloga, da jasno spoznamo na čim hitrejši način tudi značaj teh rudišč.

Vzhodno od Plešivčnika pri Veršnerju in nad Suhim dolom so tudi bogati rudni pojavi, vendar so ta nahajališča toliko oddaljena od rudnika Mežica, da njihov sedanji gospodarski pomen ne more biti važen in velik in bomo zato na raziskovanje teh nahajališč polagali manjšo važnost. V Suhem dolu je kamnolom cestne uprave iz Slovenjega Gradca. Zanimivo je, da je analiza gramoza, ki ga cestna uprava uporablja za posipanje cest, dala vsebnost svineca pod 0,5% in ravno tako je v tem apnencu cinka pod 0,5%. Sicer ta kamen za sedaj nima nobene gospodarske vrednosti v pogledu obeh kovin, vendar je važno vedeti, da je mogoče nekje v bližini rudišče, ki ima večjo koncentracijo ali pa bo nekoč mogoče tudi ta kamen z razvojem tehnike predstavljal ekonomski faktor.

Okrožje Ocvirk: To okrožje ima nekoliko stranski položaj od vseh ostalih rudnih nahajališč. Vendar so tukaj znani tako izredno bogati sledovi posebno cinkove rude na površini in v obeh rovih, da bodo ti sledovi predmet pazljivega raziskovanja. Predvsem je treba tukaj pojasniti lego rudišča v tektonskem pogledu z ozirom na bližino mlajših leških premogovnih slojev, da ne bi rudarska dela doživela neprijazno presenečenje mogoče narinjene apnenca, kakor je bil to primer v Kottljah.

S tem bi zaključili opis rudnih nahajališč na Plešivcu. Iz navedenega je razvidno, da predstavlja Uršlja gora za nas predmet velike pozornosti in tudi možnosti, da odkrijemo tam rudo, ki bo podaljšala življenjsko dobo rudnika Mežice za neprecenljivo dobo let. Vsa dela bodočnosti bodo šla v to smer in bodo zasledovala ta smoter.

Da bi bilo srečno!

Pripis: Avtor naj oprostí, da smo njegovega Plešivčnika ponekod poimenovali po domače z Uršljo goro, sicer bi vse drlo v Plešivec za goro.

Kje so moje rožice

To pesmico je Valentin Orožen napisal vsaj pred sto leti, pa je še vedno živa. Ni je treba — vsaj prvih kitic ne — iskati po starih pesmaricah in arhivih, pove ti jo skoro vsak človek na deželi.

Valentin Orožen je bival kot provizor tudi na Selah, naši sosedni fari (od 1852 do 1855) in velja, da je to pesmico zapisal tam. Tam si res tako sam in je čut otožja bliže. Tako je tudi iz našega kraja pesem, ki je ponarodela in katere ni treba več pisati, pa jo tu vseeno še ponovimo.

Orožen je tudi sicer znan po originalnih: »Domu me mika«, »Lastovki v slovo« itd. V »Domu me mika« pravi lepo: Na celjske ravnine bom dirjal vesel / Čez hribe doline okrogle bom pel...

Najlepša med njimi pa je vseeno tale:

1.

Kje so moje rožice,
pisane in bele,
mojga srea ljubice,
ki žlahtno so cvetele.
Ah, pomlad je šla od nas,
vzela jih je zima, mraz.

2.

Kje so moje ptičice,
kam so odletele?
Ah, nedolžne pevčice,
kak' so žvrgolele!
Zanjke b'le nastavljene,
ptičke so se ujele vse.

3.

Kje je hladni potok moj,
kjer sem se sprehajal,
kjer skušnjav nevarni boj
mene je obdajal?
Vel'ka, vel'ka suša b'la,
zemlja je popila ga.

4.

Kje je moja utica,
utica zelena,
kje je hladna senčica,
z lipice spletena?
Hud vihar podrl jo je,
zelena več ne bo za me.

5.

Kje je tista deklita,
na vrtu je sedela,
lepa, kakor rožice,
pesmice je pela.
Hitro, hitro mine čas,
mine tudi lep obraz.

6.

Kje je pevec zdaj vesel,
ki je to prepeval —
da bi enkrat še zapel,
kratek čas nam delal.
Hitro, hitro mine čas,
ah, ne bo ga več pri nas.

V. LETNIK

»Koroški fužinar« gre že v peto leto. Kdor ima vse številke in jih je dal vezati, ima lep spomin koroške delavnosti in koroškega kraja. Kdor tega nima in gre mimo svojega lista, ima svoj prav, vendar najboljše pa ne stori. Nekoč ga bodo mladi rodovi vpraševali za njim, kajti kdor bo hotel kdaj listati po naši deželi, bo rad listal tudi po straneh tega fužinarskega glasila.

»Fužinar« pa bo vedno slabši, če ne boste pomagali. Na deželi in daleč od takih središč je dobro stvar teže zbrati, če še tisti, ki bi morali in mogli pomagati, tega ne storijo.

Tudi zanimanja za list čisto med nami je premalo. Na primer številke, ki je podrobno obravnavala delo na elektro-pečeh, je najbolj zainteresirana jeklarna kupila le 46 izvodov. Torej tisti, ki jim je določena razprava življenjsko važna za vsakdanje delo, za kvaliteto in varnost! To ni koristno ne njim ne podjetju kot takemu.

To ob začetku petega letnika.

UPOSTAVLJANJE TEHNIŠKEGA MUZEJA DEŽELE

Gozdarska zbirka je odprta

Gozdarji so napravili več kot so obljubili. Sedaj so na vrsti mežiški rudarji

V številki 5-6 našega lista lani smo zapisali o veliki spodbudi naših gozdarjev. Povedali smo kdo in kaj so namenili za Tehniški muzej na Ravnah. Tam smo povedali vse; v želji, da bi bila pozornost tako velike vloge in tako velike zgodovine našega gozdarstva, ki je osnova dela in življenja teh olcarskih krajev, smo tistemu sporočilu prilili morda celo dodatnega optimizma.

V številki 7-12 istega letnika smo na široko najavili otvoritev zbirke, čeprav še tik do datuma nismo prav vedeli, kaj vse so zbrali in napravili, kamioni z materialom pa so še vedno vozili proti zgradbi na ravenskem bregu.

Danes pa imamo izredno in zgodovinsko prednost, da lahko zapišemo: Gozdarska zbirka je odprta, gozdarji so napravili več kot smo si mislili in več kot so obljubili. Njihova spodbuda je dejstvo, njihovo imenitno zbirko smo odprli na državni praznik 29. nov. 1954. Dogodek pridobitve gozdarske zbirke v naši rusasti deželi bo živel dalje kot mi.

Zaradi zgodovine in bodočnosti gozdarstva in olcarskih rodov bi radi ter moramo sedaj še zapisati, kdo vse so pomagali, ali vsaj največ pomagali, da je ta zbirka tu. Pri tem pa so že križi in težave, gozdarji kažejo kar drug na drugega. Uredništvo našega lista je imelo s tem nujnim delom dolžnostne kronike skoro več dela kot morda gozdarji z

upostavitvijo zbirke, pa bo zaradi skromnosti idealistov gozdarske družine še vse skupaj pomanjkljivo.

O spodbudi, sodelovanju in o prvem obisku na Ravnah smo povedali že v prej omenjeni lanski številki lista. Zavedajoč se svojega velikega poslanstva na bistveni osnovi dela in življenja naših krajev je Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije, sekcije Slovenj Gradec, na pobudo muzeologov, organiziralo upostavitve gozdarske zbirke pri nastajajočem Tehniškem muzeju na Ravnah. Izdelali so načrt in pristopili k realizaciji. Pri tem so z velikim razumevanjem in požrtvovalnostjo sodelovali vsi njihovi kolektivi in posamezniki.

Z veliko požrtvovalnostjo so delali Albert Panjek, upravitelj gozdne uprave na Ravnah, Jože Zabukovec, revirni logar in Vili Grubelnik, logar prav tam. Pri zbiranju predmetov se je treba posebej zahvaliti Mirku Fišerju, šefu revirnega vodstva v Dravogradu, ki je z revirnim logarjem Janezom Lorberjem z Ojstrice nabral kvantitetno največ materiala. Po vrednosti predmetov je posebej pohvaliti Matijo Apohala, vodjo revirnega vodstva na Ravnah, ki se je posebej usmeril na zbiranje orodja. Pridno je na zbiranju sodeloval tudi revirni vodja v Radljah Jože Oder.

Pri izdelavi 32 kvadratnih metrov velikih reliefov je s posebno vnemo delal

Adolf Gros, uslužbenec Koroškega gozdarskega podjetja in prav tako tov. Lenka Sušnikova, ki sta z dijaki ravenške gimnazije opravila veliko pripravljalno delo. Poseben trud na končni izdelavi reliefov sta vložila tudi akademski kipar Milan Vojsk ter akademski slikar Bojan Golja.

Pri izdelavi nazornih maket je za zavestno in točno izdelavo posebej pohvaliti industrijskega tehnika-obratovaljo papirnice na Prevaljah, ki je do potankosti izdelal v maketi svoj obrat. Prav tako Jožeta Mavriča za izdelavo venecijanke ter Juga za izdelavo druge venecijanke v miniaturo. Vsa pohvala gre Ivanu Škofleku, upokojujencu iz Mislince, ki je do potankosti izdelal miniaturo mislinjske električne gozdne železnice in gatra.

Gozdarski uslužbenci Gozdarskega obrata v Črni so si veliko prizadevali za preskrbo potrebnega materiala ter so za muzejsko zbirko pridobili enega izmed najstarejših macesnovih debel.

Da je bila celotna zbirka pravočasno urejena in zbran tudi fotografski material iz celotnega področja, naj bi imel — po trditvi gozdarjev — zasluge muzejski odbor na Ravnah ter prof. Franjo Baš. Prof. Bašu, direktorju Tehniškega muzeja Slovenije, in prof. Teplyju, ravnatelju Pokrajinskega muzeja v Mariboru se za vso njuno veliko pomoč vsi skupaj iskreno zahvaljujemo z gozdarji na čelu. Vsi skupaj pa vemo, da gre res največja zahvala Martinu Potočniku, višjemu gozdarskemu tehniku Koroškega gozdarskega podjetja, in predsedniku DIT ing. Dušanu Mlinšku, ki sta organizatorja vsega dela in sta si največ prizadevala, da je bila organizacija izvedena.

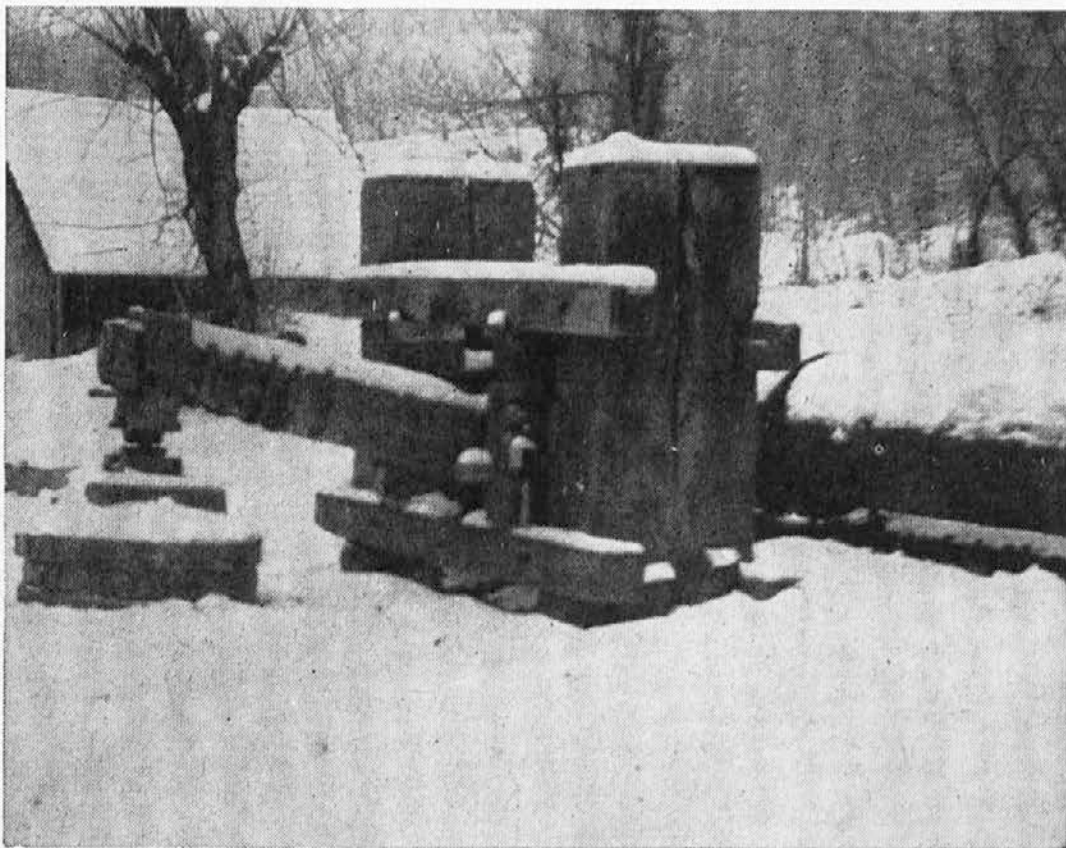
Pri nudenju materialne pomoči vsej akciji, brez katere bi ureditev zbirke ne mogla uspeti, je posebej pohvaliti Koroško gozdarsko podjetje, direktorja Jožeta Pučka ter Iva Šrifla, šefa Okrajne gozdarske uprave. Pri zbiranju prostovoljnih finančnih sredstev na prostovoljni bazi gre velika zahvala Mirku Fišerju, ki je pri raznih zadrgah samoiniciativno zbral nad 100.000 din finančnih sredstev.

Naši gozdarji so kakor družina — ti in vsi skupaj so ustanovitelji gozdarske zbirke Tehniškega muzeja dežele, ki je zgodovinsko delo.

Ko smo zbirko odprli, je bil praznik, praznik domovine 29. november 1954, in praznik velike pridobitve naše dežele. Gozdarjev je bilo vse zeleno, pa zastopstva oblasti, prosvete, muzejskih ustanov, podjetij itd.

VABILO MEŽISKIM RUDARJEM

Na tem zboru, ki je bil priča zavednosti in truda gozdarjev, zastopnikov osnovne delavnosti tega kraja, je izzve-

Repač — zunanji objekt Delavskega muzeja na Ravnah. Tak je pozimi. Slika je bila priobčena že v več naših revijah. Ravenski repač se je pokazal celo v pariški zgodovinski publikaciji. Žal pa so nekateri pokazali zelo malo čuta za ohranjanje spomenikov stare tehnike, ker so ga ponovno in ponovno pokvarili. To nam ne dela časti.

Slovenj Gradec —
naše okrajno mesto

OBISK V RAVENSKEM MUZEJU

Kaj vse je že zbranega

Stari domačini se še spominjajo, kako je Meža tekla po rakah z vodnimi kolesi, da so gnala kladiva v ravenski železarni, kako je bilo včasih na Prevaljah, ko je na »hohofnu« rdeče žarelo in je težko udarjalo, da se je tresla zemlja. Pomnijo še, kako so leške knape požirale temne luknje, kako so rili za črnim zlatom in ga potem prevažali v majhnih, puhajočih vlakih do pralnice nad prevaljskim »Preganthesom«. Nekoč so se vrtela velika vodna kolesa ob Šumcu v Mežici in ob Meži v Mušeniku. Po Heleni, po Koprivni, na Pristavi ob Meži so stale peči, ki so rudo prelivale v svinec, pod Uršljo goro pa so že nekdanji rili za premogom. Vedo povedati, koliko

je včasih bilo furmanov in lesa, da so se vozovi kar trli pred gostilnami, da so staro Božankno videli še mlado prihajati z ruto pod klobukom k maši.

Naš muzej je album s podatki iz preteklosti naših dolin. Ko boste listali v tem albumu, boste našli še mnoge praznine. Kajti zgodovine ne moreš posneti, ne da bi pri tem porabil čas, ki je že zgodovina. Mogoče boste veseli tega albuma. Našli boste podobe svojih rodov, začutili utrip svoje zemlje in našli svojo zgodovino.

Naš album moramo polniti neprenehoma, kajti tudi čas ne stoji. Toda v tem albumu so šele tri strani polne — tri sobe prirejene za ogled. To je malo.

nela želja, želja in prošnja, da bi temu delu in tej zbirki sledilo delo in sledila zbirka svinčarske delavnosti, ki je predstavnic druge najstarejše osnove dela in življenja Mežiške doline. To vabilo je šlo v Mežico in je upati, da bo dobilo odziv in da bomo leto osorej odpirali njihovo muzejsko zbirko.

Po stari olcarski navadi smo proslavili ta dogodek in celo z olcarskim prigrizkom — polento in friko. Apohal pa je oskrbel na ta koruzni cement in zabelo še sončno čisti originalni lesnikovcev z macigojskih obronkov. Nad vse lepo je bilo v tej zeleni družbi. Toliko lepih in pomembnih izjav, spominov in nadaljnjih načrtov. S strani gozdarjev so pozdravili delo in govorili ing. Lojze Funkl,

šef Republiške uprave za gozdarstvo, inženir Rajner, zastopnik gozdarske fakultete in ing. Karmelo Budihna, predsednik gospodarskega sveta Maribor okolica. Tu naj bo oproščeno, dopisnik našega lista je gluha, pa njame samo vsako peto besedo, zato njihovih nagovorov tu ne moremo priobčiti.

Ob zaključku se je pridružil zahvali gozdarjem tudi član ožjega muzejskega odbora na Ravnah ter z olcarskim pozdravom: »Moj duš dedi in babe!« dvignil vrč lesnikovca v čast in spomin olcarskim rodovom, ki so živeli, se veselili, delali in kleli po teh svetih koroških gozdovih, in katerim v spomin je tudi ta zbirka.

Album ima deset, dvajset, pa tudi več strani. Mogoče boste vi sami pomagali, da bo naš album čimprej poln lepih spominov. Spomini nam pomagajo razumovati sedanost in bodočnost.

Predmetov imamo že okoli pet sto, od teh je razstavljenih preko tri sto. Če si želite ogledati zbirko, lahko pridete vsak dan — razen ob nedeljah. Ključne hranimo v Študijski knjižnici.

Pred poslopjem, kjer je muzej, stoji naš največji inventar-repač — staro vodno kladivo. Ni še dolgo, ko je koval železo v muški železarni, zdaj pa smo ga pripeljali na Ravne in ga zaslužno upokojili.

Prvo sobo muzejske zbirke smo uredili za ogled 29. novembra 1953. Predmete, ki so pozabljeni ždeli v naši grajski sobi in v železarni, smo prenesli na svetlo in jih uredili tako, kakor se zašije nogavica s sto luknjami in eno nitjo. V njej so fužinarske Ravne, železarske Prevalje, knapovske Leše — poleg nekaj etnografskih predmetov. Najprej boste videli v okviru načrt repača s starimi imeni posameznih delov. Ob prvem oknu so na mizi leški knapovski predmeti, katere so darovali stari knapi Novak, Osirk, Strkuš, Garbar in Bornekar. Tam stojita starosvetni hajerski svetilki na rips. Hajerske svetilke so uporabljali hajerji-kopači, kušerji so prav tako

ripsovke in so jih uporabljali lauferjitekači, tisti, ki so tiščali hunte v rovih. Svetilke so nosili knapi po svoji stopnji. Najpreprostejši so bili kušerji, najlepše pa so imeli oberštajgerji — nadpazniške svetilke. Navadna nedeljska kapa in paradna kapa s črno perjanico spominjata, da so knapi nekoč ob praznikih nosili uniforme. Na fotografiji je videti izmeno knapov na »Francišku«. Od te izmene živita le še dva knapa. V tej družbi predmetov je tudi majhna fotografija knapa Bornekarja z Leš, ko stoji na vrhu kope in kuha oglje za rudnik.

Na dolgi mizi so etnografski predmeti. Žal tudi teh nismo mogli dati v naravno okolje in funkcijo. Večino teh predmetov smo dobili pri pohorskih in šentaneljskih kmetih: Majhen raženj, kjer so se nekoč cvrli pohorski dolgoušci, leseno kladivo s kamnito skledo, kjer so se trli orehi za potico in se je mlela ječmenova kava, trinožnik z glinasto skledo za odprto ognjišče, mrežasta buča za praženje kave, ročna tehtnica na funte, železni lonec za kuhanje; dolge, vilaste burklje, ki so služile pri ognjišču, da je gospodinja z njimi lonce prestavljala.

Na ugaslo prevaljsko železarno spominjajo slike: Dva floris iz leta 1827 in 1876, ki smo jih kopirali po katastrskih mapah. Zanimivo je primerjati rast Prevalj v petdesetih letih, ko iz petih, šestih domačij na Fari vzcvetelo evropsko znane Prevalje. Tu je še floris prevaljske železarne in visoke peči iz leta 1887, prekopiran in povečan po knjigi Alpine-Montangesellschaft. Slika Prevalj iz leta 1840 nam že kaže novo sezidano Bregantovo hišo, ob glavarstvu pa visoke cehovske dimnike, kjer so za kraljevske in cesarjeve monarhije prvi izdelovali železniške tračnice. Risbe Prevalj iz leta 1887 z visoko pečjo, ki jo je narisal doseljenec Pernikarz, se bo marsikdo spominjal. Mogoče so še kje slike. Med prevaljskimi spomini je tudi portret starega prevaljskega fužinarja A b e r š k a, ki je s starim K o r e n o m edini živeči

prevaljski fužinar. Stanuje v Bregantovi hiši in če ga povprašaš, ti razkaže, kako je stala Evgenova uta, kako valjarna, kje so bili mostovi čez Mežo in kje je tekla berkovska železnica.

Baron R o s t h o r n je bil ustanovitelj prevaljske železarne; zdaj ni več ne njega ne železarne, le njegov kip, ulit iz prevaljskega železa. V zaprašeni arhivih prevaljske občine smo našli »Postave za tajiste delavce pri fuchini, ktere na dan ali po shihtu delajo«, — dokument iz leta 1852, tiskan v bohoričici: Zhas sa delo se zazhne ob shesteh ino terpi do sedmeh s'vezher. Savoljo zhasa sa pozhivati se ukashe, da je od osmeh zjutra do pol deveteh sa kosilzhanje, od dvanajsteh do jedne ob poldne sa jushino, ino od stireh do virtelz na pet sa malo jushino, zhasa dovoljeno...« Ta pravilnik obsega 19 paragrafov, podpisana pa je: Fushinska oblastnina na Prevali 15. septembra 1852.

Med zbirko so tudi tri svetilke na plin. Nekoč so svetila v prevaljski železarni, potem so se petdeset let pozabljene valjale v perzenski drvarnici, zdaj pa spet svetijo, a ne železarni, temveč — zgodovini. Železarna je zvaljala na tisoče kilometrov tračnic, ki so stekle po Češki, po Lombardiji, celo v Turčijo in Perzijo. Naš muzej tračnic nima, ima le tračnici podobno traverzo z vtisom »Prevali«; radi pa bi našli kje pravo tračnico.

Potem je tu star Guttenstain in današnje Ravne. Poročajo, da je že od leta 1396 Guttenstain bil deželno knežji trg, znan daleč naokoli po svojem žebjarstvu. Skozi vsa stoletja se je ohranila tradicija, da se je kovačev sin učil pri svojem očetu skrivnosti kovanja in ta skrivnost je šla iz roda v rod. V prvi polovici 18. stoletja so bili tu žebjarji obrati in kovačnice. Izdelovali so poljedelsko orodje.

V naši muzejski zbirki imamo katastrsko mapo trga Guštanja iz leta 1827. Na desnem bregu Meže je videti dve stavbi — kovačijo in žebljarno. Iz te ute

sta potem zrasli pudlarna in valjarna. Ravenska jeklarna je zaslovela po Nemčiji, Spaniji, Portugalski in Švici. Druga katastrska mapa Guštanja je iz leta 1872. Ta ne kaže mnogih sprememb od leta 1827, če primerjamo prevaljski mapi. Ob Meži je le večja hiša — jeklarna, ob njej pa še tri druge, menda upravno poslopje z upravnikovo hišo in s hlevom. Trg pa skoraj nič ni spremenil podobe.

Na steni visita Valvazorjeva bakrotiska trga Guštanja in graščine Gamsenegga, zraven njiju grb trga Guštanja v podobi lipe in slika ravske železarne okoli leta 1880, ko je še Meža gonila vodna kolesa, ravske jeklo pa potovalo v zabojih v Hongkong na Kitajsko. Pod slikami so zloženi taki zaboji, obiti s hrastovimi obroči in vitrami. V posebnih sodih je ravske jeklo potovalo celo na kameljih hrbtih čez puščave. Jeklo so pošiljali v obliki štirioglatih palic. V enem od zabojev smo ga razstavili; vanj je vtisnjeno sidro — tovarniški znak jeklarne grofa Thurna.

Ravne smo prikazali še s tremi slikami pred prvo svetovno vojno. Graščino, ki jim je vladala, smo upodobili z grbom, ulitim iz svinca.

Na poševni mizi so razmeščeni težki železni pečati za pečatenje odpremnih zabojev. Pomen pečatov je različen, kot je bilo različno jeklo. Neznane kitajske črke na enem od pečatov govore o daljnem odjemalcu. Šablone z izrezanimi imeni namembnih mest: Trieste, Barcelona, Vera Cruz, Šanghai... pripovedujejo o poteh ravskega jekla. Kvaliteto jekla kažeta dva jeklena noža z ročajem iz drobnih jeklenih paličic, skovanih na koncu v tenko rezilo. Mogoče sta kdaj na razstavah razkazovala svojo kakovost, ali pa sta bila vsaj doma kupcem za reklamo.

Na koncu zbirke je razstava današnjih izdelkov železarne. Ta izbor je bil predlanskim na blejski razstavi, potem pa ga je železarna podarila muzeju. Jezovškov lesorez jeklarne iz leta 1950 je podoba močnega drevesa, ki se je jelo razrašati.

Tako se zaključí prva soba.

Lanskega 29. novembra smo po prizadevnosti gozdarjev našega okraja ter Društva inženirjev in tehnikov mogli zbrati in opremiti novo, gozdarsko zbirko, v dveh sobanah, vsako v dveh razdobjih: Prvo razdobje, ko je bil koroški pragozd še nedotaknjen in so si ljudje v njem le drv nasekali in tramov stesali za hiše; ter drugo razdobje, ko so iz lesa začeli kuhati oglje in ko iz lesa vse spretneje izdelujejo orala, kolovrate, tkavške stole, sklede in žlice, ko les po malem postaja industrijska surovina. Vendar je vse značilno še za dobo avtarkičnega gospodarstva.

Pa stopimo v prvo sobo gozdarske zbirke! Pred vami je star koroški plot s poševnimi špevtami, ogromno macesnovo deblo, staro tri sto let, segajoče do stropa in celo nadimljena, osmojena olcarska bajta. Če hočete videti več, stopite mimo plota v bajto. Na tleh v kotu je relief Tople, kakršna je bila pred pet

Kdor zna tako pogledati na Ravne — samo cerkev kakor v Svetem mestu.

sto leti, takrat ko je še Turek strašil po Koroški in ko so kmetje živeli v tihih samotah, zakopani globoko v lesove. Na reliefu so upodobljeni deviški gozdovi, le po prisojnem kraju so posejane kmetije Burjaka, Florina, Kordeža in Končnika. Njiv in pašnikov je malo; ljudje so jedli le kruh, mleko, oves, zelje in repo, živina pa travo. Les jim je pri oknu rastel v hišo.

Na mizi leži orodje stare dobe: ročno kovana potezna žaga, žatvoka, dve lepo okrašeni Jožefovi cimraki še za Jožefa II., starosvetna puntaka iz Valvasorjevih časov, več sekir stolnic, bognarca in šintar za beljenje debel. Zraven je starinski vžigalnik za puško in medenasta doza za smodnik. Videti je, da so tudi včasih radi ob nedeljah pečenko imeli na mizi in da na Peci in Uršlji ni manjkalo gamsov in srnjakov.

Bremena so iz doline v planino tovorili na lesenih oprtačih; tak je obešen na steni olcarske bajte. Drvarsko orodje pa so nosili v lesenih krošnjah. Tako zagledate na tleh. Pred pragom kajžice sta nastavljena dva para cokelj. Eden je čisto lesen in spominja na Holandijo, drugi pa ima opetnik, zgornji del pa pleten iz viter in priključ predstavo srbskih opank.

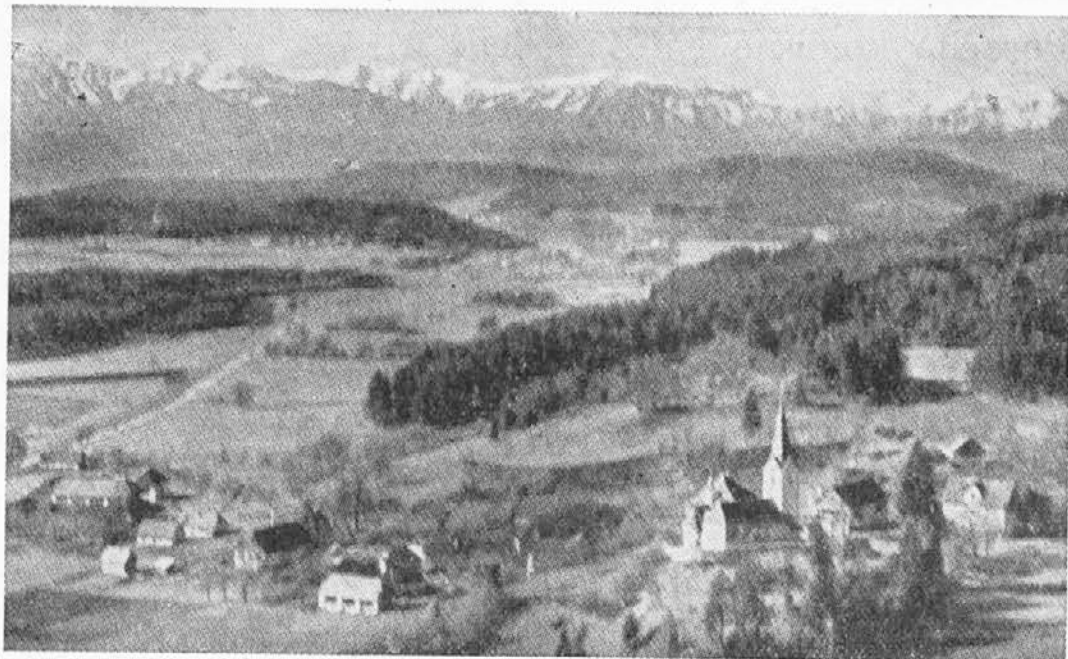
Na dolgi mizi smo nastavili možnar, s takimi so drvarji razstreljevali grčaste klade, kremplje za kleščenje dreves, nož za cepljenje šintlov, sveder, pilo in lošno — kavelj, ki je zaviral hlode na strmi riži, da je držal po pameti in se ni raztreščil na treske. Na zimsko spravilo lesa kažejo krempizlerji za poledenela tla in krplji za sneg; na volkove, ki jih včasih tudi pri nas ni manjkalo, pa zobate gradanice na pasji kumplici za zaščito pred ugrizom na najbolj občutljivem mestu — na vratu.

Da si kmečko, drvarsko in lovsko življenje od takrat bolje predstavljamo, smo pristavili še reznik za seno, prešo za olje, starosvetno oralo-ravo, starinsko puško, klešče za lov na jazbece in tehtnico. Na podstavku stoji miniatura olcarska bajta iz brun, osamljena, kakor je treba.

Drugi prostor, druga doba: Na lesenih čokih smo razstavili predmete rastoče materialne kulture. Les, ki je pri roki, še vedno prevladuje. Motovilo za navijanje volne, krtača za čiščenje volne, greben za pukanje lanu in zraven trlica so dokazi, da je naš človek bil oblečen še v hoden prt in v domačo volno. Rifl za obiranje črnic, naprava za pokrivanje slamnate strehe, deža za shranjevanje slanine in pinija za ometanje masla, lesena skleda in lesene žlice, svetnik, kamor so zatikali treske, da jim je svetilo, trinožna koza za postavljanje loncev na ognjišče in oblič za delanje tresk, najbolj zanimivo pa je starosvetno kolo od voza, brez kosa železa in s križasto obliko šprikel.

Poleg etnografskih predmetov je štor, posekan na star način, brez žage, le s sekuro. Ob plotu je relief Bistre in Koprivne pred 150 leti.

Fotografije motivov iz gozda so take, kakor se upodobi živo bitje: kje je zdravo, kje bolno, kje mlado, kje staro,

Krnski grad na Gosposvetskem polju

kje se ravna po neki modi, kje podlega trmasti tradiciji in kje je znanstveno popolno. Tam so podobne frat, požganice, neuspelih nasadov, slikovitih lepot in prastarih dreves, starih domačij in kosmatih olcarjev.

Kar v tej sobani vidite, so podjetni gozdarji nabrali po Jazbini, Smrekovcu, na Peci, v Kotu, na Jankovcu, po Pohorju, tod in tam, kjer so radodarni in razumevajoči ljudje doma.

Zdaj se preselimo iz prve dvorane gozdarskega oddelka v drugo oziroma v tretje in četrto obdobje našega gozda.

Tretje obdobje ali čas nenačrtnega, ekstenzivnega izkoriščanja gozda začne ob porajanju mladega kapitalizma. Podjetni denarniki spoznajo ceno lesa na tržišču. Ob potokih rastejo žage venecijanke kot gobe po dežju, po kolo-vozih in cestah pokajo furmanski biči, pozimi drčijo s planin plohi in po Dravi plavajo splavi proti vzhodu. Naš les spoznajo po Madžarskem, po Italijanskem. Zeleni hrbti planin postajajo golobučni.

V drugo sobo stopite pod velikanskim vodnim kolesom iz Suhega dola. Tako korakate skozi zadnji ostanek starih časov. Veliko kolo je danes zamenjal pritlikav električni motor.

Takoj za kolesom je maketa stare venecijanke. Takih je v vseh grabnih pri nas. Ta, ki je v muzeju, je posneta po Mrdavšičevi žagi, izrezljal pa jo je z veliko spretnostjo Mavrič iz Mežice. Le oglejte si, kako se žaga v resnici premakne, če zasučete vodno kolo, in kako ploh zdrči na ležišču. Tako je mična, da bomo morali nanjo prilipiti listek z napisom »Dotikanje prepovedano«.

Ko so plohe privozili vozniki s planin, so nekateri šli pod zob venecijank, druge pa so odlagali ob dravski breg in jih zlagali v splave. Urne dravske brzice so jih odnesle daleč na vzhod. Verno izdelan dravski splav ima naš muzej.

Naše planine so polne globač in grabnov, strme, les pa je zrastel povsod, kjer je zemlja dala za rasti in kjer si ni človek

naredil prostor. Tako so si vozniki z rižami pomagali. Po rižah so spuščali les, da je sam zdrknil v dolino do kolo-voza. Tudi maketo riže morete videti v muzeju.

V kotu je relief Mislinjske grabe pred 150 leti. V primeri z današnjim opažamo značilne razlike za gospodarjenje v prejšnjem stoletju: Redki kolovozi, ki vodijo le od soseda do soseda, se razširijo v avtomobilske ceste, ki rinejo na planine in tako prepletajo vso pokrajino. Ob grabnih je nekoč šumel le potok in je klopotal mlin, zdaj pa je čuti, kako žaga grize les. Kjer so bili pred 150 leti lesovi, so zdaj frate in mladi nasadi. Ob Mislinjski grabi pa je stekla pred petdesetimi leti v tiho samoto gozdna železnica.

Skozi požiralca lesa — trolistni gater, prestopimo v četrto dobo gozdne kulture: v sedanost. Gozd je pod nadzorstvom strokovnjakov, čas brezglavih sečenj je pri kraju, gozdnim škodljivcem je napovedan boj, sestav se spreminja in prilagaja tlom, konji se umikajo traktorjem, riže žičnicam in venecijanke gatom.

Na mizi so gozdarji razporedili 63 brusenih prerezov lesov. Ni to dragocen mahagonij ali tuja cedrovina, temveč rast naših gozdov. Tu so smreka, jelka, breza, dob, jesen, oreh, jelša, lesnika, hruška, jerebika, gaber, dren, bor, leska, bezeg, robinja, makovec, brinje, srobotovec, topol, krhlika, trepetlika, španski bezeg, češmin, vrba in drugi lesovi.

Poleg je naš največji relief, dolg 4,8 metra in širok 2,4 metra, predstavlja joč Mislinjsko grabo, kakršna je danes: preprečena s cestami, posejana s hišami, polna mladega gozda, s fratami in z električno gozdno železnico.

Model električne gozdne železnice iz Mislinjske grabe je navdušil vsakega fantiča, velikega in majhnega, da sta preizkusila zavore in kretnice. Še samemu izdelovalcu, staremu penzionistu Škofleku se je tako priljubila, da jo je dal s solzami v očeh iz rok. Zavore pa smo iz previdnosti zategnili in menda

Poročilo komisije HTZ za leto 1954

Koroški železarji tolčejo nezgodni element

Število obratnih nesreč pada, kakor rastejo strokovnost, lastna previdnost in varnostna disciplina industrijskih sodelavcev

V borbi proti nesrečam pri delu so bili v preteklem letu doseženi naslednji uspehi (navajamo tudi primerjavo z leti nazaj)!

ŠTEVILO OBRATNIH NESREČ

	1952	1953	1954
januarja	59	67	27
februarja	42	43	36
marca	58	51	28
aprila	60	44	42
maja	49	32	33
junija	44	50	32
julija	39	37	46
avgusta	66	37	45
septembra	66	36	39
oktobra	46	32	25
novembra	49	48	26
decembra	61	27	52
Skupno	639	504	431
izven tovarne	—	31	39
Skupaj:	639	535	470

Število nesreč pri delu je torej proti prejšnjemu letu spet padlo za 73 primerov (oziroma za 65 primerov, če štejemo tudi nesreče izven tovarne) vkljub večjemu staležu in vkljub povečani tonazi proizvodov.

Medtem, ko je znašal odstotek obratnih nesreč v prejšnjem letu še 28 % (oziroma 30 %) letno na stalež, smo prišli v preteklem letu na znosnejšo mero 22 %

bomo tudi tukaj morali dati napis »Dotikanje prepovedano«.

Na stenski vitrini so sortimenti vejic naših dreves, opremljeni z latinskimi imeni. Poleg visi sodobna gozdarska karta, v vitrini pri oknu pa karta iz prejšnjih časov.

Papirnica na Prevaljah je muzeju podarila maketo svoje tovarne, kjer so po vrstnem redu prikazani stroji, skozi katere mora kos lesa, da se spremeni v belo lepenko. Maketo je izdelal tehnik Karlo Šmit.

Tudi ta sobana je polna fotografij iz gozdnega življenja: tu so stare venecijanke iz naših grabnov, tam je požgana frata, kjer je včasih oral pohorski kmet, in tam zdravi in nezdravi nasadi smrek.

Tak je naš Tehnični muzej za zdaj. Nepopoln je. Brez oddelka o Mežiškem rudniku bo vedno nepopoln. In druge zbirke ravno tako čakajo na vnete zbiralce, ki jih bodo z ljubeznijo množili. V bodočnosti si predstavljamo muzej v grajskih prostorih. Mislimo si, da bi taki prostori in moč mladega koroškega kulturnega centra utegnili nadahnuti slovenjegraške muzealce, da bi zaželeli videti tudi svoje zbirke v enem samem muzeju, ki bi ime »Tehniški« daleč presegal.

Lenka Sušnikova

(oziroma 24 %) obratnih nesreč letno na stalež. (To pomeni, da se od sto sodelavcev ponesreči na leto še 22 oziroma 24).

Če pogledamo, kje smo bili s tem odstotkom, je uspeh naših sodelavcev v letu 1954 tembolj pomemben.

Uspeh pa bi lahko bil še večji, če bi posamezniki v mescih julij in avgust (glej tabelo) ter posebno še v zadnjem mesecu — decembru tako strašno ne pokvarili. Decembra smo nadrobili kar 52 nesreč — skoro še enkrat toliko kot decembra 1953.

IZPAD DNIN ZARADI OBRATNIH NESREČ

	1952	1953	1954
januarja	1008	1039	465
februarja	1138	840	618
marca	1067	1005	587
aprila	1149	769	673
maja	959	594	517
junija	730	878	435
julija	767	784	423
avgusta	864	767	593
septembra	777	701	499
oktobra	683	659	564
novembra	753	715	381
decembra	846	725	550
Skupaj:	10741	9476	6305

Posebej pa se vidi uspeh borbe proti obratnim nesrečam v tem, da se je število izgubljenih dni zaradi obratnih nesreč proti prejšnjemu letu zmanjšalo za 33 odstotkov.

Končni rezultat borbe proti obratnim nesrečam pri delu v letu 1954 proti prejšnjemu letu je torej sledeč:

za 14 % manj obratnih nesreč
za 33 % manj izgubljenih dni

To je zadovoljiv, in to je celo velik uspeh!

Koroški železarji, to je vaša čast!

Pogostnost nesreč po obratih

V prejšnjem prikazu smo videli, da smo s številom obratnih nesreč in s številom izgubljenih dnin zaradi nesreč — proti prejšnjemu letu — lani precej na boljšem. Skupne številke, ki smo jih tam videli, pa povedo samo na splošno. Šele odstotek nesreč na stalež oz. na izvršene delovne ure (mi računamo za sedaj še na stalež) nam pove, kako je s pogostnostjo obratnih nesreč.

Izračunali smo že, da smo prišli na varnostno stopnjo 22 oziroma 24 % nesreč na stalež letno.

Poglejmo sedaj, kako je s pogostnostjo nesreč po posameznih obratih. Seveda ogroženost ni povsod enaka in ne smemo gledati slepo: najslabši in najboljši obrat, vendar pa to zaporedje nekaj le pove.

Pogostnost obratnih nesreč po posameznih obratih je bila v letu 1954 naslednja:

	Odstotkov na stalež
Valjarna	41
Kladivarna	37,3
Jeklarna	37,2
Spedicija	27,7
Mehan. obrati	27,4
Energijski	13,2
Skladišča	6
Komunala	5,8
OTK	2,6
itd.	

Skupaj 22 oziroma 24 %.

V valjarni se je ponesrečilo v preteklem letu torej 41 % sodelavcev (domala vsak drugi), v kladivarni že manj itd. Iz tega vidimo, kje nezgodni element še najbolj razsaja in kje se nujno mora zmanjšati. Vse kar je nad 25 % je še strašno hudo. Nič ne pomeni, če lažemo z nižjim skupnim povprečjem vsega podjetja, kamor prištevamo tudi nameščence in sedaj menda celo gostilno itd. Važno je, kako stoje bistveni obrati — in ti stojijo, kakor vidimo zgoraj, še zelo zelo slabo.

Valjarna, kladivarna, jeklarna... nujno njuno zmanjšate pogostnost obratnih nesreč!

Izgubljene dneve po obratih

Kakor smo videli iz prejšnjega prikaza, je izpad dnin zaradi obratnih nesreč v letu 1954 nasproti prejšnjemu letu znatno manjši. Medtem ko smo leta 1953 izgubili zaradi nesreč še 9476 dni, znaša ta izguba v letu 1954 še 6305 dni.

Poglejmo sedaj, koliko zaslug imajo pri tem obratne izmene in koliko bolezenskih dni pride po obratih na eno nezgodo.

	Izpad dnin skupaj na eno nezgodo	
Valjarna	658	14,6
Jeklarna	2994	14,6
Spedicija	127	12,7
Mehanski obrat	1826	12,3
Kladivarna	523	11,3
itd.		
Skupaj	6305	13,4

Povprečno boluje ponesrečenec v tovarni za eno nezgodo torej 13,4 dneva. To je dokaj zadovoljivo povprečje, če pomislimo, kje smo bili prej. Ne kaže pa še vseeno zadovoljivega stanja v bistvenih obratih, kajti to povprečje pove, da so vmes še nezgode z visokim številom izgubljenih dni.

Vseeno pa moramo z veseljem ugotoviti, da smo prav pri izgubi dnin zaradi obratnih nesreč dosegli največji napredek v borbi proti obratnim nesrečam. Čeprav smo po odstotkih nesreč na stalež med slovenskimi železarnami še najslabši, smo verjetno v tej bistveni meri že najboljši.

REPUBLICKA SKUPNOST NAŠE BISTVENE STROKE:

DRUŠTVO LIVARJEV SLOVENIJE

IZ POROČILA NA OBČNEM ZBORU 18. 12. 1954

Dne 12. decembra 1952 je bil v Beogradu I. kongres livarjev LR Srbije. Velika udeležba na kongresu tudi iz vse države in obširna diskusija je pokazala nujno potrebo, da se organizirajo društva livarjev tudi v drugih republikah in prevzamejo skrb za dvig kvalitete in napredek livarske proizvodnje, da bi tako prispevali k hitrejši preureditvi naše industrije.

Ustanovitev

Predsednik Metalurškega inštituta, prof. ing. Ciril Rekar je prevzel nase častno nalogo, da organizira društvo livarjev v Sloveniji, društvo, ki naj bi povezovalo vse livarje in livarne naše republike.

Že v začetku leta 1953 je predstojnik MI opozoril posamezne naše livarne z več okrožnicami na potrebo organiziranja Društva livarjev, društva, ki naj ima strokovni značaj in ki naj povezuje i livarske strokovnjake i podjetja. Predlagal je, da se Društvo livarjev organizira v tri glavna delovna podjetja, in sicer:

Metalurgijo in tehnologijo livarstva, t. j. livarstva jekla, sive litine in kovin bi bilo **prvo** delovno področje. Sem spada med drugim uvajanje tehniške in eksaktne kontrole surovin in materiala za formanje, kontrola izdelkov s sodobnimi tehničnimi pripomočki, zboljšanje kakovosti litine, zmanjšanje izmečka in tako dalje. Sem spadajo tudi problemi dela s kupolko in drugimi talilnimi agregati, vprašanja formanja, livarskih peskov, bentonitov, premazov itd.

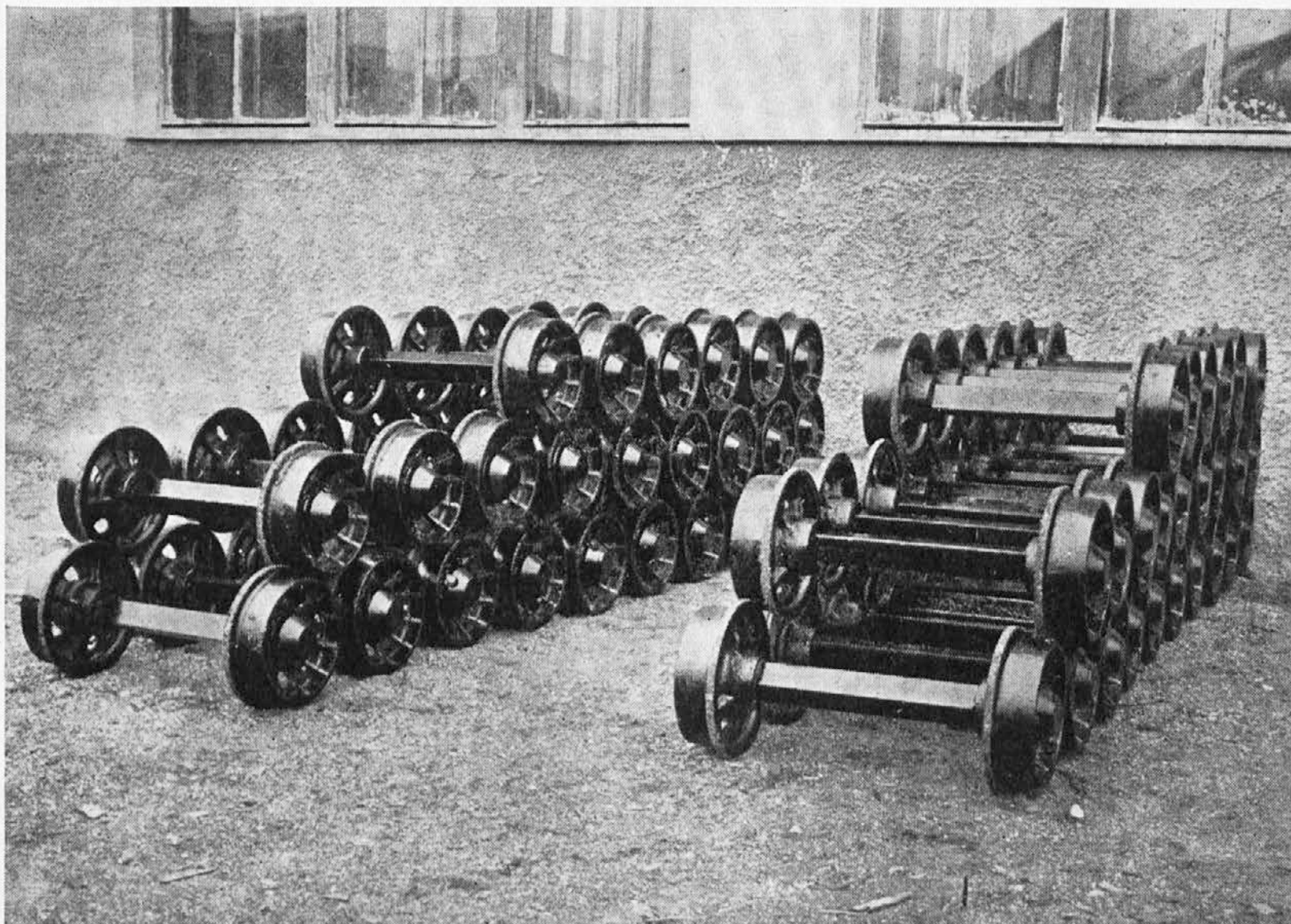
Modernizacija naših livarskih obratov, racionalizacija proizvodnje in mehanizacija transporta v livarnah spada v **drugo** skupino problematike. Obstaja možnost, da se preizkušeni stroji, s katerimi razpolagajo nekatere naše livarne, kopirajo in modificirajo, tako da se mora pristopiti k serijski izdelavi v domačih tovarnah.

Organizacijska vprašanja bi spadala v **tretjo** delovno področje. Problem razdelitve proizvodnje na posamezne livarne, tako da bi se moglo zmanjšati število proizvodov in zagotoviti čimvečjo serijsko proizvodnjo, bi bil naj-

važnejši. Ta problem bi se moral rešiti najprej v okviru naše republike, pa tudi obravnavati z livarnami oz. društvi v drugih republikah.

Udeleženci ustanovnega občnega zborra so brez izjeme pozdravili zamisel ustanovitve strokovnega društva livarjev na pripravljalnem sestanku dne 28. februarja 1953. Delegati livarn in livarjev so izrazili pripravljenost, sodelovati v tej organizaciji in so izrazili mnenje, da naj bo društvo samostojna organizacija, ki naj v svojih vrstah zbere livarje, tehnike in inženirje ter tudi vsa livarska podjetja in ustanove.

Dne 27. junija 1953 je bil **ustanovni občni zbor**, katerega so se udeležili delegati iz sledečih livarn: Unitas, Železniška strojna delavnica Ljubljana, Remont Maribor, Muta, Mariborska livarna in tovarna kovinskih izdelkov, TAM, Tov. poljedelskih strojev, Maribor, Štrukelj, Gorica, Belokranjska železolivarna, Črnomelj, Titan, Kamnik, Jesenice, Ravne, Štore, Litostroj, SKIP, Aleksander Rankovič, Reka in Kremen, Domžale. Zborovalci so sprejeli pravila, ki jih je

Kolesni stavki za jamske in gradbene vagonete — priznan izdelek naših fužin.

predložil Iniciativni odbor z malimi spremembami in je ta pravila Drž. sekretariat za n. z. LRS z odločbo IV.(4124) 1-52 odobril dne 25. avgusta 1953.

Prvi odbor

Na ustanovnem občnem zboru je bil izvoljen naslednji odbor:

predsednik: prof. V. Fettich;
podpredsedniki: ing. F. Mohorčič, Ravne, Stane Jeločnik, Litostroj, prof. C. Rekar, predst. Met. inštituta;
predsedniki strokovnih komisij: ing. I. Stadler, Litostroj, ing. S. Turk, Štore, prof. B. Kraut, Fak. za strojništvo;
tajnik: ing. C. Pelhan.

Nadzorni odbor: direktor Pečar, Litostroj, ing. Rebek, tehn. direktor Jesenice, direktor Svetek, Štore.

Na občnem zboru je bilo poudarjeno, da je organizacija livarjev in livarn posebno nujna, ker ta tehnična panoga pri nas daleč zaostaja za razvojem ostalih panog industrije. Tudi v bodoče ni pričakovati večje pomoči, ker nobena

od naših livarn ni v prioritarnih programih. Tako ni pričakovati, da bi livarska podjetja dobila dovolj sredstev, da bi se mogla dvigniti iz zaostalosti in se približati sličnim podjetjem v inozemstvu. Ugotovili so, da je razvoj livarskih podjetij, posebno manjših, odvisen le od livarske **samopomoči**. Izmenjava izkušenj in tehničnega materiala, pomoč razvitejših podjetij manj razvitim, skupno reševanje livarske problematike, sodelovanje tehničnega kadra, vse to more edino rešiti problem zaostalosti naših livarn.

Članstvo

Novo izvoljeni odbor je prevzel kot svojo prvo nalogo, pridobiti **čimveč članov**, in sicer: poedinih in gospodarskih ter tako ustvariti močno livarsko organizacijo. Na tozadevne pozive se je odzvala velika večina naših livarn in se včlanila kot gospodarski člani, v vseh so pa bili postavljeni poverjeniki, ki so začeli zbirati člane posameznike. Do danes so se včlanili:

Gospodarski člani	Poverjenik	Število članov
Litostroj	Curk	158
Ravne	Turk	103
Jesenice	Torkar	82
Štore	Opeka	55
Tovarna poljedelskega orodja, Muta	Sahornik	47
Železniška delavnica, Šiška	Bernik	39
Belokranjska žel. livarna, Črnomelj	Plevnik	37
TAM, Maribor	Lesjak	34
Unitas, Ljubljana	Štrbenk	31
Tovarna poljedelskih strojev, Maribor	Sobotkiewicz	29
Impol, Slovenska Bistrica	Čisar	25
Mariborska livarna	Hočevar	20
Goriške strojne tovarne (Štrukelj)	Ferrari	19
Kovinsko podjetje, Žalec,	Oglajnar	18
SKIP, Ljubljana	Vidmar	15
Remont, Maribor	Turšič	7
Titan, Kamnik	Kočar	7
Keramič. kemična, Kamnik		
Kremen, Novo mesto		

Sledeče livarne se doslej niso vključile kot gospodarski člani, so pa prijavile posamezne člane:

Elektrokovina, Maribor	Kmetič	20
Iskra, Kranj	Marn	1
Tovarna kovinskih izdelkov, Vitanje	Terglav	8

Na poziv k včlanjenju se do sedaj niso odzvala, niti prijavila osebnih članov le tri podjetja livarske stroke.

Včlanjena je torej velika večina slovenskih livarn, le nekatere manjše še nismo včlanili, zlasti manjkajo prijave najmanjših, ki so bolj obrtniškega značaja ali privatna lastnina.

Razen prej navedenih je včlanjeno v DL LRS še 50 članov iz drugih podjetij in ustanov iz Slovenije ter iz drugih republik.

Skupno je včlanjeno:

19 livarn in podjetij kot gospodarski člani ter

776 članov posameznikov.

Organizacija društva

Po pravilih DL LRS so organi društva: občni zbor, upravni odbor, tehnične komisije, poverjeniki društva in

nadzorni odbor. Izvršni organ društva je upravni odbor, ki ga sestavljajo: predsednik, podpredsedniki, vodje strokovnih komisij in tajnik. Upravni odbor odgovarja v celoti za gospodarjenje z društveno imovino, za administrativno poslovanje pa odgovarjata predsednik in tajnik. Tajniku v pomoč, za administrativno ter knjigovodsko-blagajniško poslovanje je 1 uslužbenec, razen njega pa 1 honorarna moč za finančno poslovanje.

Upravni odbor se je od ustanovnega občnega zbora sestel na 23 sejah, na katerih je reševal tekoče zadeve ter določeval delo vnaprej. **Strokovne komisije** so delovale največ v okviru upravnega odbora, v nekaterih primerih pa so bili pritegnjeni tudi drugi strokovnjaki iz vrst članstva. V preteklem poslovnem letu je bilo razposlanih gospodarskim članom in poverjenikom 18

okrožnic na približno 800 naslovov, in sicer: o organizacijskih zadevah, o predavanjih ter o raznih drugih vprašanjih. Tajništvo je uredilo **člansko kartoteko** po podjetjih. Ta služi za kontrolo plačanja članarine ter odpošiljanja Livarskega vestnika.

Društvo do sedaj ni imelo svojih prostorov ter se poslužuje dovoljenja predstojnika Metal. inštituta, da sme uporabljati za administrativne posle sobo v MI, v kateri je tudi tajništvo inštituta. V začetnih mesecih društvo ni imelo potrebe po posebnem prostoru, vendar se je delovanje zlasti v zadnjih mesecih ter posebej z rednim izdajanjem Livarskega vestnika tako razširilo, da je postalo nujno potrebno, da dobi društvo tudi svoje prostore. V teh prostorih naj bi bilo vse društveno poslovanje, zlasti pa bi bili ti prostori potrebni našim članom-livarjem, ki prihajajo po službeni potrebi ali privatno v Ljubljano in kjer bi mogli dobiti vsa eventualna pojasnila. Tu bodo na razpolago tudi strokovni časopisi ter strokovna knjižnica, ki jo postopoma nabavljajo. Odboru je uspelo zagotoviti si s 1. decembrom 1954 sobo v zgradbi Ljudske tehnike na Lepem potu št. 6.

Tajništvo je razposlalo vsem poverjenikom **pristopnice**, katere so izpolnjevali člani osebno. Na osnovi teh izpoljenih pristopnic je bila urejena kartoteka ter so bile članom razposlane **izkaznice**. Tajništvo je s šestimi okrožnicami pozivajo poverjenike k zbiranju **članarine** ter je bilo vplačanih do 1. 12. 1954 na osebni članarini za 776 članov **122 tisoč dinarjev**. Celotno bi morali plačati 139.000 dinarjev.

S **poverjeniki** se je upravni odbor sestel dvakrat, ko je bilo potrebno reševati važnejše zadeve, tajnik društva pa večkrat ob priložnosti obiskov podjetij. Tako je bilo na sestanku odbora s poverjeniki sklenjeno, da se v bodoče poslovno leto DL LRS sklada s koledarskim letom ter da znaša članarina osebnih članov za čas od ustanovitve društva do 31. dec. 1954 **180 din**. Nadalje je bilo sklenjeno, da se za leto 1954 razpošilja vsem članom Livarski vestnik brezplačno.

Zveza društev livarjev

Od vsega začetka delovanja društva je naše društvo sodelovalo z društvi v ostalih republikah, in sicer: v Srbiji, Hrvaški ter BiH. Skušali smo doseči učlanitev našega društva v mednarodno organizacijo livarjev, vendar nam je bilo od strani odbora te organizacije sporočeno, da je mogoče včlaniti v vsaki državi le eno nacionalno organizacijo. Zlasti je bilo to poudarjeno na kongresu livarjev v Firencah, katerega se je udeležil tudi podpredsednik Mohorčič in nekaj naših članov s strani svojih podjetij. Zato je postalo nujno potrebno, da se ustanovi skupna organizacija livarskih društev Jugoslavije, ki naj do neke mere koordinira delovanje društev ter omogoči včlanitev livarjev Jugoslavije v **mednarodno strokovno organizacijo**. Priprave za tako organizacijo je

prevzelo Liv. društvo Hrvatske. Na sestanku dne 31. oktobra 1954 v Zagrebu so bila v prisotnosti delegatov vseh 4 imenovanih društev sprejeta predložena pravila z manjšimi spremembami, ter je bila tako ustanovljena Zveza društev livarjev. Zvezo bo vodil upravni odbor, v katerega delegira vsako društvo 3 zastopnike. Sedež zveze bo v Beogradu.

Delovanje društva

Društvo združuje kvalificirane livarske delavce, tehnike, inženirje in podjetja, zato je dolžnost društva predvsem v skrbi za dvig strokovnega znanja svojih članov, da proučuje in posreduje pridobitve sodobnega livarstva, da pomaga livarnam in posameznikom z nasveti pri izpolnjevanju strokovnega dela, pri modernizaciji in racionalizaciji proizvodnje in pri organizaciji delovnih pogojev. Nadalje je dolžnost društva, da zastopa interese livarstva pred oblastmi in v vsedrjavni livarski organizaciji kakor tudi v tujini.

Tem nalogam je skušal odbor društva ustreči s sledečimi oblikami delovanja:

Že po kratkem času obstoja društva je bilo sklenjeno izdajati poseben strokovni časopis za članstvo in so bile izvršene vse potrebne predpriprave. **Livarski vestnik** je začel izhajati v začetku leta 1954 in je od takrat izšlo šest števil v predvidenih presledkih. Vse te so bile brezplačno dostavljene vsakemu članu.

Društvo je v lanskem letu naročilo vodilne **livarske časopise** v svetu, in sicer:

Giesserei
Giesserei-Praxis
Fonderie
Foundry Trade Journal
Foundry
Fonderie Belge
American Foundryman

Društvo je prejelo v oceno tudi dve strokovni knjigi. Za sedaj še ni bilo mogoče nabaviti več strokovnih knjig, ker so bila sredstva omejena.

Urejujejo **kartoteko strok. literature** ter so bili do sedaj obdelani letniki 1950, 1951 in 1952. Ta kartoteka bo omogočala članom, da zasledujejo vso novo livarsko literaturo ter jim daje možnost, da dobijo tudi tekst originalnih člankov.

Predavanja in demonstracije. Društvo je priredilo do sedaj 11 predavanj in demonstracij, in sicer:

1. Predavanje ing. Turka: »O kupolkah na vroči zrak«, v Ljubljani;
2. Predavanje aparatov za merjenje temperatur ter vezil za jedra po inozemskih strokovnjakih, v Ljubljani;
3. Predavanje dr. Hoffmanna o livarskih peskih, v Ljubljani s predvajanjem 2 filmov;
4. Predavanje ing. Marolta v Štorah o pariškem livarskem kongresu s predvajanjem 2 filmov;
5. Predavanje o francoskih livarnah v Mariboru;
6. Diskusija in filmi o napakah pri litju, v podjetju Unitas;
7. Predavanje dr. Mauermanna v Ljubljani o sodobnih vezilih za jedra.

**Krompirjev cvet, nebeški kit!
Kar cveteš let, je narod sit.**

(Stih iz pesmi antidiabetikov)

- Ta vezila je dr. Mauermann predvajal tudi v livarni Litostroja;
8. Predavanje inž. Pelhana v Štorah o livarskih peskih s predvajanjem livarskih filmov;
 9. Predavanje dr. Pattersona v Ljubljani o zakonitosti razpok v vročem;
 10. Predavanje ing. Hatza na Reki o Croningovem postopku s predvajanjem v laboratoriju in livarni. V zvezi s tem se je vršil ogled livarn podjetij Vulkan, Torpedo ter Brodogradilište 3. maj;
 11. Predavanje ing. Pelhana v Mariboru o livarski črnini ter predvajanje filmov o delu pri litju ter o delu s kupolko.

Ankete

Izvedeni sta bili dve anketi, in sicer: O uporabi livarske črnine in O strojih za pripravo peska.

Anketi sta pokazali, da mnoge naše livarne ne uporabljajo ustreznih sredstev za črnenje form ter da večina livarn nima sodobnih strojev za formanje in za pripravo peska. Odbor je zainteresiral našega gospodarskega člana Keramične kemične industrije, Kamnik, da so tam začeli s proizvodnjo pomožnih livarskih sredstev. Preskrbeli smo različne načrte za izdelavo najpotrebnejših strojev za naše livarje ter so prvi stroji domače produkcije že izdelani in v rabi.

Standardi

Izdelana sta bila dva predloga standardov, in sicer za Preiskavo naravnega livarskega peska in za Oceno naravnega livarskega peska. Oba predloga je sprejela Zvezna komisija za standardizacijo in bosta dana še ta mesec na diskusijo. Objavljen je bil v Standardih članek »O uredbi standardov za livarski pesek«.

Na željo Udruženja nemetalov Zagreb je društvo izdelalo Trgovske uzance za livarske peske. Te uzance so bile poslano na diskusijo. Na sestanku, ki je bil 26. 11. 1954 v Kamniku, načrt uzanc še ni bil sprejet, ker se delegati niso mogli zediniti

Posvetovanja

Drž. sekretariat za gospodarstvo LRS je sklical 30. 3. 1954 v Ljubljani posvetovanje o livarskih peskih, na katerem so sodelovali tudi zastopniki društva. Sklenjeno je bilo, da naj DL LRS izdelava predlog o ureditvi peskokopov.

Udruženje nemetalov je sklicalo v Zagrebu dvoje posvetovanj o livarskih peskih in bentonitih. Zastopniki našega društva so na teh posvetovanjih prejeli nalogo za izdelavo standardov in trgovskih uzanc za liv. peske.

Mednarodna tehnična pomoč je sklicala za 1. julij 1954 posvetovanje o liv. peskih, na katerem so naši člani imeli troje predavanj o livarskih peskih, o bentonitih in o plinski vrednosti jeder. Razen tega so, kakor je že bilo omenjeno, sodelovali nekateri naši člani tudi na mednarodnih kongresih livarjev v Parizu in v Firencah.

Tajnik je ob priložnosti strokovnega potovanja po Zapadni Nemčiji in Franciji navezal stike tudi s tamošnjima livarskima organizacijama ter pričakujemo od tega kontakta prihodnje leto še precejšnje koristi.

Sodelovanje z Metalurškim inštitutom v Ljubljani je mnogo pripomoglo k uspešnemu delu našega društva. Mnogi naši člani, manjše livarne, nimajo svojih laboratorijev. Marsikateri še ne izkoriščajo možnosti uporabe oddelkov in laboratorijev MI. Na ta način bi se moglo mnogo doprinesti k izboljšanju kvalitete in storilnosti. Naše livarne imajo tu tudi široke možnosti sodelovanja pri koriščenju diplomskih del absolventov metalurgije in rudarstva. Mogoče je z diplomskimi deli obdelati problematiko naših livarn ter reševati tudi konkretne naloge.

Ekspert Mednarodne tehnične pomoči, dr. Hethey, ki biva začasno v Ljubljani, je pokazal veliko zanimanje za uspešno reševanje livarskih problemov v Sloveniji ter DS z njim tesno sodeluje.

Ljudska tehnika je pokazala veliko zanimanje za delo našega društva ter tudi v prihodnje pričakujemo tesen kontakt in uspešno sodelovanje s to organizacijo.

Ekskurzije

V dneh 9. in 10. oktobra 1954 je društvo priredilo za svoje člane (87 udeležencev) ekskurzijo na Reko, kjer so si ogledali največje reške livarne, livarno jekla in sive litine Vulkan, livarno kovin in sive litine Torpedo in livarno kovin ter ladjedelnico 3. maj.

Ob priložnosti predavanja v Ljubljani so udeleženci obiskali Litoštroj. Ob priložnosti predavanja v Mariboru, 6. novembra 1954, se je vršil ogled Tovarne avtomobilov.

Tisk in propaganda

Člani so sodelovali v številnih strokovnih in znanstvenih revijah ter prispevali celo vrsto člankov v revije: Rudarsko-metalurški zbornik, Rudarstvo i metalurgija, Nova proizvodnja itd. Razen tega so prispevali tudi poljudno znanstvene članke v dnevno in tedensko časopisje. Dnevni tisk v namene propagande za Društvo livarjev nismo izkoristili, vendar bi bilo potrebno posluževati se ga v bodoče v večji meri. Največ prispevkov o livarstvu in o livarskih organizacijah je priobčil do sedaj »Koroški fužinar«.

Nasveti

Na društvo so se obračali razni kolektivi in člani tudi za nasvete, tako kolektivi livarn na Reki, ki so dobili navodila za livarski pesek za jekleno litino itd. Neki naši livarski strokovnjaki so zahtevali in dobili navodila glede priznanja livarskih strokovnjakov in drugih strokovnih vprašanj.

Pomožna sredstva

Odbor je zainteresiral gospodarskega člana Keramično-kemične industrije v Kamniku, da bi dobavljala našim livarnam livarska pomožna sredstva. V njenem obratu TOBI v Ihanu so začeli izdelovati livarske črnine, i. s. meljejo tam: posipe iz oglja, mešanice premogov za mineralno črnino, premaze, koksov prah ter bentonit. Izdelava lunckerita se pripravlja.

Tovarna učil v Črnomlju je začela s proizvodnjo livarskega orodja: livarskih očal, štiperjev, hladilnih teles, spiral itd.

Tovarna papirja v Goričanah izdeluje suhi in tekoči pinotan, ki se rabi kot vezilo za jedra. Kemična tovarna v Domžalah pa izdeluje vezila za sidra (ceko, dekstrin, koruzno moko, krompirjev škrob). V teh primerih gre za osebno iniciativo tovariša tajnika. Društvo skuša doseči, da bi se izdelava pomožnih sredstev kontrolirala od strani D. L. LRS.

Projekti in investicijski programi

V okviru komisije za mehanizacijo je bil izdelan elaborat za predelavo livarne »Unitas«.

Za livarno »Muta« je bil izdelan projekt in investicijski program za premostitev in novogradnjo livarne za 2000 ton komercialne litine in jeklenega peska letno.

Tovarna poljedelskih strojev v Mariboru namerava zgraditi novo livarno za 1200 ton strojne litine letno. Dotični projekt in investicijski program je v delu.

Projekt nove livarne v Črnomlju je bil dan članom odbora v pregled in pripombe. Člani društva so sodelovali tudi v revizijski komisiji in za novo livarno v Gorici in Črnomlju.

Sestanki

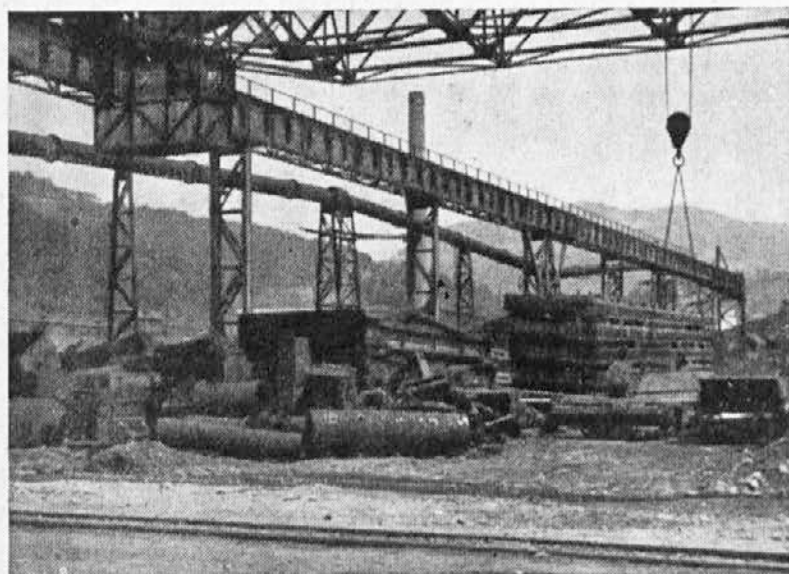
Po podjetjih je bilo sedem sestankov oziroma konferenc, katerih so se udeležili člani odbora, i. s. na Muti, v Štorah, na Ravnah, v »Unitasu« in v Tovarni poljedelskih strojev, Maribor.

Livarski stroji

Uprava društva je stopila v stik z ing. Čebuljem, ki je izdelal načrte za čistilni stroj za ulitke z lučalno turbino, tipa, ki je slična strojem Wheelabrator. V livarni Solkan sta bila do sedaj izdelana dva taka stroja, več jih je pa naročenih. Nadalje so že izdelani načrti za čistilni stroj z nihalno mizo ter bo tak stroj februarja 1955 že izdelan. V izdelavi so načrti za čistilni stroj tipa Wheelabrator večjega tipa. Računamo, da bo ta stroj izdelan aprila 1955. Proizvodnja teh strojev je pod kontrolo D. L.; komisija društva pregleda vsak izgotovljen stroj preden ga odpremi. Anketa med člani je pokazala, da potrebujejo nujno celo vrsto strojev za pripravo peska, i. s. stabilne stroje, prenosne stroje tipa MULBARO ter stroje »Miška« za pripravo peska za jedra. Za stroje tipa MULBARO in »Miška« so načrti že izdelani, stroji »Miška« so že v izdelavi, glede strojev MULBARO je pa treba še rešiti vprašanje patenta. Vprašanje stabilnega stroja še ni rešeno.

Ureditev nahajališč peska

Stalne pritožbe livarn zaradi kvalitete dobavljenega livarskega peska so prisilile društvo, da smo stopili v stik s podjetji, ki pesek dobavljajo. V sodelovanju z Metalurškim inštitutom so začeli nahajališča peska preiskavati. Na Drž. sekretariatu za gospodarstvo je bilo na sestanku marca 1. 1954 sklenjeno, naj prevzame D. L. LRS skrb za ureditev

Brez žerjavov ne gre. Za žerjavovodje in privezovalec pa velja, da morajo biti strokovno usposobljeni in najbolj previdni.

RUDARSKE IZPOD PECE

Na popise svinčarskih revirjev pod Peco v prvih številkah našega lista smo prejeli tako pismo:

»Uredništvo, Koroškega fužinarja«

Marsikaj resnega in šaljivega, zanimivega in suhoparnega, dobrega in hudega, žalostnega in veselega bi se še dalo napisati o tukajšnjih prebivalcih in krajih — kot spomin iz nekdanjih časov. Toda za zdaj to; ako bo sprejeto, se bom nemara še drugič kaj oglasil.

Z rudarskim pozdravom
Srečno!

Jože Gradišnik — s starodomačim imenom Sanclov Zepi, upokojenec v Žerjavu.«

Vse to je tako vedro in domače napisano, da radi priobčimo. Stara tehnika, stare naprave, imena in originalnosti — da ne gre v pozabo.

V »Koroškem fužinarju« sem čital zgodovino o rudarjih in rudnikih v Mežiški dolini, pa me je kar zamikalo, da bi še jaz nekaj napisal o tej stvari. Marsikaj tu ni bilo omenjeno, kar bi gotovo zanimalo bralce tega lista.

TOVARNA ŠIBER

Omenjena mi tu nekdanja tovarna šiber tako imenovan »šrotturn«. Stal je na Marholdčem svetu, na levem bregu Meže, ob cesti, nekako nasprotno od Abrahama ali Obrovega grabna, med Poleno in Marholdčevimi bajtami. Bil pa je takrat posebna znamenitost. Saj je bil celo naslikan in opisan v knjigah, ki so jih takrat uporabljali za pouk na gimnazijah v Grazu in Celovcu. Kraj, kjer se je nahajal, so še dolgo po tem, ko ga že ni bilo več, imenovali »pri šrotturnu«.

nahajališč peska v Moravčah, Železarna Store pa naj skupaj z Metalnim inštitutom preišče nahajališča v Štorah. Društvo je izdelalo poseben memorandum o vprašanju livarskih peskov, ki je bil poslan predstavnikom naših oblasti. Po tem je dobilo podjetje Keramika-kem. industrija Kamnik, ki vodi odkope peska v Moravčah, potreben kredit. S tem bodo urejeni odkopi in transport. V teku je pa akcija za dobavo potrebnih separacijskih in mešalnih strojev iz inozemstva.

Podjetju »Kremen« v Novem mestu, ki čisti in dobavlja pesek za steklarne in livarne, je bil odobren kredit za veliko pralnico in separacijo. Društvo je pa tudi v tem primeru začelo akcijo za tehnično pomoč podjetju, tako da bi dobilo stroje iz uvoza oziroma kredite zanje.

Transportni laboratorij

Po nasvetu eksperta Mr. Hetheya smo začeli akcijo za pridobitev prevoznega kontrolnega laboratorija, ki naj bi redno obiskoval manjše livarne, kjer bi kon-

NIHALNO PIHALO

Topilnica na Pecnikovem je v »Fužinarju« komaj omenjena. Bila pa je, preden je začela leta 1899 obratovati v Žerjavu — nova topilnica največja v našem kraju. Imela je nihalno pihalo, ki se je v obliki ogromnega železnega »cilinder klobuka« gugalo nad pečmi in lovilo zrak v železne cevi ter ga po teh odvajalo v peči. Pri vsakem zamahu nihalnega pihala so peči močneje zažarele.

Na desnem bregu Meže, nasproti nekdanje Pecnikove topilnice, je z gozdom obrasel hrib, kateri je bil za časa, ko je bila omenjena topilnica še v obratu, popolnoma gol, enako kakor je danes hribovje v Žerjavu. Ta kraj so takrat imenovali »v peklju«.

STARA ŽIČNICA

Rudo so v to topilnico dovažali iz rovov v Peci po nekakšni »žičnici na zavoro in na ročni pogon«. Napolnjen viseči voziček (hunt), ki je drsel od rova nizdol proti topilnici, je vlekel izpraznjen voziček navzgor proti rovu. Jeklina vrv, na katero sta bila vozička pritrjena, se je zgoraj pri rovu navijala na lesen valj. Ta je imel zavoro, katero je bilo treba privijati, da vozička nista prehitro zbrzela — eden navzgor, drugi navzdol. Ako pa je bilo treba kaj težjega prepeljati navzgor, je imel ta valj za to na vsakem kraju ročico s katerima sta dva rudarja vrtela valj, ker je bila v takem primeru zavora nepotrebna.

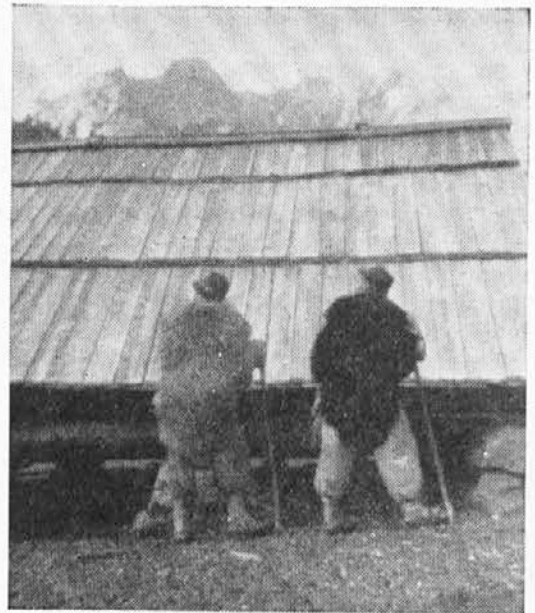
PILI SO TOREJ TUDI ŽE PREJ

V topilnici so ob pečeh, v katerih se je topila ruda, stali topilničarji v usnjenih predpasnikih in metali v peč izmenoma oglje in rudo. To zmes so morali večkrat z železnimi drogovi premešati in preobračati. To delo je bilo zelo naporno, a za tiste čase dobro plačano.

troliral livarski pesek ter surovine in pa tudi izdelke. Predlog je predložen Tehnični pomoči, vendar še ni rešen.

Zaključek

Iz predhodnih izvajanj je razvidno, da se je dejavnost društva v preteklem poldrugem letu razvijala v teh smereh: Društvo se je konsolidiralo, zbralo okoli sebe ogromno večino naših livarjev in pridobilo skoro vse livarne za svoje člane, urejena je bila administracija in kartoteka članstva. Posebno pozornost smo posvetili rednemu izdajanju Livarskega vestnika ter pridobili precejšnje število sodelavcev. Skušali smo rešiti nujne naloge, ki so ovirale normalno proizvodnjo, predvsem probleme okoli livarskega peska, proizvodnje pomožnih livarskih sredstev, proizvodnje čistilnih strojev ter strojev za pripravo peska ter smo sodelovali pri načrtih in z nasveti pri modernizaciji naših livarn. Z ekskurzijami, predavanji, filmi in predvsem z izdajanjem Livarskega peska smo skušali dvigniti strokovni nivo našega članstva.

Trentarski pastirji. Skoro ne veš, ali je človek ali medved, pa tako krasni značaji, ki so ustvarili lik gorskih vodnikov posebnega slovesa.

Nekoč sem starega topilničarja, ki je še v Pecnikovem šmelcu topil rudo, vprašal: Kako je kaj bilo takrat? Odgovoril mi je: O takrat, ko je »štanga« migala — o, takrat smo dobro služili in tudi mnogo pili.

SVOJSTVENA VENTILACIJA

V današnjem Glančnik rovu, ki se je prej imenoval »dedni rov (Erbstollen)«, je bila kaj preprosta naprava za ventilacijo.

Pred rovom, spodaj ob cesti, je stala velika pokrita kad, visoka okoli 4 m in v premeru ca. 2 m. V to kad je padala voda, ki je pritekala iz rova in s tem padcem razgibala v kadi zrak, katerega so po cevih odvajali v rov.

Meža je takrat imela svojo strugo prav blizu Glančnik rova in so jo, ko so na Pustnikovem zemljišču gradili elektrarno, speljali tja, kjer še danes teče.

FERBEŽARJI — BOŠUTE...

V baloški železarni (fužinah) med Žerjavom in Mušenikom, je bil glavna oseba »ferbežar« (Vorweiser), nekak ukazovatelj »Jabornegg«, ki je stanoval na gradu v Mušeniku.

V Žerjavu, na desnem bregu Meže v soteski med Osterčakovim in Matvozovim zemljiščem, koder je sedaj speljan dimovod, je bila topilnica s pečjo, v kateri so pri topljenju svinca kurili še z drvmi, t. zv. (Flammofen). Višje v tej grapi so bile kar tri lesene stavbe, imenovane »bošute«. To so bile nekake ročne separacije za čiščenje rude. Rudo so v te bošute dovažali iz številnih rovov v bližini. Še danes so ti rovi vidni. Nekaj se jih nahaja v Osterčakovem, drugi zopet v Matvozovem in Čemernikovem zemljišču. Na levem bregu Meže pa so bili peč in mlin za produkcijo cementa ter žaga za les in pisarniška stavba za obratovodstvo. Tu je bil takrat za upravnika »ferboltarja« neki »Jessernigg«.

Omenil bi še, da takrat še niso bile ob dimovodu tako gole skalnate stene, kakor so danes, ampak bil je gosto zaraščen gozd, iz katerega je celih dvanajst let — šest drvarjev sekalo drevje in spravljalo hlode in polena (cepanice), ko se je začelo

drevje zaradi svinčenega dima in plina, že sušiti in hirati.

Na Polenarčem (danes »na Poleni«) je bil po ustanovitvi BBU (pleiperške rudniške unije) prvi »Perkšofar« (Bergschaffner) — Rügger.

Ta je bil poprej višji upravnik pri rudarjih pod Obirjem. Njegova zasluga je baje, da je bila na vrhu Obirja postavljena vremenska (meteorološka) opazovalnica. Za njim je pri rudniku Mežica nastopil leta 1884 Tomaž Glančnik.

Besede kakor »ferbežar«, »ferboltar«, »perkšofar«, »bošuta« in slične kažejo — kako težko so se tukajšnji domačini Slovenci privadili tuji nemški govorici.

Mnogo takega bi še vedel povedati, pa bi nemara bilo za bralce predolgočasno. Omeniti še hočem nekaj o delu in življenju rudarjev.

Kopači, ki so z jeklenimi svetri in kladivi vrtali v rovih skale in jih razstreljevali, so imeli težko, nevarno in tudi odgovorno delo. Plačani so bili od globočin in števila zvrtnih lukenj = min.

RUDAR KRDI

Najbolj prikladno jim je bilo vrtnanje navzgor. Za tako vrtnanje so imeli posebna kladiva — imenovana »šlenkar«. Pri takih kladivih je bil držaj na koncu upognjen, nekako tako kakor pri dežnikih ali pri

sprehajalnih palicah. Pri vrtnanju navzgor jim ni bilo treba prahu, (t. imenov. pore), ki se je nabiral zaradi vrtnanja in drobljenja skale, trebati iz vrtnin ali lukenj, ker se je sam vsipal iz njih. Pri vrtnanju navzdol pa so morali tak prah iztrebljati s tako imenovano »ramkroco«, kar je bilo precej zamudno. Razumljivo je, da so nekako tekmovali v vrtnanju in si je vsak prizadeval čimveč storiti in nihče ni hotel zaostajati.

Rudar Krdit, močan in tršat kakor bivol, se pri vrtnanju ni dal ugnati. Nihče ga pri tem delu ni prekosil. Pa se je nekoč, ves poten in zaprašen od dela, napil mrzle studenčnice in ga je vrglo na bolniško posteljo ter je še umirajoč gibal z rokami kakor bi z šlenkarjem vrtal.

Vozači v rovih so kaj radi postajali in se med delovnim časom zbirali v gruče, se pogovarjali in kadili. Ob takih priložnostih so vedno postavili nekoga za stražarja, ki je moral paziti, da jih paznik ne bi zalotil pri njih početju.

TA STARI

Bil je neki paznik, kateremu so vzdeli priimek »ta rjavi«.

Nekoč so ob takem zabušavanju postavili za stražarja nekega novinca, kateri ni nič vedel o njihovem početju. Naročili so mu naj stoji tam za ovinkom rova in

naj tam »ta rjavega paca«. Prišel pa je paznik in vprašal tega novinca, kaj da tam dela. Odgovoril mu je: Poslali so me semkaj z naročilom, da naj tu stojim in da naj »ta rjavega pacam«, pa ne vem, kako naj to naredim. Paznik ga je napotil nazaj k delu, ostale pa je doletela denarna kazen.

Po upeljavi telefona so povezali z njim vse rudniške revirje, obrate in pisarne.

Prišel je gospod ferboltar v lovski opremi s puško čez ramo v pisarno pri Helena rovu. Paznik Vinding se je pravkar odpravljal v rov. Zato se ferboltar ni dolgo zadržal in se je kmalu poslovil z opombo, da bo šel v revir na Peci in bo med potjo nekoliko pogledal po divjadi. Paznik Vinding pa je šel v rov po službenih opravkih. Ko se je vrnil iz rova, se je spomnil, da še ni paznika Bedutschniga na Peci in telefonično opozoril, naj bo pripravljen na prihod gospoda ferboltarja. Pohitel je k telefonu in telefoniral: Lojze! Pazi nekoliko, »ta stari« te pride obiskat. A kako se je začudil, ko je v slušalkah zaslišal ferboltarjev glas: Že dobro! »Ta stari« je že tukaj. Ferboltar je bil med tem že prispel v pisarno pri rovu na Peci in Vindingu kar sam odgovoril po telefonu.

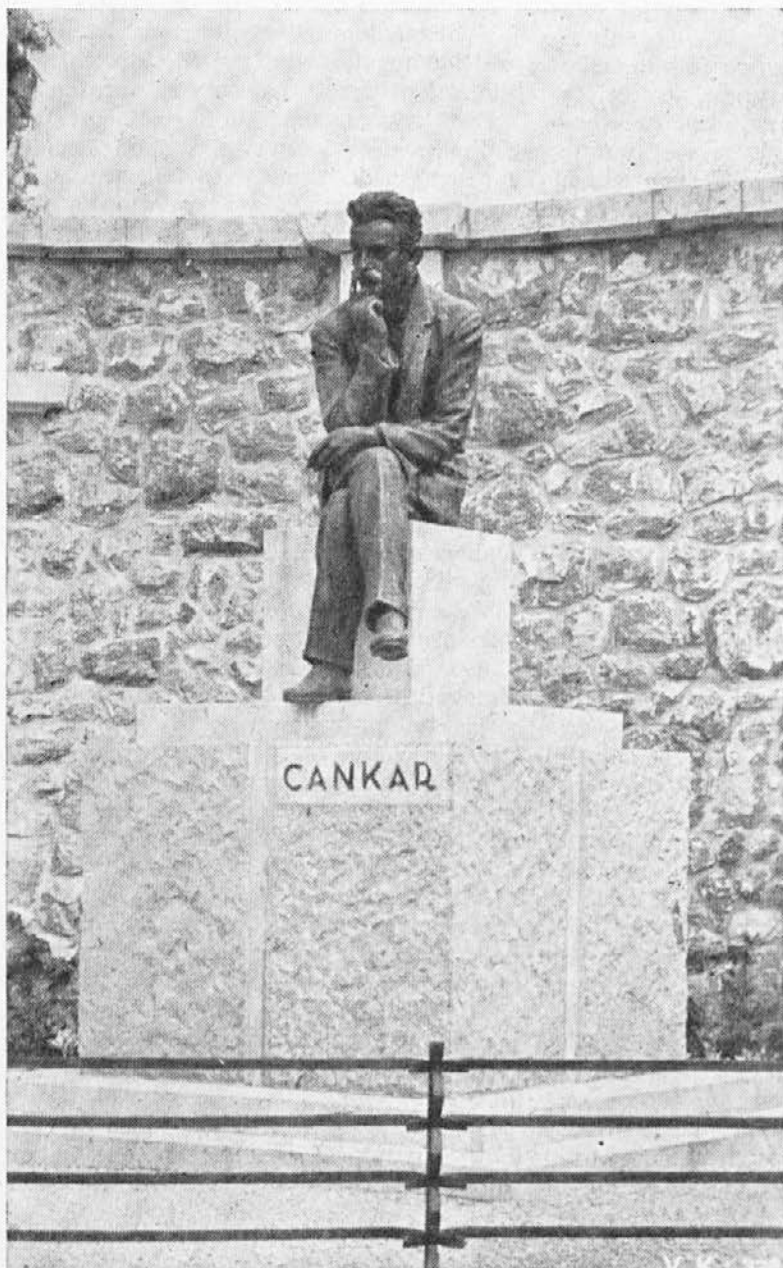
OSMI ZAKRAMENT

Rudarji, ki so stanovali po hribih pri Najbržu, Stopárju, Torcu, Rišpergu, Luskaču, Bricmanu, Pečniku, Navršniku, Igrcu in drugod, in od tam hodili delat v bližnje rove, so morali vse življenjske potreščine prinašati v nahrbtnih koših na dom. Vsaj takrat nahrbtniki še niso bili v modi. Take pletene nahrbtnne koše so imenovali »ta osmi zakrament«.

Konec vsakega meseca je bila plača. Njej je sledila velika »basnga«. Kadar je bila velika basnga so prišli rudarji s koši na hrbtnih z vseh hribov in se v rudniških prodajalnah v Črni in na Poleni založili z živilskimi potrebščinami za cel mesec. Takrat je pri nekaterih družinah bilo veselje in izobilje. Tu se je kuhalo, peklo in cvrlo, kar se je dalo. Če otroci niso marali več jesti, so jim starši pretili: Če ne boste jedli, bo pa »bavči« (parkelj) prišel po vas. Ko pa je proti koncu meseca že primanjkovalo živeža in so gladni otroci zahtevali in prosili kruha, so se starši nad njimi ujedali: Preklečo vam povje, kar naprej bi žrli, če vam pa nimam kaj dati. Takrat se je v taki družini pojavil ta pravi »bavči« v prisposobi gladu.

ŠIMAN HERCOG

V Mežici in v Črni so Hercogi, stare korenine. V Črni sta bila pred leti dva gostilničarja in mesarja s tem imenom. Eden je bil pri Drofelniku po domače, drugi pa pri Bosgajgerju po domače. Mnogi enakega imena pa so bili rudarji. Nekateri so trdili, da so to potomci nekdanjih Edlingerjev, ki so nekoč pred stoletji, koroške vojvode ustoličevali na Gospo-svetskem polju. Edlingerji so se tudi imenovali Hercoge. Drugi so bili zopet mnenja, da so besedo Herzog pretvorili Nemci iz slovenske besede »hrček«. Naj že bo to kakorkoli. Bil je pred desetletji rudar enakega predimena, katerega hočem nadalje kar Šiman imenovati. Ta je bil pravi tič.

Spomenik
na Vrhniki.

V času, ko še ni bilo bratovske skladnice ali kake druge socialne zavarovalne ustanove, so na Spodnjem bregu gradili stanovanjsko poslopje. Pri tem delu je bil zaposlen tudi Šiman in se je tam hudo ponesrečil. Prepeljali so ga v Celovec v bolnišnico, kjer je po daljšem času popolnoma okreval. Po vrnitvi na delo so ga na upravi rudnika vprašali, kaj zahteva za to prestano nezgodo? Izgovoril si je pisмено zagotovilo, da ga nikakor ne bodo smeli odsloviti iz službe oziroma dela, dokler bo živel.

Po tem zagotovitvi si je pozneje dovoljeval razne norosti in srboritosti.

V samskem domu na Spodnjem bregu kakor tudi v samskem domu na Igrčavem (nekako dve uri hoda v hribih) so imeli v vežah prostor za odlaganje delovne obleke po navešalnikih. Šiman si zmisli neko sobotno večer in sname delavno obleko samec na Spodnjem bregu in jo nese ponoči na Igerčevo. Obleko samec na Igrčevem pa je snel in jo odnesel na Spodnji breg ter jo razobesil na mesto, kjer je prej snel prejšnjo.

V ponedeljek v jutru je bila med samci obeh revirjev velika zmeda, mnogo jeze, kletve in prerekanja.

ZIMSKI KNAPI

V takratnih časih so se vsako jesen pojavljali pri rudniku številni tako zvani »zimski knapi«. Prihajali so povečini iz sosednje Štajerske. Bili so to večji delkmečki in kajžarski sinovi, hlapci in delavci. V jeseni, ko so bila dela na poljih izvršena, so bili taki ljudje po štajerskih kmetijah nepotrebni. Zato so radi prihajali na zimo v tukajšnje rudnike, kjer so bili dobrodošli, čeprav samo za kratko dobo zime.

Takrat se je splošno govorilo, da je na vrhu gore Kramarce stal oziroma rasel dolg in vitek macesen. Vrh tega macesna so pripognili na štajersko stran, se ga prijel, pa je na tak način, kakor vzmet metal take zimске knape na Koroško. Na pomlad, ko se je začel sneg tajati ali kakor so takrat pravili, ko so začele konjske fige po cestah plavati, so taki zimski knapi zginjali drug za drugim in se vračali nazaj na Štajersko.

ISKANJE KOROŠKE LJUBEZNI

Neki tak mlad zimski knap bi se bil rad seznanil s kako koroško knapovsko dečvo. To zadevo je zaupal Šimanu. Ta je bil takoj pripravljen, da ga na večer popelje na tak kraj, kjer mu bo ugodeno.

Na noč sta stopala po strmi stezi čez Luskači vrh Šiman in omenjeni mladenič. Noč je bila temna, pot mladeniču popolnoma neznana. Dospela sta v močvirnat Najbržov Mitnek. Tu je bilo takrat pravcato jezero, ki pa je pozneje zaradi rudarskih rovov pod zemljo izginilo. V to močvirje je Šiman tisto noč zapeljal onega mladega knapa in ga tam pustil samega. Sam se je pa takoj vrnil domov. Oni revež pa je celo noč taval po tem močvirju in je šele drugi dan našel pot nazaj na Spodnji breg. Šimana pa ni več nadlegoval s takimi zadevščinami.

BOBIKE OD ZGORAJ

Takrat so nameščali pri rudniku številne nemške uradnike iz Zgornje Koroške.

Nekega dne se pojavi Šiman v ferboltarjevi pisarni. Nič ni prej potrkal na duri, kar vstopil je, v roki pa je držal velik molek z na nit nanizanimi debelimi jagodami. Ferboltar ga je opomnil, če ne pozna olike, da mora potrkati, preden vstopi. Šiman se je na to pohlevno vrnil nazaj skozi duri, nato lepo potrkal in na odziv od znotraj vstopil, snel klobuk in pozdravil »Glück auf«. Ko je tako stopil pred pisalno mizo ferboltarja z molkom v roki, ga je le-ta nagovoril: »No wass will er den? Od kdaj pa si tako pobožen?« Šiman odvrne: »Pokazati vam želim, kako na kmetih molijo na tak molek. Takole polagoma spuščajo jagodo za jagodo nizdol. Včasih pa se spozabijo in spustijo kar po dve ali pa še po več jagod naenkrat.«

Ferboltar na to: »Ali bi me rad naučil, kako se rožni venec moli?«

Šiman: »O, ne, hočem vam le predočiti, da vi prav na enak način delate, ko spuščate toliko novih uradnikov iz zgornjih krajev dol k nam.«

Z besedo »unverschämt« je ferboltar, s prstom kazaje na duri, odslovil Šimana. Ta pa je, ko je stopil skozi duri, le-te treščil in zaprl s tako silo, da je kar zabobnelo. Ves razjarjen je ferboltar prisopihal za Šimanom in se zadržal nad njim: »Kaj to pomeni?«

Šiman mu je odgovoril: »Oprostite! Ježi me, ker sem prej pozabil na duri potrkati.«

PURČI VLEČE NAZAJ

Za neko tako nerodno dejanje je bil Šiman za kazen prestavljen na drugo delovno mesto — v rov »Graben«. Moral je vsak dan po eno uro daleč pešaćiti na delo in z dela. Če pomislimo, da se je takrat delalo v rovih še po dvanajst ur dnevno, si lahko predstavljamo takratni Šimanov položaj. Šiman pa ne bi bil Šiman, ako ne bi vzdržal. Zato je na novem delovnem mestu delal, garal in vrtal kot

nor. Prekosil je vsakega kopača več ko za polovico. Ob koncu meseca so mu pa pri plači precej zaslužka utrgali, češ da to ni mogoče, da bi kak kopač toliko zmoget in da je pri vpisanju storjenega dela bila pomota.

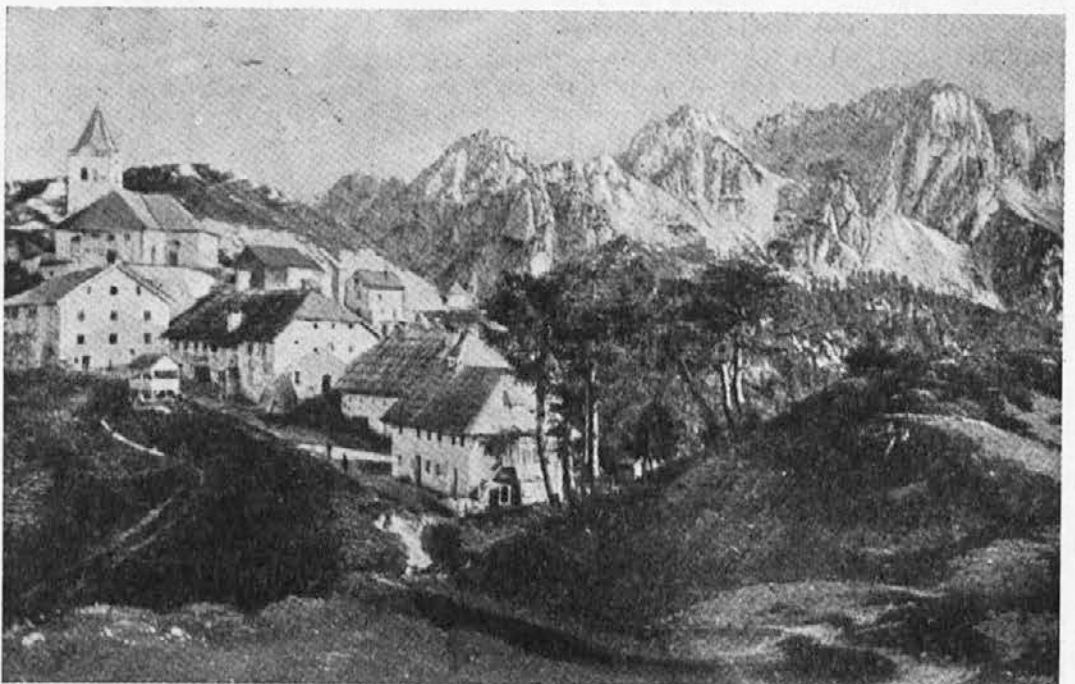
Šiman pa je še nadaljeval delo na omejenem, za kazen mu določenem mestu, v rovu »Graben«. Neki dan pa se je v tem rovu, kakor je bila navada vsakih štirinajst dni, pojavil jamski nadzornik. Šiman je bil o tem pravočasno obveščen. Ko je slutil, da bo nadzornik v kratkem času dospel na njegovo delovno mesto, je poklical »purčija« ali »sajbrovca« (tako so namreč imenovali mladoletne rudarje, kateri so v rovih stregli kopačem, jim delali ilovnate zamaške, kakršne so le-ti rabili pri nabijanju min, jim dónašali pitno vodo v lesenih posodah, imenovanih »puči« ter jim bili na razpolago za razna druga opravila). Torej takega purčija je poklical Šiman. Sveder, s katerim je vrtal skalo, je privezal na vrv in velel purčiju, naj vleče privezan sveder z vrvjo ven iz zavrtanine, medtem ko je on sam nabijal s kladivom po njem po kopaški vrtalni navadi. Ko je nadzornik videl to početje, je vprašal Šimana, zakaj to počenja. Šiman preneha z delom, si obriše pot s čela, vstopi pred nadzornika in pravi: »Veste, gospod nadzornik, sveder kar preveč rad drči v skalo, zato moram imeti nekoga, da ga nazaj vleče, ker drugače bom pa imel zopet preveč zvrtnin in mi jih ne boste mogli izplačati, kakor se je to minuli mesec zgodilo.«

Konec istega meseca pa je na plačilni dan dobil vse v redu izplačano in še odtegljaj prejšnjega meseca.

Po prestani kazni je bil Šiman obveščen, da se naj vrne na prejšnjo delovno mesto, pa je šel v pisarno prosit, da ga kar tam pustijo, kjer je kazen odslužil, ker se da tam več zaslužiti.

O podobnih Šimanovih pustolovščinah se je svoj čas mnogo pripovedovalo, vendar se vsega ne spomnim več.

Šanclov Zepi, Žerjav

Kronika guštanjske župnije pravi, da je leta 1913 romalo od tod na Višarje 50 ljudi. To je silno visoka zadeva (1792 m) in brez turistikje ni nič.

UDOBNE, ČISTE IN DOMAČNE GO-
STINSKE POSTOJANKE TER SOLIDNE
USLUGE SO POGOJ

ZA RAZVOJ TUJSKEGA PROMETA

Dom železarjev na Ravnah je v tem smislu odlična pridobitev v našem kraju in tako podlaga za veliko gospodarsko panogo, ki ima osnovo v prekrasni deželi.

Izdateljska delavnost na Ravnah v letu 1954

V preteklem letu so izšle oziroma so bile več ali manj povzročene na Ravnah na Koroškem naslednje publikacije:

1. »Koroški fužinar«, glasilo ravenskih železarjev, je izšel v svojih dvanajstih številkah oziroma štirih zvezkih po 32 velikih strani, kar da skupaj obseg knjige z nad 600 stranmi.

2. »Industrializacija Mežiške doline«, avtorja Ivana Mohoriča, je izdaja Študijske knjižnice Ravne na Koroškem. Knjiga z nad 300 stranmi je pomembno delo gospodarske monografije krajev ter postavlja naš kot gotovo med prve okraje Slovenije, ki so posvetili temu pravo pozornost.

3. Izdaja »Koroški planinski tabor« je bila priložnostna revija planinskih društev Mežiške doline in je bila povsod lepo sprejeta ter lepo ocenjena. Kljub ožjemu naslovu, ki je dal samo datum, je v njej prikazan celotni naš koroški planinski svet.

4. Smučarski prospekt ob priložnosti I. mednarodnih metalurških smučarskih tekem Koroške smučarske podzveze na Ravnah je bil ocenjen kot enakovreden vsem takim izdajam svetovnih zimsko-športnih postojank.

5. Katalog proizvodov Železarne Ravne spada med strokovne in praktične publikacije svojega namena prvega reda. Tako oceno je dobil povsod.

6. Knjiga »Delovna varnost v industriji in obrti« — je prispevek z Raven, ki bo služil delavcem tudi izven železarske stroke in mej naše ožje slovenske domovine.

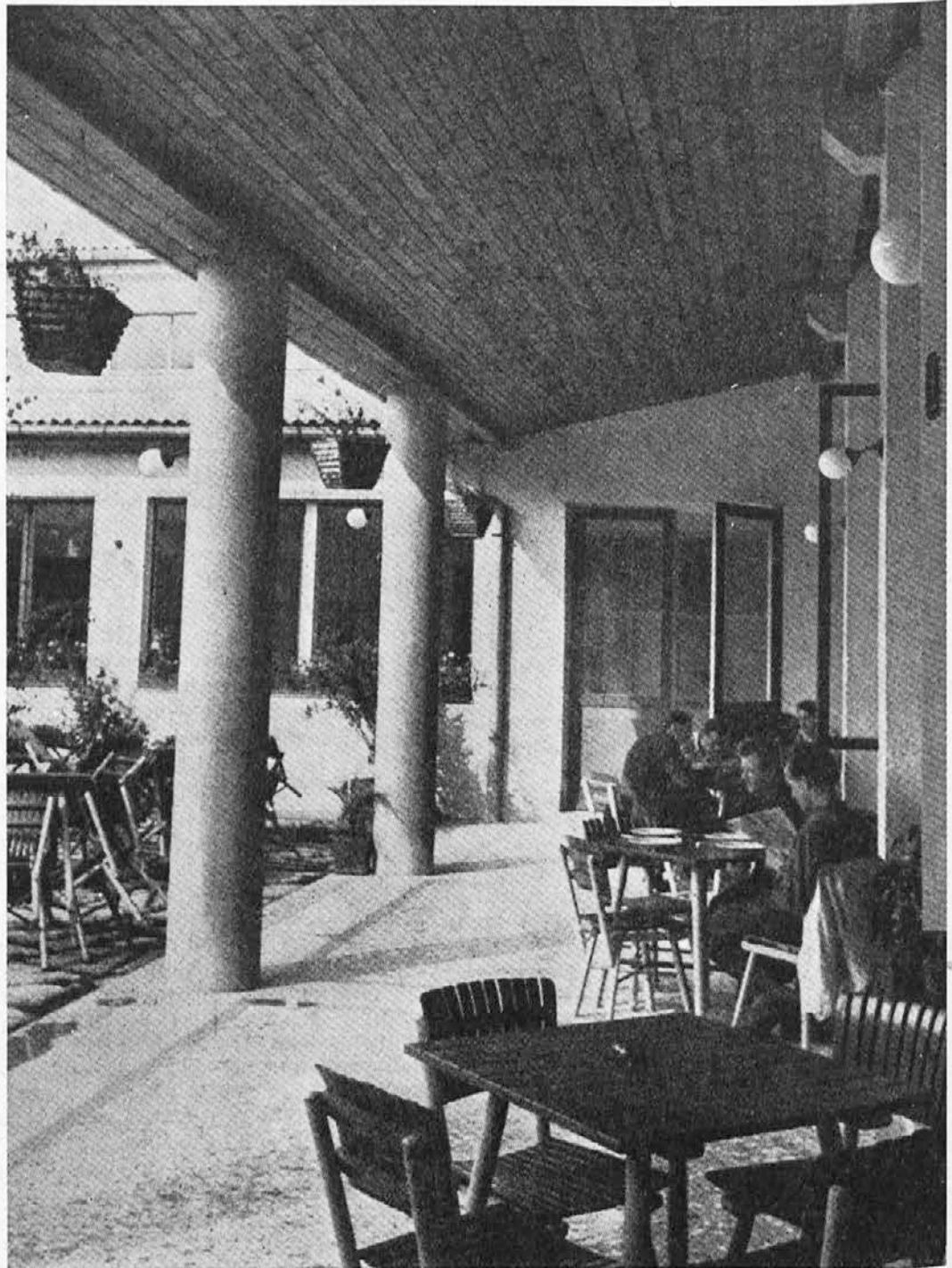
Vse zgoraj navedeno so več ali manj povzročile (ali napisale, ali izdale oziroma podprle) železarske Ravne.

Če pomislimo, da smo na deželi in daleč od takih središč, je ta prispevek tudi na tem področju toliko bolj pomemben.

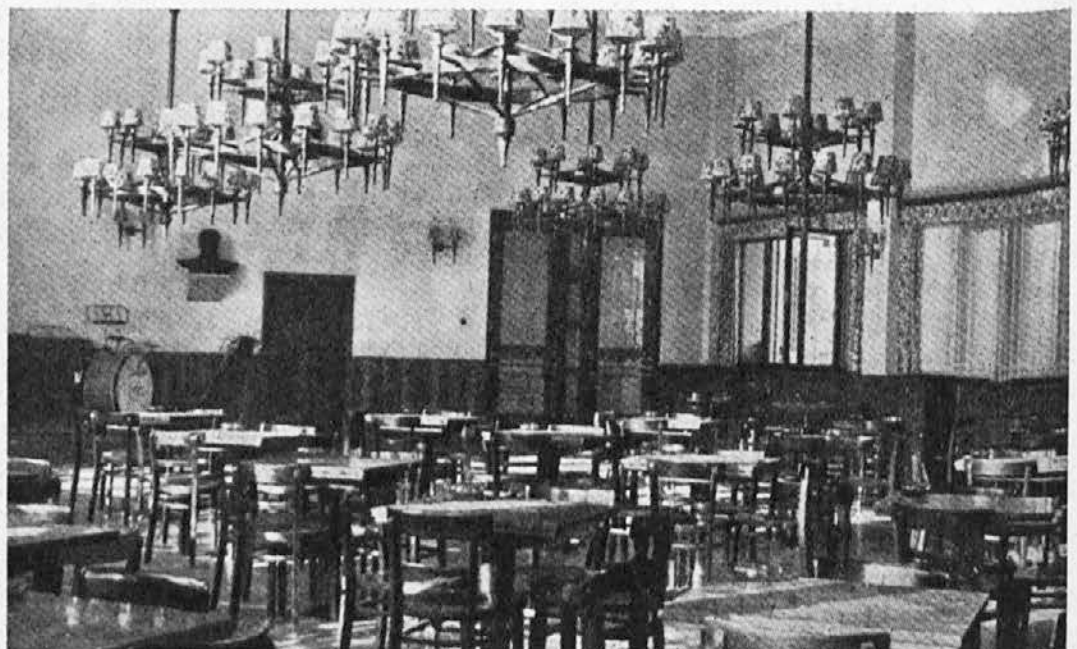
•

Franc Torkar — 75-letnik

Naš, še vedno tako ustvarjalni mojster livarstva, tovariš Franc Torkar praznuje dne 24. februarja 1955 petinsemdesetletnico rojstva. Delovna skupnost ravenskih fužin, ki ji veteran livarske mojstrovine tako z veseljem, tovariško in uspešno pomaga, mu izreka k visokemu življenjskemu jubileju iskrene čestitke in voščilo: še veliko zmag na polju livarske prakse!

Dom železarjev — veranda in vrt.

Dom železarjev — kavarna.

Dr. Stefan Varga:

Problemi bolniškega staleža v Železarni Ravne

(Nadaljevanje in konec)

Kako dvigniti interes do dela in skupnih problemov pri tej skupini delavstva, je vprašanje, ki se nam poraja, ko o njej slišimo? Malo je ljudi, ki bi bili že po svoji naravi nepopoljšljivi lenuhi in izkoriščevalci. V naših primerih gre čisto za osamljenost in nenavezanost na družbo in podjetje. Nerazgledanost in iztevirajoče nerazumevanje do določenih težkoč, oddalji to vrsto ljudi od večine. Živijo v svojem svetu in vse po svoje doživljajo. V tem svojem svetu se čutijo osamljene, postanejo apatični in dezinteresirani za vse, kar se dogaja okrog njih. Često so prepričani, da je vse naperjeno proti njim in da se morajo braniti, ker pa se čutijo pri tem nemočne, zaidejo med drugim tudi na pot izogibanja od dela, čeprav pri tem morda nikoli ne pomislijo, da bi hoteli prav izkoriščati. Kolikor gre tu za mlade ljudi, zaslužijo vso pozornost družbe. Preko organizacij, predavanj, športa, godbe itd., jih je treba presaditi iz njihovega sveta in jim dati možnost, da se sami spoznajo enakovredne drugim in nezapostavljene, še preden se zgubijo. Mojstre in obratovodje čaka pri tem važna naloga in je veliko odvisno od njih. Oni imajo z delavci stalen stik in jih sami najprej spoznajo, ali bi jih vsaj morali spoznati. S pravilnim odnosom in razumevanjem do teh mladih ljudi, bodo že sami lahko mnogo storili. Vsi pa smo dolžni narediti zanje vse, preden jih smemo uvrstiti med one, ki izkoriščajo. Ne smemo pričakovati, da mora biti vsakemu prirojeno vse, kar bi v današnji dobi govorilo za »človeka na mestu«.

Po tem, ko smo našli tri vrste delavcev, ki prihajajo v ambulanto, se moramo zaustaviti tudi pri pogosto rabljeni besedi »zabušant«. Jih imamo, ali ne in koliko jih imamo? Ali jih je toliko, da bi kdor koli smel reči, da vplivajo na višino staleža v našem podjetju? In kdo je tisti, ki sme nekoga krstiti za zabušanta? Čeprav je odstotek bolnikov še vedno visok, moramo resnici na ljubo priznati, da zabušanti ne bremenijo našega staleža in četudi bi poslednjega črtali iz vrst železarjev, ne bi s tem zdaleka dosegli namena, ki ga imamo pred seboj. Opazili smo v zadnjih dveh letih, da se je mnogim delala krivica od strani laikov, ko so se ti spotikali v bolnike in sumili v njihovo bolezen, pogosto tudi pri takih, kjer je vsaka strokovna medicinska pomoč bila že brezizgledna, pacienti pa so še kazali videz zdravih ljudi. Še pogosteje pa se je to pojavljalo v primerih, kjer je bilo zdravljenje združeno z začasno delonezmožnostjo. Laiki presojujejo bolnika po njegovem videzu, zdravnik pa po njegovi bolezni in posledicah, ki jo določena bolezen mora imeti ali lahko ima. Napak bi ravnal vsak zdravnik, ki bi se pustil motiti od takih kritik in krajšal dobo delanezmožnosti, da bi znižal stalež. Pogosto moti sodelavce mojstre, pa tudi obratovodje dejstvo, da se bolnik prosto kreta, da ga srečamo v gostilni ali na kakem drugem javnem prostoru in je z ozirom na to sum stoodstotno podan in prijava nujna. Ne spremeni pa tako obnašanje bolnika njegove bolezni, niti ne govori za to, da je zaradi tega dela zmožen. Kolikor pa je s tem kršil bolniški red, ki zavira njegovo zdrav-

ljenje, je postopek proti njemu upravičen. Zabušant ali ne, izreči v takih primerih, pa je vsekakor prenačljeno in je to prepustiti zdravniški presoji. Ne bi pa bilo pravilno v vsakem primeru odvrnati opozorila laikov, saj ima spretni izkoriščevalci veliko možnosti preslepiti zdravnika. Končna beseda o tem bi bila: kot povsod, jih imamo tudi mi. Marsikdo pa ne bo verjel, da jih imamo malo. Tu so mišljeni predvsem tisti, ki pridejo v ambulanto zdravi, z namenom, da bi izostali od dela. Bolj pogosto pa so primeri, ko skuša že ozdravljeni zavleči svoje bolehanje z navajanjem težav, ki naj še ne bi popustile. Ne bi pa smeli reči v vseh teh primerih, da gre za malomarnost ali za odtegotvanje od dela. Danes težimo za tem, da bolnika čimprej vrnemo v produkcijo, če je telesno sposoben, mnogokrat pa še duševno ni razpoložen in pripravljen, da bi začel svoj redni »od šestih do dveh«, predvsem, če je od podjetja oddaljen in že pot sama zahteva od njega gotov napor. Opaža pa se, da se radi vračajo na delo oni, ki imajo svoja stalna delovna mesta: predelavci, kvalificirani delavci in mojstri. Bolje pa se počutijo doma tisti, ki svojih stalnih delovnih mest nimajo, ki so pomožni delavci in se jih prestavlja iz enega mesta na drugo. Da veselje do dela in tovarne pri teh ni tako veliko, je razumljivo.

Bolezni — mojstri in obratovodje: neglasja in spori v obratu čisto rodijo »bolezen«. Ambulanta je bila v nekaj primerih prostor, kjer je delavec z bolniškim listom v roki dajal duška svoji jezi, ko pa smo to pogasili, se je zdrav vrnil na delo, ne da bi izgubil delovni dan. Res je, da je položaj mnogokrat tak, da se moramo vprašati, kakšen je odnos delavcev do predstojnikov in ne samo, kakšen je odnos mojstrov in obratovodij do delavstva. Vendar pa je obratovodja in mojster prvi, ki je poklican, da ustvari prijetno vzdušje in razpoloženje v svojem obratu, ker je v tem skrit efekt dela. Sigurno je, da bo treba s tem v zvezi marsikaj tvegati in marsikaj preslišati, če pa to vodi k uspehu, je le koristno in ne poniževalno. Če poznaš vsakega svojega delavca, kar moraš, potem mu marsičesa ne boš smel zameriti, kar bi komu drugemu lahko zameril. Ponekod v inozemstvu imajo inštitute za proučevanje odnosov, prirejajo tozadevne tečaje in statistično prikazujejo uspehe, ki jih rodijo pravilni odnosi. Bolj kot kjer koli drugje, bi bilo tudi pri nas bistvene važnosti.

Bolezni in HTZ: Vrsta dela v težki industriji je taka, da si delavci upravičeno želijo urejenih in zdravih delovnih mest in da smo jim to dolžni dati. V tem smislu se je v naši tovarni po vojni že nekaj storilo, ne pa dovolj. Težave, ki nastopajo pri uvedbi zaščite, nabavi odgovarjajočih zaščitnih sredstev in raznih preureditvah, bo treba nekako prebroditi. Vsaka pomanjkljivost v zdravstveni zaščiti ima prej ali slej za nujno posledico nezgodo ali bolezen. Le-teh sigurno niso krivi delavci ali slučaj, ampak odpravljive pomanjkljivosti, za katere po navadi tako dobro vedo delavci sami,

Dom železarjev — restavracija.

našim očem so pa skrite ali nevažne. Za zaščito mora biti na razpolago vedno dovolj sredstev. Rajši dati in narediti preveč, kot pa premalo. Nenadni in znatni padec nezgod in staleža v minulem letu nas ne sme premotiti, da je tudi pri nas vse v redu, ker nismo slabši od drugih. — Neka ženica je v pogovoru tako okarakterizirala tovarniške delavce: »Dvajset let v tovarni dela, potem pa gre v pokoj in umre.« Jasno je, da te izjave ne moremo jemati dobesedno, vendar pa nam veliko pove in morda tudi to, da sega naloga HTZ daleč preko mej pobiranja obratnih nezgod.

Reševalna ekipa: Ali bi se spomnil kdo nanjo in njene prevažne naloge, če ne bi bila po uredbi predpisana? Zdi se nam, da bi kar šlo brez nje, pa se kruto motimo! Takrat, ko vse zgubi glavo in sprašuje: »Živ ali mrtev?«, naj stopi na delo skupina izvežbanih mož in reši, kar se rešiti da! Reševanje ponesrečenca ni stvar, ki bi jo lahko prepustili komur si bodi. Le zdravnik lahko često ugotovi, da je trajnih posledic ali celo smrti bilo krivo napačno reševanje oziroma napačno postopanje pri reševanju. Važen organ mora postati tudi v našem podjetju in veliko bo s tem doprineseno k izpopolnitvi perečih obratnih problemov. Brez nje bomo stali vedno pred odgovornim vprašanjem, kaj se je storilo s težkim ponesrečencem, preden je prišel do končne postaje: bolnišnice ali ambulante?

Dom in delo: Neredko se sreča zdravnik v ambulanti s pacientom, ki ga tja ni privedla kakšna bolezen, ampak malodušje, v katerega je zapadel. Dobimo vtis, da pacient često sam ne ve, kako bi začel in kaj je prišel iskat. Šest se nas gnete v eni sobi, vse je vlažno, najmlajši je star pet tednov itd., so težave, ki bi jih našteval v nedogled. Vemo, da na zbranost in efekt pri vsakem delu vplivajo v veliki meri tudi okoliščine, ki vladajo doma v družini. Pijančevanje, spori in nesoglasja v družini, neprimerna stanovanja in slaba hrana so često vzrok nezadovoljstva in jemljejo ljudem voljo do dela. Krivični bi bili, če bi ob želji daj skupnosti, kar si dolžan, šli mirno mimo nedostatkov do delavca, od katerega pričakujemo, da opravi svojo dolžnost. Da se stanovanjsko vprašanje rešuje tukaj z naglico kot malokje, vidimo vsi in zato lahko pričakujemo, da bo ta kritični problem kmalu rešen. Prav tako pa bo treba polagati več pažnje preskrbi delavstva v našem kraju. Zavedati se moramo, da so Ravne s svojo bližnjo in daljno okolico izključno industrijsko področje in je zato samopreskrba delavstva težka. Nihče pa ne more trditi, da je preskrba v našem mestu dobra, brez dvoma pa bi pri obstoječih okoliščinah lahko bila boljša. Kot se v tovarni veliko govori in dela na tehnično zdravstveni zaščiti delavstva, tako je treba tudi izven tovarne mnogo več misliti na to, kaj vse in koliko je potrebno, da bo delavska družina dobila svoj zadovoljiv minimum tistih sredstev, ki jih druga mesta svojim meščanom nudijo. Ne smemo pozabljati, da delavec ni nehal biti dela-

vec s tistim trenutkom, ko je odložil delovno obleko in prestopil prag tovarne. S tem hočemo reči, da si marsičesa, kar je potrebno za zdravstveni in ekonomski obstoj njegove družine, ne more preskrbeti, če mu kraj tega ne nudi. Bodimo prepričani, da bomo lahko veliko več pričakovali od delavstva, če bodo nedostatki rešeni, kolikor se rešiti dajo.

Obratni bolnik in obratni zdravnik: Frekvenca bolnikov v obratni ambulanti je velika, vendar ne moremo trditi, da je zahajanje pacientov v ambulanto brez osnove in vzroka. Vrsto teh smo našli v predhodnih člankih. Vedno bolj pogosto pa se pojavljajo primeri, ko pride pacient iz dela v ambulanto prositi pregled in nasvet, ker se slabo počuti. Raje pridem prej, da mi ne bo treba pozneje zaradi odlašanja stopiti v bolniško, je vzrok, ki ga je privedel. To so vsekakor pozitivni primeri in si želimo več takih. — Kritična točka, ki stopa med bolnika in zdravnika, je vsekakor pošiljanje na delo, ki često kali zdravniku idealnost poklica, če spozna, da gledajo gotovi pacienti v njem le priganjača. Ni pa bilo v dveh letih omembe vrednega spora glede delozmožnosti, čeprav mora zdravnik v gotovih primerih bolj sklepati o sposobnosti, kot pa to absolutno določiti in so tako nehote krivice v tem smislu možne. Pri delozmožnosti je treba upoštevati mnogo okoliščin: vrsto dela, oddaljenost, delovno mesto, splošno zdravstveno stanje itd., tako da je objektivna presoja često zelo težka, predvsem, če k temu dodamo še subjektivne težave bolnika, katere občuti samo on in jih bo zdravnik verjel ali ne. — Pogosto pride do primerjave delavca s kmetom in se marsikomu vsiljuje vprašanje, zakaj dela kmet z isto boleznijo svoje delo naprej ne da bi sploh iskal zdravniške pomoči, delavci pa se tako pogosto zatekajo v ambulante in tudi za majhne stvari izostajajo od dela? Na prvi pogled se zdi to res nerazumljivo, če pa

v stvar globlje pogledamo, moramo reči, da primerjava ni ravno najboljše. Kmet je sam svoj delodajalec. Nihče mu ne odmerja časa, kdaj bo začel in končal z delom, nihče ga ne sili razen dela samega. Če se predpoldne slabo počuti, bo opravil namenjeno delo popoldne, kar mu prepreči bolezen danes, bo skušal nadoknaditi jutri. Če je njegova bolezen taka, da težjega dela ne more opravljati, si bo za tisti čas določil delo, ki ga bo lahko opravljal in tako nikoli ne izgubi na času. Če pa pogledamo delavca, vemo, da mora biti ob določenih uri na svojem mestu, brez ozira na to, kje stanuje, kakšno delo opravlja in kako se počuti. Veže ga službena dolžnost, ki je ne sme kršiti. In kaj mu preostane drugega, če vidi, da je njegovo zdravstveno stanje tako, da svojega dela ta dan ne bo mogel opravljati, niti ga pravočasno nastopiti, da se poda na pot proti ambulanti. Seveda često tudi za majhno stvar, ki kmeta še zdaleč ne zmoti, je pa za delavca in vrsto njegovega dela tehten razlog, da izostane od dela. Brez dvoma pa moramo priznati, da se najdejo tudi taki, ki so prepričani, da imajo po vseh pravih pravico izostati od dela, če so opazili kapljico krvi na svoji koži, ali pa jih je mimogrede zbolela glava. Upajmo pa, da se bo s časom dvignila zavest slehernega delavca in bodo podobni primeri vedno bolj redki.

S tem bi končali razglabljanja o nekaterih najbolj vidnih problemih, ki so povezani z ogroženostjo delavstva, vplivajo pa obenem na odstotek bolniškega staleža in na s tem zvezane izdatke. — Z namenom, da bi vsakdo od poslednjega delavca pa do uprave nekoliko več razmišljal tudi o teh stvareh, so bile pisane te vrstice. Tempo življenja je dandanes tak, da bi puščal za seboj krvave sledove socialnih krivic, če se ne bo vsakdo zavedal, da je tudi v teh ozirih kod povsod drugod dolžan storiti vse. Posamezniki bi se v množici teh problemov izgubili brez vsakega uspeha.

Amerika o obratnih nesrečah

Skrb za varnost dela je borba za večjo produktivnost

V naslednjem prinašamo eno izmed predavanj, ki ga je poslušala naša delegacija za proučevanje proizvodnosti dela novembra meseca lani v ZDA (predavatelj M. William U. Pope iz Washingtona).

Če bo koga kakšna navedba ujezila, naj se potolaži s tem, da ima ameriška industrija vsa trikrat manj obratnih nesreč, kot je naša sedanja mera.

Država, ki skrbi za varnost dela, se bori za večjo produktivnost. Že skoraj vsaka država ima bolj ali manj natančno zakonodajo, ki naj pomaga varovati človeka pri delu oziroma pred nesrečo. Toda zakon je eno, izvajanje drugo. V prizadevanjih za izboljšanje delovne varnosti je najvažnejša vzgoja. Tudi v ZDA slabo pojmujejo pojem nesreče. Kaj je nesreča? Nepričakovan dogodek — incident, kakor

pravijo Američani. Nesreča je potemtakem vse tisto, kar se je zgodilo v delovnem procesu ali kjer koli drugod nepričakovano. Pri tem ni nujno, da nastane bodisi človeška ali materialna škoda. Nesreča oz. incident je torej dogodek v proizvodnem procesu, ki ni bil pričakovan. Poškodba je le en trenutek, en sestavni del nesreče. Marsikje pravijo: delavec je zavarovan na ta način, da dela pri zaščitenih strojih. Naj se torej sam briga, da se mu ne bo nič zgodilo. To je v prizadevanjih za izboljšanje delovne varnosti stališče noja, ki ima glavo v pesku. Ko preprečujemo nesreče, preprečujemo poškodbe in materialno škodo. Odgovornost za nesreče oz. incidente odpade v vsakem primeru na vodstvo in delavca, ne pa na sanitarnega inšpektorja. Neredko slišimo: pogrešil je

delavec. To ni res, ker ne more pogrešiti. Ni ga delavca in mojstra, ki bi priznala, da sta kriva nesreče, in kdor koli ju bo o tem prepričeval, bo zgubil v njunih očeh simpatije. Ni delavca, ki ne bi vedel, zakaj je prišlo do nesreče, toda tega ne bosta povedala. Najboljše mesto za instrukcije s tega področja je sama tovarna. Mojstru, ki dela dvajset let v enem obratu, in delavcu, ki je prav tako dolgo zaposlen na enem in istem mestu, ni moč ničesar dopovedati. Zato privzgajanje čuta za delovno varnost ni enostavno. Človek, ki je na primer pil vse življenje samo vodo, bo z največjo muko popil kozarec whiskyja. V malih tovarnah je ta problem še teže rešljiv. Kdo naj nosi breme za vzgojo in učenje. To vprašanje predstavlja tudi v ZDA enega najtežjih problemov v izboljševanju delovne varnosti. Toda sodobna industrija ima razne možnosti. Uveljavlja se predmet: pouk o varnosti pri delu. Ta predmet v ZDA še ni kdo ve kako razširjen po šolah, vendar je že lepo število strokovnih vajenskih šol, kjer se uče varnosti pri delu. Vsak pomočnik in mojster, ki opravi izpit za ti dve kvalifikaciji, naj bi delala tudi izpit iz varnosti pri delu. To je smoter delovne varnosti v ZDA.

Konstruktorji so največji sovražniki delovne varnosti. Kupci obožujejo samo cene. Delovno varnost bi morali upoštevati že pri vsaki novi konstrukciji. Inšpektor dela bi si moral ogledati stroj že med konstruiranjem in gradnjo. Združene države Amerike imajo s svojimi 48 državami, ki imajo svojo avtonomno zakonodajo, glede upoštevanja delovne varnosti pri samem projektiranju še velike težave. Za delovno varnost bi lahko mnogo storili tudi na ta način, da bi delali vajenci in delavci, ki se v industriji priučijo, le na zavarovanih strojih. Prav siliti bi jih morali k temu, da pozneje sploh ne bi hoteli delati pri nezavarovanih strojih. Vloga zdravnikov pri izboljševanju delovne varnosti še vedno ni dosežena do maksimuma. Smoter zdravnika naj bi ne bil pozdraviti poškodovane oči, marveč bi moral zdravnik točno paziti, kje se oči lahko poškodujejo. Zveza med zdravniki in bolniki je tudi v ZDA še vedno pomanjkljiva. Vendar zastopajo mišljenje in se zanj tudi bore, da spada bolničar v sleherni industrijski obrat.

Vsekakor je treba menjati filozofijo mojstra in delavca. Podatki, zakaj in kako je prišlo do nesreče, po navadi niso točni. Mojstri so največji sovražniki varnosti. Frazo: delavec ni bil dovolj pazljiv, je treba izpopolniti s privzgojo novega čuta za varnost. Ne gre toliko za napake kakor za objektivne vzroke, ki dovedejo do nesreč oz. incidentov v delovnem procesu. Glede metod vzgajanja čuta za varnost je treba vedeti, da pomeni govoriti o tej stvari 20% uspeha, predavati in prikazovati podobe 40%, govoriti, prikazovati slike in pisati o varnosti pa 60% uspeha. To je ameriška formula glede metod vzgajanja smisla za delovno varnost.

Nekaj primerov: v skladišču pade na tla zaboj, ne da bi se razbil, ne da bi se poškodovala njegova vsebina in ne da bi pri tem koga kaj bolelo. Tega dogodka — incidenta v delovnem procesu nikdar ne vneseno v poročila. Skoraj prav tako malo

nas moti, če pade na tla zaboj in se razbije ter poškoduje izdelek. Če je pri tem ranjen kakšen delavec, smo pozornejši. Objektivna nesreča pa se je pripetila v vseh treh primerih. Treba je urediti vse tako, da zaboj sploh ne more pasti. Drug primer: v obratu sta dve dvigali, eno prazno, v drugem pa se vozi deset ljudi. Če se utrga vrv praznega dvigala in ta zdrvi v globino, smatramo, da se je to zgodilo slučajno; ne iščemo vzroka, ne pišemo v časopisih, skratka skrajni molk. Če zdrvi v globino dvigalo z desetimi ljudmi in so pri tem človeške žrtve, pridvi takoj inšpektor varnosti, pišemo na dolgo in široko v časopisih. Nesreča pa je bila v obeh primerih popolnoma iste kategorije in v obeh primerih bi moral priti na kraj nesreče takoj inšpektor varnosti.

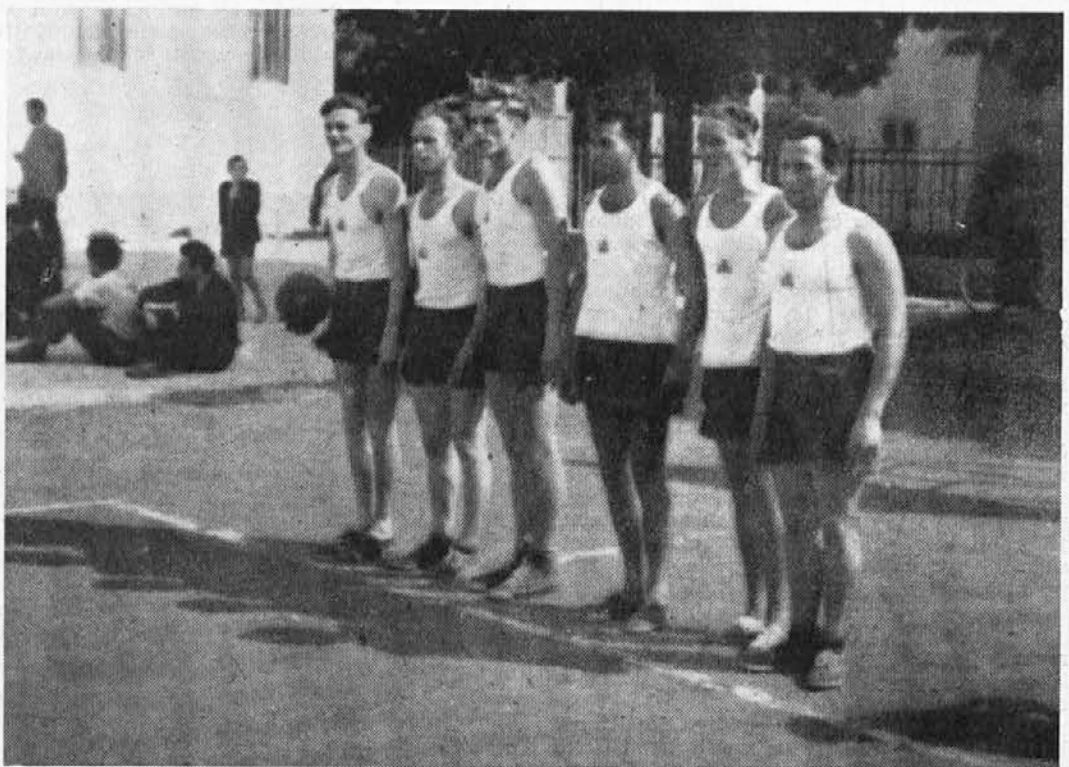
Tretji primer: v skladišču lahkovnetljivih snovi čisti delavec z bencinom del stroja in zraven kadi. V neposredni bližini se mu s plakata reži v obraz opozorilo: Kajenje prepovedano. Dolgo se že ni zgodila nesreča, toda nekega dne je nastal ogenj. Denimo, da ga je delavcu uspelo pogasiti v trenutku. Mojster pride k njemu in ga samo pokara. Kolektiv zve šele tedaj, če se je ogenj razširil. Do raporta pride, ko si je delavec ožgal obraz. Smisel delovne varnosti je v tem, da se bori proti takšnemu lenarjenju, indolenci in domačnosti.

V ZDA cenijo letne izgube zaradi incidentov oziroma nesreč na pet milijard dolarjev. Ta statistika je prav iz omenjenih vzrokov, prav iz primerov, kdaj šele pride do poročila o nesreči, zelo konservativna in torej netočna; poldrugo milijardo dolarjev imajo izgube zaradi izgubljenih delovnih dni in zdravljenja delavcev, materialno škodo pa cenijo letno na tri in pol milijarde. V ZDA se zavzemajo za ustanovitev posebnega komiteja za varnost dela. Toda že mnogo pred njegovim zametkom opozarjajo, da bi moral biti ta komite aktiven, ker ne bi

imelo prav nobenega smisla, da bi prežvekoval že povzročene nesreče. Tudi v ZDA ugotavljajo v sedanji organizaciji za izboljšanje delovne varnosti podobne pomanjkljivosti kakor pri nas. — Če ni nesreč, po navadi ljudje, ki skrbe za delovno varnost v tovarni, ne skličejo nobenega sestanka, ki so šele potem, ko je že bila nesreča. Američani se močno bore proti temu, da smatrajo inšpekcije varnosti in dela svoje delo tako zelo za slučajno. Premišljajo o tem, da bi bilo bolje ustanoviti oddelek za preprečevanje izgub v proizvodnji in so prepričani, da bi bil efekt mnogo boljši oziroma škoda manjša, ker bi ljudje iz teh oddelkov smatrali svoje delo za trajno. Možnost je seveda tudi druga, da smatrajo inšpekcije varnosti in dela svoje naloge za nekaj takega, kar ni mogoče reševati n. pr. vsak drug dan, marveč le sproti.

★

Na svetu še ni povsod dobro. Časopisi so napisali, da je 85% ljudi na svetu lačnih in da jih le 15% še nekam kuha in jé. To je silno huda zadeva in je tam čisto prav zapisano, da se take stvari upirajo zdravi pameti. Eni pravijo, da bo sedaj zmirom bolje, drugi pa rekajo, da bo zmirom slabše in da odstotek lačnih na svetu le raste. Kdo bi imel tu prav? Zelimo da prvi. Nekoliko bo tudi res, da se ljudje strahovito razmnožujejo, delajo pa ponekod še prav malo. Nazadnje bo treba več delati in racionalno delati, ne pa samo otroke delati. To velja za Evropejce in za vse kontinente, pa tudi za tiste, ki ponekod — namesto da bi delali — v ljubezenskih rajih okrog ognjev skačejo. Delo pa je potem različno, fizično in duševno. Ni še ugotovljeno, pri katerem te prej vrag vzame. Pri nekem delu se umažeš in ti koža poka, pa ostaneš sicer zdrav in jasen. Pri drugem se ti čreva zmešajo, pri tretjem ti živci popokajo in osiviš mimogrede. Poglejmo profesorski poklic in njihov vic: razstresenost. Seveda zaradi takih posledic ljudje ne rinejo radi k delu. Kadar bo čim večji odstotek ljudi delal in pametno delal, se manj sovražil in zavidal ter manj vojskoval, bo pa odstotek sitih nekoliko večji. Ali bodo ta ključ le naši?

Naši odbojkarji so to, ki povsod zmagajo, tako da v športnih rubrikah komaj utegnejo naše uspehe — zamolčati.

NEZGODE PO OBRATIH IN PO MESECIH

Obrat	M e s e c i												Skupaj
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Jeklarna	11+2	10+3	11+3	17+2	16+1	15+2	19+1	20+1	22+1	6	13+1	24+2	184+19
Kladivarna	3	1	3	4	3	3	6	6	4	4+1	2	7	46+1
Valjarna	2	2	7	1+1	2	1+3	4	7	2+1	2	1	7+1	38+6
Mehanična	9+1	18+3	3	14	9	9	12	7	8+1	7+1	8+1	10	114+7
Remont	—	3	1	4	2	4	—	3	2+1	4	—	2	25+2
Energijski	+1	1+2	1	1	1	—	1	+1	—	1	1	—	7+4
OTK	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Spedicija	1	1	1	1	—	—	3	1	1	—	—	2	11
Skladišča	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Komunala	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Skupaj:	27+4	36+8	28+3	42+3	33+1	32+5	46+1	45+2	39+4	25+2	26+2	52+3	431+39

+ pomeni nezgode izven obrata

Ta pregled jasno pokaže, kako je bilo z obratnimi nesrečami v posameznih mesecih leta 1954.

Na pr. kolektiv jeklarnarje je imel najmanj nesreč oktobra. Isti kolektiv pa jih je nadrobil decembra kar 4-krat toliko.

Valjarna je imela aprila in novembra samo 1 nesrečo, decembra pa jih je nadrobila kar deset itd.

Pregled tudi pokaže, kateri obratni kolektiv je imel največ nesreč izven obrata (podci itd. na poti na delo).

Julijana Finkova

ravenska babica

Pod takimi imenskimi napisnimi poglavji v našem listu ljudi navadno pokopavamo ali se od njih poslavljamo. Tu pa je čisto narobe: ta naša Julijana jih na svet spravlja in je vkljub diamantni glavi še čila in zdrava med nami. Dolgo, dolgo ji še to želimo! Zakaj pa bi človeka enkrat tudi živega ne obrali — in celo v lepi luči, kakor je napisano tu spodaj.

Babico imamo vsi radi. Veliki zadevi služi babiški poklic, čisto blizu človeški usodi in praznikom naših družin sega, veliko stroke zahteva in pa srca — srca skoro več kot stroke. V našem kraju je ta poklic tudi precej obremenjen. Koroško-štajerska meja je znana po tem: lepa dežela, topla srca pa laže stopamo v svet in smo tako imeli lani poleg oficialnega prirastka še kar štiri sto nezakonskih rojstev po tem v ljubezni cvetočem slovenjegraškem okraju.

Povejmo torej o naši babici oziroma poslušajmo jo, kaj bo kaj ona povedala, ki je tej zadevi bliže.

Kdo je ne bi poznal — naše babice — Finkove mame? Tam ob pekarni pod cerkvijo stanuje, a doma jo le redkokdaj ujameš. Navadno ti speši korajžno v vsakem vremenu s tisto skrivnostno trebušasto torbico (v njej namreč prinaša kričače na svet!) v domove blizu ali daleč.

Pri dvainšestdesetih letih je njena glava srebrnobela, a sicer je še vsa mladostna. Zadnjih dvaindvajset let je posvetila materam in otročičem. Več ko dva tisoč otrok je že z njeno pomočjo zagledalo luč sveta, in kar je največje priznanje njenemu delu — niti ena mati ji še ni podlegla na porodu.

Pred dnevi sem jo obiskala v njenem čistem skromnem domu, da bi se kaj pomenile. K sreči sem jo našla. Izza temno obrobjenih očal se je zasvetil njen prijazen pogled, ko se je dvignila izza mize, na kateri je prebirala zadnjo številko »Babiškega vestnika«. »Pred dobro uro sem prišla s poti, zdaj pa malo počivam.«

Povem, da bi rada o njej kaj napisala.

»A, dajte no! Sem pač babica: — ne o meni, o materah in razmerah v našem poklicu bova rajše napisali,« se je odločila v naravni skromnosti.

»Danes je tudi v našem poklicu dosti lepše ko včasih. Kaj mislite, v kakih okoliščinah sem takrat pogosto našla porodnice? Mnogokje še ene čiste reči ni bilo vzeti v roke in se niso mogle dovolj pripraviti za prihod malega zemljana. Tudi v bolnišnico so redko

hodile na porod — kje bi pa jemale denar za oskrbnino. Danes je v tem pogledu spremenjeno tisoč proti ena.«

»Pa vam je uspelo tudi takrat vsako mater rešiti?« me je zanimalo.

»Kakor veste, je pri tej stvari snaga poglavitna reč. Če sem zašla še v tako revščino, sem storila pač v urah čakanja, kar sem le mogla. Kolikokrat je bilo treba vse prej počistiti, da sem zavarovala mater pred okužbo!«

»Verjamem. Vaš teren je presneto težaven, večji del hribovit. Premerili ste pač že tisoče kilometrov.«

»Da, štiri sto štirideset kvadratnih km obsega moje področje. V oblasti imam Selemberg, nekaj Brinjeve gore, Brdinje, Tolsti vrh, Kotlje pa vse gori do Kota. Več ko dve tretjini terena je v bregovju. Res, včasih niso mačje solze, če moraš v globokem snegu ali dežju ali blatu riniti z nosom v klanec! Pa z dobro voljo vse gre.«

»Vas, gospa Finkova, odlikuje tista dobrohotnost in ljubezen do poklica, ki pomaga premostiti vse hudo. Saj ste ko rojeni za to plemenito poslanstvo.«

»Gre vendar vsakokrat za dvoje ljudi — pogosto pa za srečo vse družine. To mi je vedno dajalo pobudo, to me je dvigalo iz utrujenosti, kadar sem že omagovala. Kajti včasih so se porodi kar vrstili in tudi po tri

noči nisem smela zatisniti očesa. Često so me klicali kar na več domov in kako me je potem skrbelo, kako se je izteklo pri materi, h kateri nisem mogla in sem jo napotila v bolnišnico.«

»Če je človek z dušo pri stvari, je to povsem naravno. Pa je sedaj, naša mamica, kaj lažji vaš posel?«

»Seveda je. Veliko se pozna socialna pomoč tudi na podeželju. Mazačk v mojem rajonu sploh ni, in to sem kar vesela. Matere, ki so ogrožene ali nimajo koga za postrežbo, gredo kar rade roditi v bolnišnico. Mnoge prihajajo same na pomenke k meni že tedne prej in tako najdem večji del povsod ob uri poroda v glavnem pripravljeno. Seveda tudi skupno z zaščitno sestro obiskujem nosečnice in porodnice in tako kar precej vem, kako in v kakem okolju rasejo mladi državljani. Saj sem kar zadovoljna, posebno tu na Ravnah, kjer so si mnogi vse lepo uredili v novih domovih zase in za otroke. Je pa tam v barakah še kaj precej takih primerov, ki vpijejo po rešitvi. Posebno križ je z družinami alkoholikov. Marsikje kralj alkohol celo dojenčkom in porodnicam ne prizanaša. Še se zgodi, da je taka mati vsa obupana in bi detece najraje kar komu oddala v rejo. Tam moram kar shuda nastopiti tako pri očetu kot pri materi, da jima dopovem, da je vzdrževanje otrok osnovna dolžnost roditeljev.«

Dijaški pevski zbor bežigradske gimnazije, ki je tako krasno zapel našo »Pojdem v rute...« V sredini vodja zbora prof. Luka Kramolec.

Izpopolnitev reševalne službe

Uspel tečaj za reševalce

Po Pravilniku o reševalni službi in prvi pomoči v rudnikih in topilnicah je vodstvo Reševalne službe Železarne Ravne priredilo trimesečni tečaj teoretskega in praktičnega pouka. Tečaj je vodil obratni zdravnik, tov. dr. Štefan Varga, praktični del in nastop na terenu pa je pokazal izvedenec, poveljnik industrijske gasilske in reševalne službe Železarne Jesenice, tov. Gregor Novak.

Tečaj je zajel vso materijo reševalne teorije in prakse, ki sta potrebni za udarni nastop reševalne ekipe. Redni obisk tečaja, vestno sledenje predavanjem in vajam ter uspeh izpitov pa so

pokazali, da je bilo pri predmetih tudi zanimanje in srce, kar je pri tej človekoljubni službi in njeni naravi gotovo prvi pogoj za uspeh.

Izpitni so bili dne 20. decembra 1954. Pred komisijo, v kateri so bili: predsednik dr. Štefan Varga, za Reševalno službo Železarne Ravne Ivan Cvetko, za HTZ Ivan Forstner, za sindikat Ivan Kugovnik, kot izvedenec Ervin Wlodyga, kot zapisnikar Rado Wutej, so se javili naslednji kandidati ter vsi položili izpit, in sicer: Ivan Anželar, poklicni gasilec, Franjo Hočevnar, čistilec v valjarni, Leopold Jelen, ključavničar, Franc Kamnik, predvaljar, Jožef Miklavec, vodja žerjava, Edvard Novinšek, poklicni gasilec, Jakob Pardiž, rezkar, Franc Pečnik, poklicni gasilec, Lado Pirtovšek, kladivo-vodja, Franc Praprotnik, livar, Rudolf Šerkezi, nadzorna služba, Lado Vališer, načelnik nadzorne službe, Jožef Videršnik, poklicni gasilec.

Kaj pomeni znanje v reševanju, smo imeli priložnost videti tudi pri težki nesreči v januarju. Vsi, prav vsi bi morali imeti o tem vsaj osnovne pojme. Tečaje ni mogoče prirejati za vse, toda danes so na razpolago knjige, iz katerih najdemo najnujnejši pouk za prvo pomoč. Sodelavci, naročite si jih v lastnem interesu in v interesu delovnih tovarišev tudi sami.

Beseda našega zdravnika

Majhne nezgode se dogajajo vsak dan, težje pogosto, smrtne in masovne redko. Zaščitni ukrepi, varnostna izobrazba delavstva in izboljšanje okoliščin, ki vplivajo na nezgode, bodo število teh zmanjšali, nikoli pa odpravili. Stojimo nasproti dejstvu, da bomo nezgode vseh vrst vedno imeli, ne vemo pa kdaj, kje, kako težke in koliko po številu. Tu se srečamo z važno humano nalogo, ki temelji na načelu »pravilno reševanje ponesrečenec in pravilna prva pomoč odločata o nadaljnji usodi ponesrečenca, čisto o njegovem življenju«. Usoda premnoga težkega nezgodnika je zapečatenata, ne zaradi teže nezgode, ampak zaradi napačnega postopanja pri reševanju in zaradi napačne prve pomoči, ki jo nudijo neuki ljudje. — Poškodovančeva usoda je v rokah tistega, ki mu nudi prvo pomoč!

Z ozirom na to je nujen in važen sestavni del teže industrije, ki terja s svojim delom žrtve nezgod, organizirana reševalna ekipa z dobrim teoretičnim in praktičnim znanjem. Poslanstvo te je prevažno, da bi smeli iti mimo nje z omalovaževanjem. Dolžni smo delavstvu ne samo dati, ampak tudi vzdrževati in izpopolnjevati skupino voljnih, sposobnih in treznih mož, ki mu bo stala vedno ob strani, pripravljena da jih rešuje v primeru nesreče s sigurnim znanjem, odločno in prisebno.

Reševalci! Ves čas tečaja in praktičnih vaj ste pokazali strogo discipliniranost, mnogo volje in razumevanja za stvar, ki skriva v sebi globok človečanski čut. Z odličnim znanjem in nepričakovano dobrimi uspehi na izpitu ste dokazali vsem, da se zavedate vaše važne naloge in da zaslužite pri vašem delu vso pomoč. Hvala vam!
Dr. Štefan Varga

»Vem, da doživljate toliko ko malokdo. Ob takih priložnostih dobite kar ogledalo družinskega življenja.«

»Da, človek ne bi mogel v obširnem romanu vsega tega popisati. Ponekod se mož, ko začnejo popadki napovedovati prihod otroka, brž zgubi v gostilno in ga tudi po dva dni ni doma — o, takega rada potem pošteno spovem.«

Nekateri dobri očetje sočutno ostanejo ob porodu in skušajo ženki lajšati težke ure ter se ne ganejo iz sobe, dokler ni najhujše mimo. Koliko iskrene, tople ljubezni občuti porodnica ob taki priložnosti! Spet drugi — večji del zunaj po deželi, se takrat umaknejo v hlev ali gozd, pa potem pošiljajo koga zbarkovat, če je že kaj. Če je želel tak oče poba, pa je prijokala dečva, nima za mater ne tople besede niti prijaznega pogleda. Res smešno, kako smo še zaostali! Ko da bi mati odločala o otrokovem spolu!

O, res, v duše videvam ljudem, a vsi vtisi ostajajo zaprti vame prav kakor zdravnikovi o svojem pacientu. Le če se kje pojavi kak prav kričeč primer, poskusim na pristojnih mestih z intervencijo.«

Mrak je že zajemal naš trg, ko sva bili z babico še vedno v živahnem pomenku. Nazadnje je le nanesla beseda še na njo samo in njeno preteklost.

»Desetero otrok sem rodila, preden sem postala babica — dobro vem, kaj je materinstvo. Sestero jih še živi — Julčka je padla kot borka za svobodo, ena hči je umrla v Kosovski Mitrovici. Veliko hudega sem prestala, saj sem izgubila moža že leta 1937 in sem se potem pač prebijala skozi življenje, kakor sem mogla in znala...«

Naši požrtvovalni mami — babici g. Finkovi želimo iz srca še vnaprej mnogo sreče pri njenem odgovornem delu.
H. M.

Letošnja zima. Prav, da zabeležimo, ker je edinstvena. Kar naprej kopno in nič mraza. Leta 1909 so menda na Novega leta dan celo pasli. Letos nismo bili daleč od tega — vsaj na sončnih čelih ne. Ko to pišemo, je sreda januarja, pa lepo in lepo. Edini znak zime so okrožnice, da moramo z elektriko štediti, toda proti lani je v tem oziru še kar Alahov vrt.

Film »Vodnjak«, ki so ga snemali in končali lani, smo pričakovali ob Novem letu na Ravnah, ker je povsem izdelan. Predstava pa je izostala, najbrž zato, ker je voda pozimi več ali manj zmrznjena.

Raziskovalec v pragozdu: Da, tukaj nekje je že moral biti človek, tu smrdi. Čisto gotovo sled človeškega zadrževanja!

RAZNO

Tekma

A: Ali moreš izgovoriti kaj čisto nesmiselnega, praznega?

B: Da, takoj: Ante pante popolore, kocle vrata cvile ore...

B: No, pa še ti, če moreš!

A: Takoj: v letošnji sezoni bo gledališko delo na Ravnah živahnjše.

Kdo se bo bolj zlagal

A: Bil sem na Severnem tečaju, videl slone, žirafe itd.

B: Jaz pa sem bil v restavraciji in sem si z nožem od pribora lepo zrezal naročeni kos mesa.

A: Se vdam, ti si zmagal.

Prežihov Voranc:

Odpustki

(Nadaljevanje in konec)

»Z mesnino sva preskrbljena za vsa zimo...«

Žvapova jeza se je počasi sprevračala v onemoglo užaljenost.

Po večerji se je kakor lisica prihulila v bajto Podeževa Mojca. Ob podbojih je zaropotala posoda.

»Mati so nalili mleka in polič smetane. Posodo moram nesti nazaj.«

Neža je nalila dve golidi mleka in golido smetane.

Ko je deklina odšla, sta se oba pogreznila v tihe misli. Kaj je nenadoma prišlo nad te ljudi? Te spremembe — Jaž, Repas, Podeževka. Ljudje, o katerih sta prej slabo mislila kakor dobro.

Razmišljanje je zaključila Neža z vzdihom:

»Ako bo šlo tako, potem nama ne bo hudo.«

Naslednji dan pa sta še bolj zijala. Obiski iz vse soseske so se neprestano čredili, da je bila do bajte kmalu izhojena široka gaz.

Najprej je prišel stari Repas z mehomo ajdove moke pod pazduho. Na pragu se je otrcal:

»Bil sem v mlinu, ali ne gre, vse je pokrito. Pa sem se hotel prepričati, kako je pastir včeraj opravil...«

Žvap se je s silo delal prijaznega. Repas je kadil tobak in hodil kakor maček okrog vrelih jegličev.

»Naposled sva prišla tja, od koder ni ovinka. Danes je prišlo tebe, jutri lahko mene. — Neumno je, dotikati se starih stvari, ali jaz mislim, da si je treba biti na jasnem, preden odkašljamo. — Ti si me zmeraj po strani gledal, od tistih dob, ko smo bili pri svetem Roku, ker si mislil, da sem ti jaz prikopal tistih osem mesecev. Mislil si, da sem krivo prisegal. Pa nisem.

Če sem na sodnji na tebe valil, sem delal zategadelj, ker se v tistem metežu sam nisem spoznal. Mislil sem, da sem prav delal! To sem ti hotel povedati, da ne bi kaj ostalo med nama...«

»Lopov si bil in lopov pojdeš na oni svet!« si je mislil Žvap. Pred nekaj dnevi bi mu to v obraz zabrusil, sedaj pa je bila njegova tesaška upornost in neprizanesljivost že tako zlomljena, da je vse pogoltnil in rekel:

»Pusti te fantivske norčije! Vsak bo za sebe dajal odgovor.«

»To je tista stvar! Toda na to se moramo pripraviti, da pred večnim sodnikom ne bomo drug drugega tožili. Odpustiti si moramo že na tem svetu, kaj ne, Neža?«

Neža mu je pritegnila, Žvap pa ga je smehljal se pomiril.

»Zategadelj te ne bom hodil strašiti, čeprav si se takrat ti in vsi drugi zmazali in sem jaz za vse plačal. Kar je bilo, moramo pozabiti!«

»Pravično si govoril!« je zakrehtel krmežljavi Repas.

Ko je vstajal, se je spomnil:

»Res Neža, kaj bom nosil to betvo moke s seboj. Stresi jo v krušnico, pravijo, da ajdovi žganci olajšajo sapo. Doma še imamo hvala bogu! —«

Komaj je odšel Repas, je že prišla Podeževa mati:

»Ko sem čula, da Pavel leži, sem takoj poslala Maričko. Bolezen, starost in zima — moj bog, kako bi bilo, ako bi drug drugemu ne pomagali!...«

Žvap je zakašljaval in Neža je ropotala v kotu.

»Menda ne bo tako hudo! Grča si Pavel, ali tudi na take pride vrsta. Tudi jaz sem o pustu že napravila križ, pa sem se vseeno zopet izlizala.«

Žvap je premišljeval, kaj jo je neki prignalo, ko ga je obiskovalka sama prekinila:

»Zmeraj sem bila nate malo nakajena, ker si nekoč po soseski raznašal, da sem ti odškrnila nekaj dnin, ko si pri nas prekrival ostreže. To ni bilo res! Vsako dnino sem si sproti zarisavala na dveri in sem jih vsega skupaj petintrideset zarisala. Ti si pa trdil, da si jih napravil štirideset! Nisem te ociganila; ako se je zgodilo, potem se je zgodilo le zaradi pomote! Zmota se lahko vsak človek. Zategadelj pa še ni treba plačevati za maše, temveč je treba stvar dopovedati.«

Žvap ni nič rekel, Podeževka pa je še pri odhodu obljubila:

»Odslej bo Marička vsak drugi dan prišla z mlekom. In če imaš, Neža, kaj posebnega, kar njej naroči. Saj nisem kaka požrešnica, nikoli bila in nikoli ne bom!«

Za njo je prišel Ražej iz Pleč z oprtnim pučem, ki ga je kar nastavljal s pipo, katero je prinesel s seboj.

»Najbolj cenim ozimčevca, ker je dober za prsi. Jeseni sem ga nalil sod za posebne priložnosti, zdaj pa, ko sem čul, da te je vrglo, sem si rekel: Pavlu bo dobro storil! Potegni ga, je kakor strd!«

Žvap je pil in se čudil Ražejevi dobrotljivosti.

Ko sta bila že pri tretjem litru, se je Ražej odtajalo:

»Ti si tudi nekaj polovnjakov potočil iz moje kleti! Če se ne motim, si kupil tri. Eden se ti je menda v jesih spremenil... Toda pri tem ne zadene mene nobena krivda! Človek ne more povsod sam biti! Takrat je bila slaba sadna letina! Se reče, pri meni je — hvala bogu — bila dobra, a v okolici ni bilo sadja. Pa sem za domačo uporabo dal prilivati vodo k tolkavcu, da bi se še več prihranilo za prodajo. Saj veš, kako je in takrat sem bil še dolžan... Hlapec pa je k vsaki preši namesto enega vedra prilil dve vedri vode. Voda je sicer pri nas taka, kakršne daleč okoli ni... in tako se je zgodilo, da sem ti takrat prodal polovnjak lesnikovca za čisto pijačo, ki se ti je potem v jesih spremenila...«

Žvapa je silil bolesten smeh.

Procesija sosedov, znancev, prijateljev in sovražnikov je trajala vse naslednje dni. Oglašali so se ljudje, da jih je Žvap komaj spoznaval. Medtem ko je Žvapa od kraja navdajala bridkost in se mu je upirala duša pred občutkom beraštva, se je to čustvo začelo izpreminjati v vdan prezir in ga polniti z vedno močnejšim studom do tega sveta. Do zadnjega mu je bila misel na smrt zoprna, toda v zadnjih dneh so se ti neprijetni občutki stajali. Hkrati pa je pričel vidno slabeti.

Konec tedna se je oglašil občinski pisar zadelj starostne podpore. Svojemu poročilu je pripisal:

»Bajta založena z živežem! Za prosilca renta najbrž ne bo prišla v poštev, ker bo umrl. Ostane le še njegova žena!«

4

Zbor nad 300 pevcev iz vsega okraja bo pravkar zapel. Nastop ob otvoritvi nove gimnazije na Ravnah je vodil šentanelski pevec prof. Kramole.

Prav razveselil se je Žvap, ko je nekega jutra priropotal v bajto tesač Graš, stari njegov znanec iz Rude, s katerim sta veliko skupaj sekala, a se že nekaj let nista več videla. Graš, ki je bil tudi brezposeln,

je ostal pri bajti dva dni, se gostil s kolonami in izpraznil puč z ozimničevcem do dna.

Dvakrat ga je Žvap pridržal:

»Ostani, Graš, še nekaj dni in počakaj na mojo smrt!«

»Ne šantaj takih bedarij, Žvap! Popravil se boš; ko bo prišla vigred, bova skupaj vzela kako poseko in spet bo pela sekira: žvink, žvink...«

»Ampak na pogreb boš prišel, če bo treba...«

»Zanesi se name, pa čeprav imam tri ure do sem.«

»Nositi me morate le tesači!«

»To je moja skrb, Žvap! Karnuh, Čegun, Žigoj in jaz...«

Ko je Graš slednjič vzel palico v roke, se je še zadnjič obrnil k svojemu zancu:

»Nekaj sem te mislil še prositi, če ne boš hud! Človek le ne ve, kaj ga čaka. Pavel, ne bodi hud, ker sem te takrat, ob plebiscitu, pregovoril, da si glasoval za Avstrijo. Vem, da si posihmal z menoj vred večkrat preklinjal to goljufijo. Organiziran sem bil pri socialistih in so me naplahtali, da sem agitiral za Avstrijo. Pravili so, da se bo v republiki delovnemu ljudstvu cedilo mleko in strd. Zdaj pa imaš hudiča...«

»Tiho bodi, Graš, so nas pač opeharili, kakor se to ubogim ljudem vedno godi,« ga je potolažil Žvap.

»Torej je ta reč pozabljena?«

»Pozabljena, pozabljena!«

Koj za Grašem je prišel na obiske kajžar Ogničar od Drave. V mladih letih sta z Žvapom dosti skupaj sekala, potem pa si je iz pristradanega denarja kupil na produ kočuro za dve kravi.

»Čul sem, da te je vrglo, pa sem se takoj prepeljal čez vodo.«

V bajti je še od Graša ostalo nekaj vedrega, neprisljjenega in obisk starega znanca je bil zato od srca dobrodošel.

»Mislim, da si ravno o pravem času prišel!«

Ko je Ogničar prisljhnil sumljivemu vretju v Žvapovih prsih, je takoj napravil svoj sklep. Da bi prijatelju ne otežil srca, je na dolgo in široko zabavljaval čez slabe razmere, čez krizo, čez sušo in oznanjal konec sveta.

»Sedaj je tisti, ki ga smrt reši, še srečnejši! Kaj bi od tega sveta? Siromaštvo, davki in biriči! Pravijo, da bo vojska.«

Žvap in Neži je Ogničar tako od srca govoril, da mu nista dala oditi in si je moral čez noč postlati na klopi pri peči. Ko je drugo jutro začel jemati slovo, se je videlo, da ga še nekaj tišči. Toda šele zadnji hip se je odkašljal:

»Nekaj sem te še mislil pobarati, neko sitno reč!... Saj nisi hud name, ker sem te takrat naplahtal, da si glasoval za Jugoslavijo? — Obljubljali so mi, da se bo grofovsko zemlja razdelila med kajžarje in kmete, če zmagamo. Trdili so tudi, da bo za nas bolje. Mene pa, kakor veš, žulijo tisti ogini, ki jih imam v najem od graščine že čez dvajset let. Zato sem verjel!«

Žvapa je prešinil rahel nasmeh. Skoraj v zadregi je odvrnil:

»Oh, ne ženi si tega k srcu, Ogničar! To sem že davno pozabil!«

Raduha z mrzle strani.

»Dobro je, zdaj lahko mirno grem! — Si moramo pač tako misliti, da so nas vse od kraja speljali na krivo pot!«

Kmalu nato je zaškripala gaz po zasneženi globeli in kočja se je spet pogreznila v zimsko samoto. Po zadnjih dveh obiskih se je bolnik še bolj zatopil v zamišljenost, iz katere ga je le v presledkih dramil dušljivi kašelj. Kadar je zadremal, je kmalu začel sanjati in blesti.

Nežo je začelo postajati strah.

5

Bilo je že pozno in v bajti je bledela leščerba, ko se je prihulila iz veže Nežina prijateljica, stara Burga. Plaho se je ozrla na bolnika, ko pa je zapazila, da menda dremlje, se je lotila svoje prijateljice.

»Ali si že govorila?«

»Kakor sem ti že naprej povedala: Grdo se je obregnil, češ ali sem že križ naredila nad njim!«

Starki sta kakor pribiti obsedeli v kotu.

»Toda nekaj se mora ukreniti! Slab je.«

»Kaj ko bi ti poskusila, Burga?...«

Bolnik se je predramil in uzrl novo obiskovalko. Nikoli je ni mogel prav videti in tudi med boleznijo je čenčala večidel le z Nežo. Zdaj se mu je pa približala s čudno vablјivim obrazom:

»Kako je Pavel? Spal si!«

»Mislim, da bom kmalu za vedno zaspal!« je odvrnil bolnik.

Neži se je skrčilo srce.

»Če je tako, ali si že kaj mislil na obračun...«

»Kaj pa to tebe briga!« se je zadržal Žvap in se srdito obrnil v kot. Burga je kleknila, nekaj pošepetala z Nežo, nato pa jo je požrla neslišna noč. —

Kakor hudi duh se je širila po soseski novica, da je Žvap že čisto na koncu in da je nevarnost, da bo umrl brez Gospoda. Na zasnežene domove po vrhovih in globelih je ta novica legla kakor težka mora. Celi soseski je bilo znano, da Žvap ni duhovnih reči jemal tako natanko, kakor bi se kristjarfu spodobilo. Že od mladosti je imel navado, da je ob nedeljah

cerkev le od zunaj podpiral, največ zaradi tega, da se je potem na sejmišču postavljaj. Bil je razvpit zakrknjenec, ki ga ni ganila nobena reč.

Kljub temu, da Žvap nikomur ni delal spotike in ni mogel imeti nad seboj nobene posebne odgovornosti, je njegova zakrknjenost predramila vso sosesko.

Župnik se je posvetoval z mežnarjem. Nato se je odpravil v samotno bajto cerkveni ključar Ožeg. Ko je po dolgem pripravljanju prišel z besedo na dan, ga je Žvap užaljeno odpravil:

»Ali sem vam že tako v spotiko!«

Ožeg je odšel neopravljenih poslov.

Smrt se je očitno bližala bajti. Bolnika je vedno češče obhajala slabost, kdaj pa kdaj je že začel izgubljati zavest. Nežo in Burgo je navdajala groza.

Ostala je le še ena tolažba:

»Po Lukeža!«

Kmet Lukež iz soseske je bil na glasu, da s svojo besedo premaga vsakega zakrknjenca in da je na zadnjo uro otel že mnogo duš pogube. Razen tega so o njem govorili, da si je svoje posestvo pribarantal na sejnih ter da ima mnogo na svoji grbi. Zato da se skuša odkupiti z reševanjem vragu zapisanih duš. Zategadelj je imel tudi priimek: Zveličar.

Žvap je bil precej pri sebi, ko je prišel Lukež. Ponoči ga je neznansko dušilo, zjutraj pa mu je odleglo in po nekaj dneh mu je prvič zopet teknila jed.

»Pa so rekali, da se boš stegnil, zdaj pa vidim, da se zalagaš kot dninar.«

Vedri Lukežev glas je bolniku ugajal.

»Mene je tudi stiskalo, pa je minilo. To je vse od človeške volje in odločnosti odvisno,« je lagal Lukež in izpod štrlečih obrvi zasajal oči v Žvapa.

»Ne verujem, da bi se izkopal!«

»Seveda se boš! Najslabše je, ako človek obupa,« ga je bodril Lukež.

Ko je bolnika tako razvedril, je mahoma lopnil vmes:

»Kaj pa, ali si že opravil?«

Zakrknjenec je zazijal.

Zveličar pa ga ni pustil k besedi.

Zdravstvena služba na Ravnah

Malokdo bi si mislil, da je zdravstvena služba na Ravnah v minulem letu opravila tako ogromno delo, kot so nam to pokazale številke ob koncu leta. Slehernemu pa, ki se bo z njimi seznanil, mora postati jasno, da bo tako delo lahko v redu opravljalo samo zadosten in strokovno dober zdravstveni aparat z urejenimi okoliščinami in vsemi pripomočki, ki so za vršenje takega dela potrebni. Predvsem še, če pomislimo, da je zdravstvena problematika tega kraja težka in iz dneva v dan raste. Treba bo zato vse pomanjkljivosti, ki jih občuti zdravstveni delavec pri vršenju svoje službe in ki jih bomo v tekočem letu predložili, rešiti ob vsej podpori in razumevanju ravenske javnosti. Do takrat pa bo moral še marsikakšen pacient oprostiti, če ni bilo vse tako, kot si je želel in kot bi moralo biti.

V ambulantah je bilo izvršenih: 26.660 pregledov, 2400 obiskov na domu, 2987 rentgenskih pregledov, slikanj in obsevanj, 4170 manjših operacij, gipsov in obvez, 5734 injekcij in laboratorijskih pregledov.

Povprečje iz gornjih številok nam pove, da je bil v preteklem letu vsak prebivalec ravenske občine štirikrat pri zdravniku, zdravniki pa so v vsaki hiši štirikrat obiskali bolnika na domu.

Zobna ambulanta je imela 12.757 ordinacij; od tega: 4531 plomb, 2366 ekstrakcij (izdrtij zob), 621 zobnih zdravljenj, 249 zobnih protez in 57 zobnih mostov.

Porodov je bilo 62, obiskov na domu (babica) 558.

Otroška posvetovalnica: v posvetovalnico je bilo prinesenih 576 otrok; obiskov medicinske sestre na domu je bilo 530.

Rešilna postaja je izvršila 1639 prevozov s 65.919 prevoženimi kilometri; v bolnišnico je bilo prepeljanih 1044 pacientov, iz bolnišnice na dom pa 566 pacientov.

Pri številkah reševalne službe moramo pripomniti, da niso vsi pacienti iz ravenske občine.

PITNA VODA V TOVARNI

Tam, kjer je toliko novogradnje in taka razširitev tovarne, kakor je bilo v zadnjih letih pri nas, je nemotena in polna oskrba pitne vode na vseh mestih razumljiv problem. Potrebne so zasilne,časne rešitve, tudi nekaj potrpljenja in dobre volje.

Ker je stara tovarniška napeljava defektna in priteče iz tistih pip včasih tudi neužitna zadeva — pa je teh pip le še nekoliko po obratih, bo prav, če povemo, kje je sedaj že vse napeljana voda mestnega vodovoda in je na razpolago nesporno pitna voda, ki je prej še ni bilo.

V jeklarni

— pipa v zahodnem delu jeklarne (vajenska kaluparnica)

»Torej je vendarle res, kar trdijo. — Tega ne razumem, Žvap! — Saj veš, kako govorijo o žegnu: če ne koristi, škodi tudi ne! Nihče ne ve, kako je na onem svetu.«

Žvap ga je začel z zanimanjem poslušati.

»Ali misliš, da ne bi škodovalo...«

»Vse prej kakor to! Človek se umiri in to je za zdravje velikega pomena. Jaz sem ležal kakor klada, ko sem se pa spovedal, se je koj začelo obračati na bolje.«

»Že sam sem premišljeval, ali če se prav pobaram, nisem na tem svetu nič posebnega zagrešil, kar bi mi mogli na sodni dan šteti v zlo,« se je branil bolnik.

»Ni stvar v tem, ali si grešil ali ne!« je odvrnil Lukež. »Gre za to, da opraviš šego.«

»Ne vem, kako bi...« je okleval bolnik.

»Le daj se, le spravi se!« je pritegnila Neža, ko je videla moža omešanega.

»Tiho, babe!« je vzrotil Lukež nad njo. »Babe ne razumete ničesar, mi bomo to sami opravili. Take sile pa še tudi ni, kakor bi kdo mislil.«

»Naj bo po tvojem!« se je zakrknjenec vdal.

Lukež je pridirjal k fari z novico, ko se je nedeljsko opravilo končalo in so se verniki vsipali iz cerkve. Še so bile množice zbrane na sejmišču, ko je srednji zvon zazvonil na spoved. Takoj je zavrelo med množico:

»Žvapa gredo spovedat!«

Skoraj pol fare se je usulo za duhovnikom in mežnarjem, ki sta se napotila v samotno globel. Na čelu te procesije je zmagoslavno korakal sam Lukež, za njim pa Jaži, Repasi, Ražeji, Ogrizki, Podeževke

in drugi občani, ki so hoteli biti deležni odpustkov tega dogodka.

Medtem ko je bil Žvap od kraja nezaupljiv in redkobeseden, se mu je duša polagoma odtajala in z otroško zaupljivostjo je začel naštevati spovedniku vse svoje grehe in krivice, dokler je segal njegov spomin nazaj. Med drugim je zdeval s svoje duše tudi skrivnost, da je ob plebiscitu na Koroškem ogoljufal Graša kakor Ognjičarja. Od prvega je dobil pet kilogramov sladkorja in dve stavi zimskega perila, od drugega pa dva kilograma tobaka in vrečo pšenične moke, glasoval pa ni niti za Avstrijo niti za Jugoslavijo, temveč je obe glasovnici — strgal...

Več kakor eno uro je trajala spoved in soseska, ki se je zgrinjala pred bajto, je postajala že nestrpna. Odmolila je že vse tri rožne vence, da bi bog zakrknjenca omeščal.

»Dolgo se dajeta!« so mrmrali možje med seboj.

Nekdo je piknil Lukeža:

»Zdaj gre za novo šprikljo na lestvi.«

Medtem so se odprla vrata, spoved je bila pri kraju. V snegu klečeč je soseska sprejela blagoslov. Nato so se počasi razgubili po samotnih stezah mrkih pobočij.

Že drugi dan so zapeli farni zvonovi Žvapu zadnjo popotnico. K pogrebu se je zgrnila vsa soseska, prišli so in se utešili vsi njegovi dobrotniki zadnjih dni, prišel je celo Osrajnik iz trga. Nosili so ga štirje tesači. Pogrebci so v en glas sodili, da je bil Žvap poštenjak, kar je dokazal tudi že s tem, da se je ravno o pravem času spravil s tega sveta, še preden je padel soseski v nadlego.

— pipa v podaljšku D grupe — sredi glavnega kaluparskega prostora

— pipa na podestu na severni strani jeklarne

V valjarni

— pipa v središču valjarniških prostorov

V kladivarni

— pipa na zapadni strani novega objekta

Na levi strani Meže

— studenec ob lesnem skladišču

ter seveda pipe v razdeljevalnici higienskih pijač.

Tako je sedaj nesporno pitna voda oskrbljena tudi za vse večinske obrate. Za ostale obrate in za upravno poslopje bo stvar urejena z letošnjimi novogradnjami že do poletja.

Omeniti pa moramo, da tudi vode iz prejšnjih vodovodnih pip analiza ni ovrгла kot neužitne (tak je bil samo 1 primer) in da je primer primesi (luskice bitumenskih izolirnih plasti vodovoda) navadno le ob zastoju in ponovnem zagonu črpalk, ko je pritisk nenaden.

Samoreševanje — slika s tečaja.

»Koteks«

odkupi po svojih zbiralnicah in Kmetijskih zadrukah svinjske kože po 200 din kg za nepoškodovano domačo kožo.

Kmetovalci, klavnice, odrite vse prašiče in oddajte kožo najbližji zbiralnici »KOTEKS«, ki vam plača najvišjo dnevno ceno.

Program Društva livarjev za leto 1955

V nadaljevanju poročila o Društvu livarjev prinašamo tu še osvojeni program za leto 1955:

1. Ureditev društvenih prostorov, da bodo odgovarjali potrebam osrednjega foruma slovenskih livarjev.

2. Vključitev v članstvo še vseh ostalih livarn — tudi najmanjših in vseh še neorganiziranih livarjev.

3. Dopolnjevanje livarsko strokovno kartoteko ter knjižnico in čitalnico za člane.

4. Ustanoviti ev. odsek livarskih inženirjev ter odsek livarskih mojstrov, ki naj posebej skrbita za njihov strokovni razvoj.

5. Razširitev proizvodnje livarskih strojev in materiala ter organizacija izdelave še nadaljnjih.

6. Prirejanje predavanj domačih in tujih strokovnjakov in predvajanje strokovnih filmov.

7. Organizacija tečajev za delo s kupolko, za toplotne tehnike ter o ognjevzdržnih materialih.

8. Razširitev »Livarskega vestnika« in priprava posebne številke o normah, standardih in pogojih za livarske peske.

9. Izdelati predlog za uredbo in program o šolanju in o strokovnih izpitih za kvalificiran livarski kader.

10. Uvesti pri podjetjih, ki proizvajajo pomožna livarska sredstva, stalno sodelovanje.

11. Prirediti izmenjalno ekskurzijo z livarji v inozemstvu.

12. V zvezi s tem organizirati strokovni tečaj, ki bi ga imeli inozemski livarski strokovnjaki, predvsem mojstri.

13. Redno sodelovanje z Metalurškim inštitutom, z društvom strojnih tehnikov in inženirjev, z društvom za varilno tehniko, z Ljudsko tehniko in z drugimi tehn. društvi.

14. Uvesti kontrolo delovanja kupolk v naših livarnah in izmenjavati izkušnje.

15. Po možnosti urediti prevozni laboratorij in z njim redne obiske pri naših podjetjih.

16. Zasedovanje učinka naših livarn — produktivnost.

17. Redno seznanjanje gospodarskih forumov o livarskih problemih.

18. Koordinacija gradnje novih livarn po Zvezi livarskih društev.

Delovanje v tem okviru bo prineslo nadaljnje pozitivne rezultate za napredek livarske stroke Slovenije in vse države.

VABILO

Obratnih nesreč bo manj, ko bo več tistih, ki pomagajo v borbi proti njim. Poglejte, samo v decembru lani je bilo 8 nesreč zato, ker prizadeti niso uporabljali zaščitnih sredstev (zaščitnih obraznih mrež in zaščitnih očal). Ni razumljivo, zakaj je treba to uporabo še vedno siliti, zakaj sami ne uvidimo nujnosti v lastnem interesu. Ponekod res zaščitna sredstva niso čisto ustrezna. To nekoliko vemo, ali pa tudi ne vemo vsi, ker pomanjkljivost spoznaš, če tisto stvar uporabljaš. Za mleko, obleko in škornje ter za take stvari splošne uporabe še pride kdo v urad komisije in dokazuje potrebo po izboljšanju. Zlepa pa ni predlogov za uporabo pravih

in resnično zaščitnih sredstev pri posameznih delih ter za njihovo izpopolnitev. To ni prav, kajti le s sodelovanjem bomo kaj izboljšali.

Ponovno vabimo sodelavce, povejte s svojega delovnega mesta, kje je kakšna zaščita še nepopolna. Kje je treba uvesti to in ono iz ozirov zaščite na delovnem mestu. Poglejte, za azbestno obleko še ni bilo nikogar, da bi jo utemeljil in zahteval kjer koli, za škornje pa so prišle cele delegacije in tudi za take, ki jih ne potrebujejo za zaščito, temveč za nošnjo, kar je sicer razumljivo, vendar daleč od zaščite itd.

Noben posameznik, šele vsi skupaj bomo mogli urediti delovno varstvo tako, da bodo

sodelavci brez skrbi delali in da bodo družine doma lahko mirne ter reševalnih avtomobilov na cestah čim manj.

ODBOR ŠPORTNEGA DRUŠTVA »FUŽINAR«

Predsednik: Gregor Klančnik;
I. podpredsednik: Pavle Cesar;
II. podpredsednik: Viktor Košutnik;
I. tajnik: Dušan Miler;
II. tajnik: Majda Hecl;
blagajnik: Stanko Štor;
blagajnik za smučarsko kočjo: Leo Juh;
gospodar: Silvo Turk;
zdravstvo: dr. Štefan Varga;
propaganda: Avgust Kuhar, Jože Šater;
referent za odbojko: Peter Mihelač;
referent za nogomet: Jože Homan;
referent za namizni tenis: Otmar Leš;
referent za smučanje: Drago Fanelj;
referent za plavanje: Ervin Wlodyga;
referent za boks: Aleksander Švajger;
refer. za lahko atletiko: inž. Jože Borštner;
ostali odborniki: Ferdo Medl, Oto Hafner, Ivan Žunko;

Za smučarsko kočjo: Feodor Stampah, Slavko Geratič, Bolti Puh, Stanko Marchiotti, Leo Juh;

nadzorni odbor: Rado Draksler, Anton Čop, Mihael Ošlak;
disciplinsko sodišče: Tone Potočnik, inž. Fr. Mahorčič, Boris Florjančič.

Kdo je povzročil

da nagrada v znesku 200.000 din ne bo razdeljena med obratne kolektive.

Nagradni razpis v znesku 200.000 din za obratne kolektive — če bi v drugem polletju 1955 znižali postavke nezgodnega elementa proti prvemu polletju 1955 — ni uspel.

Neuspeh razpisa je naslednji:

	Število nesreč		Izpad dnin	
Sektor jeklarne	111	(83)	1560	(1310)
Valjarna	27	(16)	287	(333)
Kladivarna	30	(14)	295	(205)
Sektor meh. obratov	70	(70)	690	(1022)
Energijski sektor	4	(6)	71	(31)
Spedicija	6	(3)	87	(36)
Komunalni	—	(1)	—	(8)
Ostali stalež	4	(4)	20	(20)
Tovarna skupno	252	(197)	3010	(2965)

V oklepaju so številke, ki ne bi smele biti prekoračene.

Vidimo torej naslednje:

Obrati jeklarne so slabši i pri nezdodah i pri ddnah.

Valjarna je slabša pri številu nesreč, izboljšala pa je izgubo pri ddnah.

Kladivarna je slabša pri nesrečah in pri izgubi ddn.

Sektor glavnega mehanika je zmagal.

Energijski je boljši pri številu nezgod, a slabši pri izgubi ddn.

Spedicija je slabša pri obeh meritvah.

Komunalni se je dobro odrezal in zmagal.

Ostali stalež je na meji in je zmagal.

Tovarna skupno je propadla. Znižanje nezgodnega elementa v drugem polletju ni bilo doseženo.

Utemeljitev. Pri nas moraš v breg, če greš po mleko; v breg, če greš v šolo; v breg, če greš v malo večjo oštarijo; v breg, če greš v cerkev itd., zato pa se imenuje mesto Ravne, in sicer Ravne na Koroškem, ker so ti bregovi pač na Koroškem. To izpodbijanje ustreznosti imena pa ni prepričljivo, kajti vsi ti bregovi so nazadnje le ravnine, ki so samo v breg položene.

Naši industrijski gasilci pred starim orodiščem. Kmalu — še letos — se bodo preselili v nove prostore.

RAVNE NA KOROŠKEM

KRAJ SMUČARSKIH PRIREDITEV

Koroški smuški tereni bodo v teh dneh prizorišče državnih prvenstvenih in mednarodnih smučarskih prireditev. Naši smučarji prevzemajo ob teh nastopih veliko nalogo priprav in drobnega dela pa tudi nalogo, da se uspešno in v čim večjem številu postavijo med tekmovalce in zmagovalce. Celotni naš kraj pa ima priložnost in dolžnost, da s pravim sodelovanjem utemelji sloves zimskega športa oziroma zimskega tujskega prometa v našem kraju, na enaki višini, kakor je že sloves terenov samih in kakršna je požrtvovalnost naših smučarjev. Naša dolžnost je, da bodo udeleženci prišli in odšli z najboljšimi vtisi. Na lanskoletni zimski prireditvi je tako bilo, zato smemo upati letos še na boljši uspeh.

Prireditve so naslednje:

II. mednarodne smučarske tekme metalurških podjetij

od 4.—6. februarja 1955:

4. II. (petek)
 ob 13.30: **Otvoritev** pred Domom železarjev
 ob 14.00: **Tek** na 12 km. Start prav tam
 ob 20.00: **Koncert** orkestra in tamburašev v Domu železarjev
5. II. (sobota)
 ob 10.00: **Smuk**. Start nad Smučarsko kočjo pod Uršljo goro
 ob 13.00: **Slalom** na dveh progah z Navrškega vrha
 ob 19.30: **Balet mariborskega gledališča**: Krstić: »Ohridska legenda« v Kulturnem domu, nato zabavni večer v Domu železarjev
6. II. (nedelja)
 ob 9.00: **Štafetni tek** 3×8 km. Start pred Domom železarjev
 ob 14.00: **Skoki** na skakalnici v Dobji vasi
 ob 19.00: **Zaključna prireditev** v Domu železarjev: razglasitev rezultatov, razdelitev nagrad in diplom ter zabavni večer s kulturnim programom

Državno smučarsko prvenstvo v klasičnih disciplinah

od 10.—13. februarja 1955:

10. II. (četrtek)
 ob 9.00: **Tehniški posvet** vodij ekip
Zrebanje startnih števil
 ob 14.00: **Tek članov** na 15 km
Tek mladincev na 12 km
11. II. (petek)
 ob 10.00: **Tek članice** na 10 km
Tek mladink na 4 km
 ob 14.00: **Štafeta članov** 4×10 km
12. II. (sobota)
 ob 10.00: **Štafeta** 3×5 km — mladinci
 ob 14.00: **Štafeta** 3×5 km — članice
13. II. (nedelja)
 ob 9.00: **Tek članov** na 30 km
 ob 14.00: **Skoki** za kombinacije in samostojni skoki na 50 m na skakalnici
 ob 19.00: **Razglasitev rezultatov**, razdelitev nagrad in diplom

Vse prireditvene dni zabavni večeri s kulturnim programom v Domu železarjev.

ŽELIMO SNEŽNE SREČE IN USPEHOV!

